

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

1. De Leeuwenkop.

Hoo liggen we dan weder op de reede tegenover Kaapstad. Twee jaren gingen voorbij, sinds ik aan „Timotheüs” schreef: „Afrika, het donkere Afrika, ontvangt ons niet op zijn allervriendelijkst. Grauwe wolken bedekken het Tafelgebergte en hullen heel het panorama in nevel en mist. Wat zal de toekomst ons brengen? Ha, ook door dat donker heen glinstert een zonnestraal van Gods genade! Ik verneem Uw stem in mijn hart, o mijn God! Gij spreekt tot mij: „Ik zal met u zijn en Ik zal u geleiden, waarheen gij gaan zult!” Toen keerde ik mij om en wenschte mijn Hollandschen medereizigers een toekomst vol licht in dat duistere werelddeel.”

En nu ik weer daar op het dek van onze boot naar den Tafelberg staar, wat kan ik anders doen dan den steen te zoeken, dien ik twee jaren geleden met olie der dankbaarheid zalfde en den God, die mij tot hiertoe geleidde, een hart, brandende van dank, tot een offer te wijden! Want donker en duister bleef mij het zonnige Afrika en de wolken, die den Tafelberg zóó dreigend omhulden bij onze aankomst, breidden zich over geheel Zuid-Afrika uit en ontlastten zich straks in oorlogsbliksem en kanondonder. Donkerder en duisterder steeds was ook mijn weg, en als Hij mij de oogen niet geopend had, zoodat ik dwars door, ja, in den storm en het onweer, het licht van Zijn vriendelijk aangezicht had kunnen aanschouwen, mijn God, waar was mijn hoop, mijn moed gebleven!

Maar na dien storm het duizelend hoofd, onder het geweld van den levensorkaan gebogen, weer te mogen opheffen, maar na al die schokken het burstend en brekend hart nog te voelen slaan van levensmoed en Godsvertrouwen, maar na het ten ondergaan van alle illusien, meer dan ooit te gevoelen, dat het geene illusie is, een God voor het hart en het leven te hebben, maar de verslaptte hand te voelen sterken, den struikelenden voet vast te voelen worden, maar den blik, zoo vaak door tranen verduisterd, nog helder genoeg, ja, reiner en scherper te gevoelen, om het leven in te zien, door te gaan en te arbeiden zoolang het dag is heb dank, mijn God, dat hebt Gij mij geschonken!

Laat mij tellen! Ze zijn er allen, met wie ik dat donkere Afrika en dat nog donkerder leven binnenging. We hebben onder storm en drang geleefd, temidden van zwaardgeflapper en kanongebulder, van moord en vuur, van volkerenhaat en barbaarschheid, van onrecht en willekeur, doch ik heb al mijn lieven om mij heen, ongedeerd, en we zijn, die we zijn, van de jongste af tot den oudste toe. Ze zijn er allen, . . . ach, op dien ééne na, mijn oudsten zoon, van wien ik in September het laatst las:

„Morgen komen de Engelschen hier, lieve ouders. U begrijpt: geen „hands up!” Dan nog liever met het commando, wie weet waarheen! U zult nu van mij waarschijnlijk niet veel meer hooren, zoolang de oorlog duurt, tenzij ik eens eene vriendelijke gelegenheid mocht vinden bij iemand, die van het commando naar of over Krugersdorp trekken mocht. Maak u echter niet bezorgd over mij! Wij zijn allen onder Gods hoede! Laat ons Hem alles overgeven, wat we liefhebben! Bidt veel voor mij, zooals ik voor u doe!”

Ik vernam hier, dat de eerste vraag der Engelschen, toen ze Kaapsche Hoop binnentrokken, was:

„Where is the schoolmaster?”

Gelukkig, mijn jongen! Niemand wist hun te beduiden, waar gij waart. Ik weet het wel, moeder! Onze jongen is onder Gods hoede en dáár is hij veilig, al barsten de bom-

men om hem heen. En nu, mijn hart, zwijg den Heere en verbeid Hem!

Op den Tafelberg „spreidt de duivel zijn disch,” dat wil zeggen: morgen aan morgen zinkt een grauwe wolk al dieper van over den rand langs de helling en hult den berg al meer en al lager in een ondoordringbaar kleed. Geheimzinnig en donker als Afrika's toekomst. „The War is over, the game is up!” zegt men in Engeland, maar, eilieve, waarom dan nog hier en nu eerst de krijgswet geïmplementeerd, langs heel de kust tot Kaapstad toe? Waarom dat dreunen van het kanon in de verte? Waarom zien we het eene transportschip na het andere van hier vertrekken met de noodige troepen en paarden? Waarom?

Ja, God werkt hier in wolken en donkerheid. Hij is groot en wij begrijpen Hem niet. Onzichtbaar voor uw beperkten blik, onverstaaenbaar voor uw bevatting, geeft Hij u de verhooring uwer gebeden, mijn land en mijn volk, in duisternis en nevel. o Gij allen, die voor en met ons gebeden en geleden hebt, is die wolke boven den Tafelberg u niet als eens mans hand, die wijst op een overvloedigen regen van zegen? „The War is over, the game is up!” maar nóg dreunt het kanon, nóg fluit het geweer en naarmate Engeland zijn schrikbewind en zijn „gruwelijke barbaarschheden uitstrekt, grijpen achter zijne drijvers de „rebellens” naar de wapenen en zweren bij God Almachtig, nu meer vastbesloten dan ooit:

„de laatste Afrikaner moet eerst in het graf!”

Na de bezetting van Pretoria heeft Engeland niets te boeken gehad dan verliezen: verlies aan grond, aan mannen, aan prestige en wat zal het einde zijn? De wolk der geheimen, als deze op den Tafelberg, dekt ook voor Engeland de toekomst en het einde in grauwe nevel. Hier durft het niet meer roemen: „the game is up, the war is over!” Als een wrekende Nemesis, met het opgeheven zwaard in de hand, vervolgt de dwaze „national pride” het Britsche gouvernement, het Engelsche volk evenzeer. Engeland kan niet terug, omdat het niet terug wil. Door eigen noodlot voortgedreven, offert het zijne miljoenen ponden, zijne tienduizenden edelste en schandelijkste zonen en het klinkt al luider: „Mené, Mené, Tekel, Upharsin.” Nog is het einde niet en wat zal het einde zijn?

De Boer is vol moed, omdat hij hoopte en geloofde, ook omdat hij weet, dat het vuur der beproeving hem louterde van volkszonden. Hij vecht als een wanhopige, want hem is alles ontnomen, zijn vee is geroofd, zijn hoeve verbrand, zijn vrouw en kinderen zijn opgesloten in de Engelsche laagers. Nu heeft hij niets meer dan de vrijheid en zijn grond en deze laat hij zich niet rooven. En terwijl men in Engeland met een vertwijfeld hart naar het einde haakt, dat men ducht, slaat de Boer vertrouwend het oog naar boven en spreekt: „God onzer vaders, Gij zult niet in eeuwigheid verstooten! Nog hebben uwe toezeggingen geen einde van geslacht tot geslacht! Keer tot ons weder en wij zullen tot U wederkeeren!”

Ik houd mij vast verzekerd: Engeland wint het niet! Lang en bang zal de kamp nog zijn, misschien langer en banger dan die ooit geweest is, maar het einde is voor den Boer, het einde is Engeland's algeheele val. Houd moed, mijn volk! Wie thans van u staan, staan pal en geven geen grond verloren!

Kom, ik verwijder mij van het dek! Daar beneden in de salon of in de hut zal de Tafelberg mij geen parten meer spelen. Nog één blik! De mist van den Tafelberg houdt den Leeuwenkop nog ongedekt. Is het wonder? Ik denk aan een anderen leeuw, dien uit het Zeeuwsche wapen. Vóór mij dekt de duivel zijn maaltijd, en met zijn kanongedonder en zijn „plague” vraagt zijn onverzadelijke zucht naar menschenzielen nieuwe duizenden slachtoffers, vóór mij Afrika met zijn leed en ellende, zijn druk en zijn hoop, om mij heen de bruisende, zweepende zee, hier op het dek een uitgestooten „bloody Dutchman,” als een „prisoner of war” van de kust verbannen, maar ook hier de oude Hollandsche zeeleeuw, den kop verheffende boven de bruisende en steigerende baren, de verbolgen zee zweepende met zijn klauwen en dat kanongebulder om den Leeuwenkop, — is het niet, als brulde Oud-Hollands zeeleeuw mij toe: „Luctor et emergo! Ik worstel en ontkom!”

P. J. K.

het dal tegen den Wengernalp, waar kleine sennhütten als stipjes aan hun groene weiden kleefden. Achter de bergen kwamen Eiger, Mönch en Jungfrau te voorschijn, die we nu steeds in het oog behielden. Het voetpad kronkelde zich in zigzaglijnen tegen den berg op, vaak kwamen wij voorbij een wild schuimende gletscherbeek, die in vlugge vaart van den rotswand schoot, boven en recht beneden ons zagen we de witblauwe streep van bruisend water. Van uit de verte drongen de tonen van een alpenhoorn tot ons door, een prachtig geluid in de stilte der alpenatuur. Het klinkt zoo aangrijpend, zoo meeslepend schoon, en den „senner” of Alpenjager, die eenigen tijd op de vlakte vertoef, en deze tonen van verre hoort, overvalt een grenzenloos heimwee naar zijn bergen. Ge kent misschien de geschiedenis van zekeren jongen alpenherder, die ten tijde van oorlog een post als schildwacht bekleedde, dicht bij een bruisenden stroom, die hem van zijn alpen scheidde. Op zekeren eenzamen nacht, toen het in de natuur doodstil was, hoort hij van verre wonderschoon op een alpenhoorn blazen, hij denkt aan zijn tehuis, aan zijn heerlijke bergen, aan zijn vrije herdersleven. Machtig, en dan weder smeltend teeder klinken de volle tonen — een onuitsprekelijk verlangen grijpt hem aan en hij stort zich in den wilden stroom, om zijn beminde bergen te kunnen bereiken. Toen werd hij gegrepen en . . . als deserteur gevonden.

„Der Hirtenbub' is doch nur Schuld daran,
Das Alphorn hat mir solches angethan!”¹⁾

meende hij, doch het baatte niet, de vrije zoon der alpen moest zijn heimwee met den dood boeten.

Steeds duidelijker zagen wij de sneeuwbergen; hoe hooger wij stegen, hoe grootscher en machtiger zij ons toeschenen; we bewonderden de blauwe kleur der gletschers, en zagen hoe, door de zonnearme, zich kleine beken afscheidde, die als witte lichtstralen over de grijze rotsen schoten.

Langzamerhand hield de plantengroei bijna geheel op, de dennen vergezelden ons niet langer, en een enkele alpenroos bracht ons den eersten groet der alpenflora. Op deze hoogte bloeien de blauwe Gentiaan, de zeldzaam voorkomende Männertreu, de Alpenrozen, en veel hooger nog het nooit volprezen Edelweiss.

Spoedig hadden we nu de hoogte bereikt — wonder, welk een uitzicht! Een lange keten van alpen lag voor ons — zoo nabij alsof men ze in een oogenblik bereiken kon, en in werkelijkheid toch nog zoo heel ver — sneeuwblinkend, met blauwschemerende ijsvlakten, onbeschrijfelijk schoon. Eerst de Jungfrau met haar schitterende Schneehorn en Silberhorn, de steile rotswanden van den Schwarzen Mönch, aan haren voet de meren der Ebner Fleeh met kegelvormige spits in vlekkeloos sneeuwkleed, en verder naar Mürren, waar de sneeuwvelden der Jungfrau achter den zwarten monnik verdwijnen, een lange rij van alpen, die hun blanke spitsen fier in de blauwe lucht boorden.

„Avec leurs grands sommets, leur glace éternelle,
„Par un soleil d'été, que les alpes sont belles!
„Heureux qui sur ses bords peut longtems s'arrêter,
„Heureux qui les revoit s'il a du les quitter!”²⁾

Nadat wij eenigen tijd hier vertoefden hadden, begaven we ons te voet terug, langs denzelfden steilen weg, dien we gekomen waren; en sliepen dien nacht in Lauterbrunnen, totdat den volgenden morgen de heldere zonnestrallen ons wekten.

E. v. O.

¹⁾ „De herdersknaap heeft enkel schuld daaraan,
De Alpenhoorn heeft mij dit leed gedaan.”

²⁾ „Wat zijn de Alpen schoon met hunne hooge kruinen, hun eeuwigdurend ijs, wanneer zij door de zomerzon beschenen worden! Gelukkig hij, die lang in hunne nabijheid kan vertoeven! Gelukkig hij, die ze wederziet, wanneer hij ze heeft moeten verlaten!”

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

2. Vrede op aarde.

Het was Zondag, 18 November. Vroeg in den morgen reeds zat ik in mijne studeerkamer en staarde naar de kopjes tegenover mij, naar het dorp, en ginds naar het monument. Mijn gezin, mijne bureu, alles sliep nog. Ik was vroeg opgestaan, om den dag der ruste zoo lang mogelijk te maken, om des te meer te genieten van de inwendige rust, waarom ik mijn God gebeden had. Ik wachtte, dat zij komen zou. Ea zij kwam. Plotseling schoot de zon boven de kopjes en dreef den nevel uiteen over het veld en het dorp, en 't was of zij de banden van zorg en druk tegelijk deed smelten, die mijn hart en mijn geest gevangen hielden, en mij ontvankelijk maakte om een zegen van mijn God te ontvangen, een Zondagszegen. Ik nam een boek en las, maar 't was te heerlijk daarbuiten en weldra stond ik op de veranda. Hoe rustig, hoe vredig, hoe heerlijk was het nu! Tommies en Boeren lagen nog in de armen van den slaap verzonken. De één droomde misschien van den dag, waarop hij „huistoe” gaan kon, de ander was met zijne verbeelding over zee in „home, sweet home!” Hoe heerlijk zal 't dan eens zijn, als Boer en Brit samen nederliggen zullen en de rust des rechtvaardigen smaken, als niemand leed doen zal noch verderven op den ganschen berg van 's Heeren heerlijkheid!

Dáár luidde de dorpsklok:

„Das ist der Tag des Herrn!”

Wonderlijk was het mij te moede. „O tiefes Graun! Geheimes wehn!” Inderdaad, ik gevoelde het:

„Es knieten viele ungesehn
Und beteten mit mir!”

Wat is dat?

Daar dreunde iets in de verte. Zou ik het mij verbeeld hebben? Op Zondag en zoo vroeg reeds? Maar neen, daar hoor ik het weer: het zijn kanonschoten. Weldra verscheen mijne vrouw op de veranda.

„Hooft ge het schieten? Och, och, ze zijn weer druk bezig en dat op Zondag en zóó vroeg!”

Ja, ik hoorde het wel en ik dacht aan de armen, die daar schoten en de armen, die daar vielen, levensbloemen, door Gods lieve zoon beschenen en met den morgendauw nog op de lippen, geknakt op hun steel . . . en toch, ik had vrede, ja, vrede ook met dat donderend kanon, want daar was tot mijn ziel gezegd: „Vrede laat Ik u! Mijnen vrede geef ik u! Niet gelijkerwijs de wereld geeft, geef ik u! Uw hart worde niet ontroerd en zij niet versaagd!”

De bureu waren ook gewekt en luisterden, elk aan zijn woning of bij troepjes saamgeschoold. Al nader klonk het kanon en nu en dan kon men tusschen die donderende slagen het geknetter van het klein geweervuur onderscheiden.

Ze waren heel dicht bij, zeide mijn buurman, en dat konden we dan ook wel hooren. Tegen negen uren werd het stil. We gingen kerken, maar toen we terugkeerden over het veld, nog met den nagalm in de ziel van den tekst des predikers:

„Wat heb ik met den vrede te doen?”

daar bulderde weder het geschut van twee zijden en we begrepen, dat er zeer in onze nabijheid gevochten werd. Tegen 2 uren zonden we onze kinderen weder eens naar de Zondagschool. Ik had ze drie weken tehuis gehouden, omdat het

veld vol Engelsche troepen lag en ik ze niet door het kamp wilde laten gaan. Ik had wel van alle zijden vernomen, dat ze „heel aardig” waren voor kinderen, maar de gedachte alleen, dat die Engelsche soldaten „aardig” tegenover mijne kinderen zouden zijn, verontrustte mij. Nu echter konden ze wel weer gaan; het veld was schoon. Lang zag ik ze na, toen ze hand aan hand over het veld gingen. Eindelijk ging ik naar binnen, doch weldra bracht een eigenaardig gegons mij weer op de veranda en verbeeld u mijn verbazing: weer was het veld met duizenden Engelschen als overdekt, als waren ze uit den grond opgekomen. Weldra vertoonden zich de vertegenwoordigers aan onze woning, om brood en koffie te vragen.

„Waar komt ge vandaan?” vroegde ik één hunner.

„Van Potchefstroom,” antwoordde hij, „wij hebben de Wet gejaagd.”

„Zijn er nu geen Engelschen meer te Potchefstroom?”

„Neen, één uur nadat wij het verlieten, zijn de Boeren binnengekomen.”

Vrij vertaald: we konden er juist nog uitkomen, anders hadden de Boeren ons overvallen!

Gelukkig Potchefstroom! dat om de drie of vier weken van meester veranderdet, en elke meester achtte bij het heengaan, niets voor de nieuwe bureu te mogen overlaten.

„En blijft gij hier?”

„Neen, wij gaan naar Pretoria. Zijn daar ginds ook overal Boeren?”

„Ik weet het niet.”

„We hebben zulk een kwaden weg gehad: den ganschen weg over hebben we moeten vechten. Ze zaten ons al in den rug en terzijde.”

„Hebt gij veel lieden verloren?”

„Nog al, maar ze lieten ons geen tijd ze mede te nemen.”

„Mijnheer, kunt u mij ook zeggen, of hier water is?” vroegde een adjudant, die middelerwijl kwam aanrijden.

„Op de mijn is natuurlijk water.”

„Zou er water genoeg zijn voor ons en de paarden?”

„Hoe kan ik u dat zeggen? Ik weet niet, hoeveel water daar is en hoe sterk gij zijt.”

„Dan zal 't best zijn, dat ik zelf ga zien. Dank u, als u soms last hebt van de mannen, wees dan zoo goed en kom het mij even zeggen in gindsche tent met die vlag!”

„Dank u!” en ik glimlachte over dien would-be commandant van het Engelsche leger, die zich in staat achtte de buitensporigheden zijner mannen te kunnen betoemen of die, evenals gindsche soldaat blijde aan de Boeren op den weg uitkomen te zijn, nu eens een groot figuur wilde slaan, ach, voor wie weet, hoe weinige oogenblikken. Mogelijk wilde hij mij wel diets maken, dat alleen de minderen de barbaren waren, die zich aan kwelling der burgerij, aan buitensporigheden en gruwelen schuldig maakten. Alsof ik niet beter wist! Er zijn onder de Tommies eerlijke en fatsoenlijke lieden, die mij verklaarden, dat zij nooit naar Afrika waren gekomen, als zij van tevoren geweten hadden, wat de eigenlijke aanleiding tot den oorlog was, en er zijn onder de officieren schurken, die, als ze ten minste den kogel van de Boeren of van hun eigen troepen misloopen, zich schamen moeten naar een vaderland weer te keeren, waarover zij vloek en haat en schande gebracht hebben.

We haalden onze kinderen en ergerden ons verder dien dag over hetgeen we hoorden en zagen. Den volgenden morgen ging ik naar school.

„Geen nieuws?” vroegde ik onze onderwijzeres, die mij voor de deur stond te wachten.

„Och, neen, mijnheer!” zeide zij met een treurig gelaat, „wat zou er voor nieuws zijn? Niets dan ellende. Mijn zuster is uit Potchefstroom gekomen met een heele trein vol vrouwen en kinderen, wier hoeven verbrand zijn en die niets, letterlijk niets meer bezitten. Hun meubels, piano's, mooie stoelen, enz. zijn gisteren avond stuk geslagen in het kamp om voor brandhout te dienen. Arme menschen!”

„Wat zou er waar zijn van dat vee, dat ze eergisteren in het dorp als buit meegebracht hebben en die zes krijgsgevangenen?”

„Maar mijnheer, dat is geen buit. Ze hebben geweldig

klop gehad en veel verloren, maar om hunne schande te verbergen en ons wijs te kunnen maken, dat ze de Boeren verslagen hebben, nemen ze het vee van de hoeven mede en dwingen de Boeren, die ze op de farms vonden om mede te gaan; dat zijn dan „krijgsgevangenen.” Dan worden ze hier een paar dagen in de „tronk” gestopt en als ze dan een eel gedaan hebben, dat ze niets zeggen zullen van wat ze gehoord en gezien hebben, mogen ze weer „huistoe” gaan.”

„Hoe weet u dat, als ik vragen mag?”

„Wel, er is gisteren een man van die plaatsen bij ons geweest. Dien hadden ze ook willen medenemen, maar hij wist zich handig uit de voeten te houden. Maar als ik aan onze arme vrouwen denk, dan breekt mij het hart. Wat zal dat een treurige Kerstmis zijn, dit jaar! Anders hebben we feest met de volwassenen en feest voor de kleinen, doch nu is er niets! Konden we maar eens zingen!” Ik begreep, dat ze mij wat vragen wilde, doch er niet rond mede voor den dag durfde komen en ik zeide daarom:

„Waarom kunt ge niet zingen? Dat heeft de militaire gouverneur toch niet verboden?”

„'t Scheelt niet veel,” antwoordde zij, „maar, he, mijnheer, zoudt U ons willen helpen? Weet u, u moet maar geduld met ons hebben en er niet veel van verwachten, doch als u ons wat liederen leeren wildet en we zongen dan voor de „tronk” en voor het hospitaal en overal van

„Vrede op aarde! Jezus leeft!”

en dat drong zoo van uit den stillen nacht in de harten van die arme, verlaten gevangenen en die honderden zieken en gewonden en van al die droeve moeders, waarvan de mannen in de gevangenis of op het kommando zijn, o wat zou dat heerlijk zijn!”

En het was heerlijk, bij de gedachte alléén haar wangen te zien gloeien en haar oogen te zien glinsteren en ik dacht aan dien vrede, „niet gelijkerwijs de wereld dien geeft” en ik zeide:

„Nu, ik beloof u, ge kunt op mij rekenen! Roep uwe vriendinnen en wat jonge mannen maar saam. Gij kent ze beter dan ik. Nog deze week zullen we onze eerste samenkomst houden. Maar kan dat niet in een besloten zaal?” vroegde ik.

„En de gevangenen dan en de gewonden, mijnheer, en bovendien, we zijn hier gewoon, dat dit op Kerstavond buiten geschiedt. De menschen mogen na 8 uren niet meer buiten zijn ook.”

Wat het eerste betreft, zij had gelijk. Voor het tweede dacht ik: 's lands wijs, 's lands eer! en eindelijk het derde had ik vergeten.

„Maar dan mogen wij ook niet buiten!” zeide ik.

„o Ik heb al, voor ik er met u over sprak, den Engelschen gouverneur gevraagd, of we permissie zouden kunnen krijgen en hij heeft mij geantwoord: „Als mr. Kloppers het doen wil, zal ik alles doen, wat ik kan om de zaak te doen slagen. Zeg hem dat en vraag, of ik ook luisteren mag?””

Gevoelde hij misschien ook behoefte aan dien nagalm van het lied zijner jeugd:

„Peace on earth! Good will to men!” *)

Wij zongen en repeteerden door al de ellende en het kanongebulder heen. Ach, bij velen onzer moest eerst een stuk uit de keel weggedrongen, een last van zorg van het hart geworpen, aan het bittere peinzen een eind gemaakt en wat men den dag gehoord en gezien had, moest weggedrongen worden. En dat men dit deed, bewijze, dat één onzer zangers gedurende drie dagen in de „tronk” gezeten had, omdat hij voor een arme vrouw wat winkelwaar uit Johannesburg medegenomen had, die niet op zijn permit vermeld stond; 's avonds om 6 uur was hij vrijgekomen en om 8 uur kwam hij met ons „zingen.”

Lezers van Timotheüs, er zijn nog helden in de wereld, die niet gedecoreerd worden door Z. M. de Keizer van Duitschland en toch, zij verdienen het vaak eer dan Lord Roberts van Kandehar, wiens vroomheid en edelen zin ik liefst door zijn dochter laat bewonderen en wiens dwaasheid op eigen terrein zelfs den niet-krijgsman doet lachen.

*) „Vrede op aarde! In menschen een welbehagen.”

Op een van die avonden overviel mij een zwaar onweder op het veld. 't Was stikdonker, maar ik had mijn lantaren brandende en stapte er dapper op los. Doch daar woei de wind mij de lantaren uit en ik stond in het meer dan nachtelijk duister en dat ging mij van buiten naar binnen. Ik dacht aan Holland en de gaslantarens, aan Amsterdam en hoeveel we toen bezaten, dat we nu misten. En zóó zou ik gaan zingen, of liever den zang leiden, dat wil toch ook zeggen: de geestdrift, die in u is, aan anderen mededeelen. Doch vóór ik beginnen zou, riep de dominé mij in zijn studeerkamer en zeide:

„Daar is een bericht ingekomen, dat een groot deel der Kolonie in opstand is en hier hebben ze eergisteren verschrikkelijk geleden. Generaal French is met dertig uitgezonden vooruitgetrokken, om Clements te ontzetten en van de 30 zijn er drie weergekeerd. Hijzelf is in allerijl naar Johannesburg gespoerd om met Lord Kitchener te raadplegen.”

Toen werd het weer lichter daarbinnen en ik kon zingen. Zóó brak dan eindelijk de Kerstavond aan.

„Captain de Vic Carey heeft gelast, dat geen enkele wacht ons mocht aanhouden,” zeide men mij, „en generaal Hardt wilde weten, of hij het zoeklicht op ons zou laten werken; dat zou hij heel gaarne doen en het kon overal met ons medegaan.”

Ik hield niets van het Engelsche zoeklicht en gaf geen antwoord.

„Zal ik generaal Hardt ook nog wat laten weten, mijnheer?” zeide de dame, die mij dit gevraagd had.

„Dank u, juffrouw!” zeide ik, „wij nemen onze lantarens mede en dan hebben we licht genoeg om te zingen.”

't Was een imposant gezicht, toen zij over het veld naar mijne woning kwamen, allen met een lantaren gewapend, de dames in het wit en met bloemen getooid. Wel, waarom niet! Ze hadden zoo lang geen vrede en vreugde gekend, laat ze nu eens vrede en vreugde hebben! En toen ik ze nu tegentrad, kwam een jong meisje uit de rij en reikte mij een prachtige ruiker rozen, een meerschuijmen pijp en een brief, waar uit al, wat er in stond, bleek, dat ze nu toch eens gelukkig waren, dat ze althans voor eenige uren vrede in de ziel kenden. En ik had ook vrede en ik was recht gelukkig, dat mijn Krugersdorpers mij liefhadden en ik hen. En toen kwam toch het ongevraagde zoeklicht en wierp een tooverachtigen glans over die groep en over het veld en liefelijk ruischte het „Eere zij God in den hoogten! Vrede op aarde! In de menschen een welbehagen!” over dien wijden, wijden doodendakker rondom Krugersdorp, zóó plechtig en vredig, dat de Boer zich met de mouw langs de bruine wang streek en menige Khaki, die uit nieuwsgierigheid toegelopen was, ongemerkt naar achteren uitweek, om een traan uit het oog te pinken. Ja, alles sprak van een vrede, dien, helaas, onze wereld niet gaf, van een vrede, die door geen donder van geschut verstoord wordt. En nu ging het over het veld weer naar het dorp, door het Engelsche zoeklicht begeleid.

We zongen midden op het plein, waar de woningen van den landdrost en van den predikant zijn, en waar onze school staat. Daar stond de predikant, wiens ziel zich bijna afgestreden had onder de volkszonden en volksellende, wien men reeds tweemaal had aangezegd, dat hij maar over de grenzen moest gaan met zijn gezin, en dien men slechts blijven liet, omdat „de Boeren dan een martelaar te meer zouden hebben”, en captain de Vic Carey hield niet van *martelaren*, zeide hij. De predikant, wiens hart en huis het toevluchtsoord was voor de weduwen en weezen en alle verdrukten en bezwaarden van harte, al kon hij niet allen helpen, zie, dan konden ze daar toch hun lijden en hun tranen nederleggen en hij zond ze dagelijks op tot den troon der genade en der ontferming, een post, die nimmer gestremd of gesloten was gedurende heel den oorlog!

En de landdrost, de langste Boer van geheel Krugersdorp, tot wien allen opzagen als tot een vader, die zeker geen bitterder dag in zijn leven gekend had dan toen hij den sleutel van zijn kantoor aan den bevelhebber van Brabant's Light Horse moest overgeven, die, omdat hij van het regeeringsgeld, dat onder zijne berusting was, den ambtenaren hun salaris uitbetaald had, den dag vóór dat de Engelschen in het dorp kwamen, heeft moeten gedoogen, dat tot op den huidigen dag beslag op zijn geld gelegd is. Kon het ook wel anders? Toen men hem vroegde, waarom hij het juist dien dag uitbetaald had, wist hij geen ander antwoord te geven, dan:

„Wel, als ik nog een dag gewacht had, zou jullie het genomen hebben en het geld kwam hun toe, niet jullie.”

Toen legde men beslag op zijn bankgeld en Lord Roberts moest hem spreken, waarom hij als gevangene naar Johannesburg gebracht werd en hem in het fort bij misdadigers op den stofgrond een plaats geruimd werd. Acht dagen later had hij Lord Roberts nog niet gesproken en na tien dagen werd hij voor de militaire rechtbank geplaatst. Toen vroegde hem de rechter:

„Waarvoor zit gij hier?”

„Ik weet het niet. Ik dacht, dat u dat wel wist.”

„Neen. Dat is zeker een vergissing. Dan moest u maar weer naar huis gaan.” Zoo ging hij naar huis, en, daar hij Lord Roberts niet gesproken of gezien had, schreef hij dien er over. Zes weken later kwam generaal Barton en later nog eens generaal Hardt en later nog zoo'n hoogheid, om hem de verontschuldiging van Lord Roberts aan te bieden en hem te zeggen, dat de lieden, die den landdrost van Krugersdorp, den „right honourable” Boer, waarvoor het geheele land achting had, als een gemeen misdadiger tusschen soldaten met geladen geweren naar Johannesburg opgebracht hadden, „omdat Lord Roberts hem wilde zien,” dat die lieden hun straf niet zouden ontgaan. Hum! En zij handelden toch „op order.” Maar ik zou te ver van mijn onderwerp afdwalen en daarom terug, mijn paardje, naar stal!

Daar stond mijn school en luisterde ook mede. De storm was toch ook over haar grijze hoofd gegaan en als deze steenen hadden kunnen spreken, zij zouden u verteld hebben, dat ze op het punt hadden gestaan, gepensioneerd te worden van het gouvernement, omdat er een nieuw en prachtig schoolgebouw zou zijn verzezen. Reeds was het bestek en de teekening gereed, reeds was het gebouw aangenomen en 't zou een schoolgebouw zijn, dat klonk als een klok, zoo'n soort van schoolpaleis als onze Hoogere Burgerscholen, maar . . . oeh, 't was maar gelukkig, dat die steenen niet spreken konden, want ze zouden ook van den meester en zijn vervlogen illusien hebben kunnen praten. Nu stonden ze en luisterden en ze gaven een echo aan het „Vrede op aarde” en zoo wisten ook zij mede te praten van een „vrede, niet gelijkwijs de wereld dien geeft.”

Daar stond generaal Hardt en hij luisterde mede. Generaal Hardt, een nobel gentleman, de vriend der burgerij, die meermalen verklaarde, „dat hij geen trek meer had te vechten en dat hij nog liever met de kinderen in Krugersdorp speelde dan met hun vaders vocht en dat hij voor zich van den oorlog genoeg had. Hij was dan ook niet erg gelukkig geweest en verdiende de rust, die hij en zijn troepen bij ons genoten. A la bonne heure! Generaal Hardt en zijn zoon, captain Hardt, blijven „gentlemen,” ook al raken ze misschien, wat hun krijgsmansreputatie betreft, zoek in dezen oorlog. Bij hen blijft „de mensch” behouden en dat kan men niet van alle Engelsche hoofdofficieren zeggen. Daar zijn er, die, als de Boeren ze van hun krijgsmansglorie ontdaan hebben, van een beschaafd christenmensch niets te aanschouwen geven!

Daar stonden ze allen, ook captain de Vic Carey, de militaire gouverneur van Krugersdorp en ze luisterden naar het lied des vredes en ze hadden vrede in hun blikken en vrede op het gelaat en ze droomden van „tehuis” en van „Christmas” en ook ik — zie, vaak sloeg ik machinaal den dirigerestok naar de vier streken, en tusschen die in tuurde ik, of ik het land en den dag vinden mocht, waar Boer en Brit elkander aan de borst vallen zullen en spreken: „Ach, mijn broeder!” Dat land, waarin geen Jood meer om ellendig goud een volk vermoorden zal, dien dag, waarop Slachtersnek en de Amajuba verzwolgen zullen worden in de Lethe van eeuwige liefde en eeuwigen vrede!

Maar tot zoolang: o mijne ziel, zwijg den Heere en verbeid Hem! Tot zoolang: heb vrede onder en in den strijd, en dank Hem voor dien „vrede, niet gelijkwijs de wereld dien geeft!”

Ziet ge, zoo sloten wij zonder woorden, zonder schriftelijke verklaring, zonder voorwaarden te bespreken, op den Kerstavond van het jaar onzes Heeren 1900, een wapenstilstand te Krugersdorp!

(Slot volgt.)

P. J. K.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

2. Vrede op aarde. (SLOT.)

Uan de school ging het naar het Hospitaal van het Roode-Kruis en naar „de tronk.”

Het zoeklicht kon temidden van de huizen niet meer op ons werken en hield dus op. Misschien is het ook beter, dat het Britsche Gouvernement op Hospitaal en gevangenis niet teveel licht laat vallen. Maar al zal de Boer vroeger of later „met de lantaren” ook daar naar „de waarheid” moeten zoeken, aan het licht komen zal ze en de geschiedenis van Hospitaal en Tronk zal wraak roepen over Engeland en zijn goudmannen. Ook nu wilden die steenen tot mij spreken, doch ik zeide: „ik weet het ook wel; zwijgt gij stil!” Negen maanden was ik zelf in het Hospitaal werkzaam van den morgen tot den avond. In het eerst kwamen er geen gewonden, daarna kwamen gewonde Boeren aan, mannen, door dum-dumkogels getroffen, die Engeland niet gebruiken zou. Later hield Engeland niet meer van dum-dums, toen de Boeren de kogels, die ze op de Engelschen veroverd hadden, op hen afschoten. Waarom brengt men tegen anderen wapenen in den strijd, welker gebruik men voor eigen troepen niet wenscht? Maar dum-dums zijn het ware moordtuig voor hen, die zich niet ten doel stellen, een volk te overwinnen, doch die zich geeroepen achten, een volk van Gods aardbodem uit te roeien. Van de lijdens, door dum-dums getroffen, zag ik er niet één herstellen!

Ach, wat tooneelen, als daar bericht ingekomen was, dat er gewonden zouden aankomen met trein zóó en zooveel! Lang tevoren verdrongen zich de vrouwen en kinderen van de mannen op commando bij de deur van het Hospitaal. Hoe verlangde men naar het oogenblik, dat de gewonden komen zouden en, als men eindelijk langs den Stationsweg den treurigen stoet zag naderen, de cabs en de brancards, hoe vreesde men ze te ontvangen! Zou vader daar ook bij zijn? Zou mijn arme jongen Nog herinner ik mij het bleeke, neen, het witte gelaat van dien ouden man, wiens beide zonen gesneuveld waren en wiens derde doodelijk gewond binnengedragen werd. Jozef Chamberlain, dat gelaat was stijf en roerloos, die oogen waren hol en dof op de brancard gericht, waarop zijn lieve jongen lag en toen, op eens kwam er leven in dien blik en een spraak op die bleeke lippen en . . . „die vervloekte Engelschen, zij moeten het mij betalen!” zeide die oude. „o Engeland, gij zijt duizend- en duizendwerf gevloekt in het Hospitaal van Krugersdorp en al dien vloek heeft een gewetenloos minister over uw kinderen en hun toekomst gebracht. Nog herinner ik mij die radeloze vrouw, moeder van vier kinderen, die zich in wilde wanhoop op haar zwaar gewonden man wilde werpen. Nadat de nurses ¹⁾ tevergeefs beproefd hadden, haar te verwijderen, wilde ik het beproeven, doch in woeste razernij greep zij in elke hand een klipsteen en het: „Ik zal je de hersens ingooien, jou, Hollander! Wou je mij ook van mijn man houden?” deed mij ontstellen. Toch ging ik tot haar en, toen ik haar beloofde, dat ik haar terstond bij haren man brengen zou, zoodra deze te bed gelegd was, werd ze rustiger. Ik nam haar mede, onder voorwaarde, dat ze niet met haar man zou spreken en slechts vijf minuten blijven zou. „Als ik hem maar even zien kan, meester, dan is het goed!” En ze liet zich leiden en stond daar vijf minuten bij het bed van haren bewusteloozen man en staarde met

¹⁾ Ziekenzusters.

koude, strakke blikken op haren echtvriend. Dacht ze aan haar kinderen, aan de toekomst? Daar stakte iets in haar keel en Ik nam haar bij den arm en zeide:

„Kom nu liever over een paar uren eens terug!”

„Ja, meester, dank je voor je goedheid! Vergeef mij maar, wat”

„o Daar denk ik niet meer aan, maar laat ons nu gaan!”

„Och, zou hij nog beter kunnen worden?”

„De dokter hoopt het, als gij hem mede rustig houdt.”

Zij kwam telkens, eventjes maar, en zij sprak niet veel, ook zelfs niet, toen haar man zoo veel sprak en zoo vreemd; toen hij ijde. Langer bleef zij en eindelijk heel lang en zijn hoofd tegen haar borst geleund, zat zij daar twee nachten en één dag, zonder dat hij het wist. Toen zonk dat moede hoofd en snikkende legde zij het op het kussen en men droeg haar weg. Arme, jonge weduwe!

Een jonkman werd binnengedragen. Niemand kende hem en hij kon niemand kennen. Eere den Krugersdorpschen vrouwen en meisjes! 't Was, of hij hun zoon, hun aller vriend was, zóó werd hij bezocht, zóó beschonk en verzorgde men hem, en eindelijk legde men kransen op het graf van den jongen onbekende. Zes weken later kwam een jonge vrouw op het kantoor om den Secretaris van het Roode Kruis te vragen, of deze ook iets van haar vriend wist, of de Secretaris de lijsten eens wilde inzien, of hij ook gevangen was.

Lezer, 't was nu en dan erg akelig om secretaris van het Roode-Kruishospitaal te Krugersdorp te zijn.

Daar stierf een Engelsch officier, die gewond door de Boeren binnengebracht was. De Engelsche burgers van Krugersdorp bezochten hem wel eens. Toen ik hoorde, dat hij waarschijnlijk sterven zou, bezocht ook ik hem dagelijks even en ik was toch niet Engelschgezind. Het liep naar het einde.

„Kan ik nog iets voor u doen?” vroegde ik hem twee dagen vóór hij overleed.

„Ja, heer secretaris, als ik niet meer ben, zoudt u dan aan mejuffrouw G te Hull willen schrijven, dat ik bij Doornkop gewond werd en hier overleed, dat ik nog veel aan haar gedacht heb.”

„Gaarne,” zeide ik, „wenscht ge nog iets?”

„Neen,” „zou ik goed begraven worden?”

„Als waart ge één der onzen,” zeide ik.

„Dank u!” antwoordde hij en hij kon lichter sterven: twee zware pakken schenen van zijn hart gewenteld. Hij was de laatste Engelschman, wiens lijk in een kist gelegd werd. Later kwamen de Engelschen in het dorp en dezen begroeven niet in kisten. Engelsche burgers droegen hem ten grave. In een cab achter den lijkwagen volgden de predikant en een nurse. De eerste hield een lijkrede en de vriendelijke nurse, die de vorige week een krans op het graf van een Boer gelegd had, legde er ook een op dat van den jongen Engelschen officier.

Daar was een plaats in Transvaal, waar Boer en Brit rusten van hun arbeid. Neen, nog niet in het Hospitaal, maar op het kerkhof!

Gelukkige juffrouw G Wie was zij? De zuster, die verloofde misschien van den jongen Engelschman? Ik weet het niet, ik wilde het niet weten, doch ik heb haar geschreven, dat een Boerendochter in haar naam een krans op het graf gelegd had en dat de jonge Engelschman netjes begraven was.

Daarna kwamen Engelsche gewonden en vulden het gehele Hospitaal en de bijgebouwen en de ledige huizen daartegenover en weldra was ook de weg naar de statie met tenten van het Roode-Kruis bezet. En elken dag weér aan gingen drie, vier ossenwagens naar den stillen Godsakker in Krugersdorp en de ledige plaatsen werden zóó bezet, dat er voortdurend lichter gewonden naar Johannesburg moesten vervoerd worden. „No casualties!” ¹⁾ heette het in de couranten, maar 's avonds, als de Krugersdorpers niet meer uit mochten zonder nachtpermit, dan reden de Roode-Kruistreinen, vaak zeven, acht lange waggons, langs onze woning bij de spoorlijn en, als we dan op de veranda stonden, ja, dan wisten wij, wat het betekende, als Engelsche generaals naar Europa telegrafeerden: „no casualties!”

¹⁾ „Geen ongevallen.”

Doch toen waren wij niet meer in het Hospitaal. Het leven in het Hospitaal, o, ik zou er nog een boek vol van kunnen schrijven, doch dat missschien later. Nu stonden we dáár vóór het Hospitaal en de gewonden en zieken, voor zoover ze buiten mochten, stonden op de veranda te luisteren naar de Kerstklokken, die vrede luidden.

Wat vrede, zoolang er goudwolven op Gods aardbodem leven!
En toen de solo daar zong:

Al moest ik, van menschen verlaten, alleen,
Een afgrond in schaduw des doods ook betreên,
Mijn Herder geleidt mij. Zijn stok en Zijn staf,
Keert, wat mij belage, 'tgevaar van mij af!
Heil, Heil, mijn trouwe God,
Mijn Herder bereidt mij het heugelijkst lot!

toen was het mij, als was ik weér daar binnen en als staarde ik op die legersteden. Dáár lagen ze, de zonen van Engeland, de hoop en de trots van hun ouders, de steun van zijn vrouwen, de vaders zijner kinderen, de liefde, de vreugd zijner bruiden! Dáár lagen ze, met gevouwen handen, en het starend oog blikte bij het bleeke maanlicht naar „home, sweet home” en zij droomden van „Christmas”.

Zij droomden, de vijanden, nu en hier geen vijanden meer, van vrede en „huistoe” gaan, en waarom niet: ik had vrede ook met het Hospitaal van Krugersdorp. Ook ik droomde van een vrede, „maar — niet gelijkerwijs de wereld dien geeft,” en mijne zangers keken mij aan, want ik vergat het teeken te geven voor het koor. Het was een oogenblik van pijnlijk zwijgen en die arme lijders daarbinnen droomden voort. Toen klonk het eindelijk vol en krachtig, maar toch zoo weemoedig hier en thans:

Heil, heil, mijn trouwe God,
Mijn Herder bereidt mij het heugelijkst lot!

En zwijgend liet men ons voorttrekken over Gods droeve wereld, van Hospitaal naar „tronk”, want Boeren en Engelschen, die daar stonden, zagen bij het bleeke licht der maan, neen, niet den verderfengel met het uitgetogen zwaard, den Nemesis, die daar gericht hield over Engeland en Afrika, maar den engel des vredes met den palmtak in de hand, en toen de zangers zwegen, sprak hij nog lang daarna in het hart van Boer en Brit:

„Mijnen vrede geef ik u! Niet gelijkerwijs de wereld dien geeft!”

Neen, het Britsche Gouvernement moet geen zoeklicht op „de tronk” laten vallen! Laat het de historie zijner gevangnissen daar nog wat in het duister laten, zoolang het kan! Straks zullen toch die deuren moeten opengaan en die monden zullen zich ontsluiten en dan . . . ? Dáár waren er, die wisten, waarom ze in „de tronk” zaten, maar de meesten wisten het niet. Ze waren op straat gearresteerd, ze mochten niet eens naar huis gaan, om het vrouw en kinderen aan te zeggen of regel op hun zaken te stellen. Dáár zaten ze dan vijf, zes weken. Hun vrouwen werden niet meer tot hen toegelaten; nu en dan mochten zij ze op een afstand zien. Straks werden ze onverwachts vrijgelaten: het gouvernement scheen zelf niet te weten, waarom het hen van hun vrijheid beroofd had. Men verzekerde mij, en uit de verschijnselen moest ik het wel gelooven, dat de krijgsgesbeurtenissen wonder invloed hadden op de bevolking in „de tronk”. Waren de Boeren in de nabijheid, dan werd de gevangenis bevolkt met een veertig- of vijftigtal onzer krijgshaftige burgers uit Krugersdorp. Wijs gezien van het gouvernement: ze mochten zich eens bij de Boeren voegen, als dezen Krugersdorp binnenkwamen! Dat men trouwens hiervoor beducht was, bewezen de zakken met zand, die den toegang tot de gouvernementskantoren versperden. Was de angst dan weér een weinig van het hart, dan werden de gevangenen voor een deel naar huis gezonden. Vreesde men al te zeer, dan werden ze zelfs uit Krugersdorp naar het fort te Johannesburg overgebracht; 't zou immers niet de eerste maal zijn, dat de Boeren de gevangnissen ontsloten en hun „mensen” vrij uit lieten gaan.

Mijn buurman was een vreedzaam en rustig man, die, daar

hij te zwak was tot strijder, naar het commissariaat voor de voedingsmiddelen verwezen was. Op zekeren dag zond de militaire gouverneur van Krugersdorp hem een order om op het kantoor te verschijnen.

„Ge behoeft niets mede te brengen of u bezorgd te maken,” zeide men hem, „de captain wou u alleen eenige vragen doen.”

De arme man ging en we zagen hem in geen drie maanden terug. Eerst toen zijn vrouw zóó ziek werd van den buitengewonen arbeid, dat zij niet meer kon, liet men haar gade onder borgtocht vrij, mits hij zich elke week kwam vertoonen.

„Waarom? Dat weet hij tot den huidigen dag nog niet.

„We konden het altijd merken, als de Engelschen klop gekregen hadden,” zoo zeide hij mij, „dan werden we als honden behandeld, we kregen des nachts een deken minder, of onze rantsoenen werden besnoeid; op allerlei wijzen uitten ze hun wrevel.” — Eindelijk kwamen er vrouwen en kinderen in „de tronk.” In de nabijheid van hun hoeven waren Engelschen doodgeschoten of was een spoorlijn beschadigd, of wel: een Kaffer had hen aangebracht. Dan werd hun hoeve met meubels en voorraad verbrand en de armen, van alles beroofd, werden naar „de tronk” vervoerd.

„De tronk!” Dat is de plaats eigenlijk, waar over het einde en den duur van den oorlog beslist wordt. Dáár vragen de lieden zich vruchteloos af, wat ze gedaan hebben en ze ballen de vuist! Daar denken ze er aan, hoe hun vrouwen zich hebben af te beulen en alleen nu met de lastige Kaffers te stellen hebben en machteloos woede komt in hen op! Dáár vragen ze zich af, of hun hoeven ook verbrand zouden zijn, waar hun vrouw en kinderen wezen zouden, en ze vloeken Engeland!

„De tronk!” . . . Maar nu ruischt het ook daarbinnen: „Mijnen vrede geef ik u! Niet gelijkerwijs de wereld dien geeft!”

En de banden van vloek en haat, die de bewoners gebonden hielden, worden geslaakt, en hun zielen gaan heen in vrijheid, en hoor — daar klinkt een toon na uit den kerker:

„o Vredevorst, Gij woudt gebieden
Den vrede op aard en in mijn ziel!
Amen!”

Zoo sloten wij voor zes uren vrede in Krugersdorp. Lezer, hebt ge er iets op tegen? P. J. K.

Wetenswaardigheden.

De duurste postzegel.

We hebben in ons land de klucht beleefd, dat men voor één tulpenbol de som betaalde van 4600 gulden en een koets met paarden. Dat was in 1697. Nog veel kluchtiger is de prijs, dien men voor sommige postzegels betaalt. Met een tulpenbol kon men tenminste nog wat doen. Hij kon zich vermenigvuldigen. Een postzegel doet dat niet; men kan hem alleen bewaren en heeft dan nog het gevaar, dat hij vergaat van ouderdom of dat de dieven hem stelen. Natuurlijk worden de bespottelijk hooge prijzen alleen betaald voor zeer zeldzame exemplaren.

De heer W. H. Peckitt te Londen kan zich beroemen den duursten postzegel te bezitten. Het is een one-penny (vijf cents) zegel van Mauritius met den kop van Koningin Victoria. Van deze zegels zijn er maar enkele geweest en dus maar zeer enkele bewaard. De heer Peckitt betaalde er voor het sommetje van 1000 Pond Sterling, dus twaalf duizend gulden, nog wel het dubbele van onzen Hollandschen tulpenbol.

Al de postzegels van Mauritius hebben hooge prijzen opgebracht. In het Britsch Museum is er een, waarvoor omstreeks 'tjaar '80 de som van 85 Pond of 1020 Gld. werd betaald. In 'tjaar '90 werd te Londen op de tentoonstelling een twee-pence-zegel verkocht voor 2400 Gld. In '93 betaalde de firma Stanley Gibbons voor twee zegeltjes 8160 Gld. In '97 betaalde de heer Jules Bencichou te Parijs voor twee exemplaren 23520 Gld. en in 1898, zooals ik zei, de heer Peckitt voor één zegel 12000 Gld. Gelukkige bezitters!

Hoe dwaas toch! En naar het onvergankelijk goed, dat zijn bezitters het leven geeft, zien velen niet om. En dat goed wordt toch uit genade, om niet aangeboden. ALBERT.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

3. „Het Huis.”

De nagalm van de „Kerstklokken” was verstorven. De inwendige vrede was al weer meer dan eens gestoord door het kanongebulder daarbuiten, ook al wist ik het maar al te goed, dat het een andere vrede is dan „die de wereld geeft.”

Dwazen, die wij zijn! Wij weten het, maar gelooven het niet; wij zien en ondervinden het dagelijks en toch wij willen er niet aan. Als het daarbinnen in ons feest is, dan verdriet het ons, dat daarbuiten niet alles jubelt, dat de zon haar stralen niet uitschiet over het toch reeds glanzend groen, dat de burens ons niet met een glimlach ontmoeten. Als het hart gewond is, dan ergeren we ons, dat de groote bim-bam in den toren er niets van voelt, maar dóórsluist en dóórslaat, alsof er niets gebeurd is; dat de menschen om ons heen nog zaken doen kunnen, terwijl wij lijden; dat de aarde nog draait en de wereldmachine haar gang gaat, terwijl de groote spil van onzen eigen levensmoed en eigen levenskracht er uitgenomen is.

Is dat egoïsme of eigenwaan? Eischen wij, dat de wereld om ons heen, met en voor ons leeft en lijdt? Of verbazen we ons, dat zij nog lachen kan, als wij weenen, dat zij koud en gevoelloos blijven kan, als daar binnen in ons alles juicht en popelt, en dat, waar wij zooveel beteekenen!

Ik geloof, geen van beiden. Wij, menschen, zijn nu eenmaal voor den vrede en de harmonie geschapen, evenzeer als voor de schoonheid en het licht. Ze zijn de traditioneele eisch van ons wezen. Lang vóór moeder aan onze wieg een lied van verlangen zong, streek daar een vleugelslag naast ons en zong de engel uit het Paradijs der menschheid een lied, zonder woorden, maar trillend van vrede en harmonie, vol van licht en onverstoorbare zaligheid, en ontsteekt het heimwee daarbinnen naar dat land, waar de roos niet welkt en de vogel niet zwijgt, waar het groen niet dort en de zon zich niet verbergt, omdat God is alles en in allen, omdat onschuld en zaligheid alles vervult en geen ruimte laat voor dood en smart. En nu, met dien toon van vrede, bruisend door het bloed, met dat heimwee naar eeuwige harmonie alom, het leven in met zijn contrasten! Onvermoeid en toch vaak zoo moede, jagend naar dat wonderland, waar allen liefhebben en allen zalig zijn! De engel van het verloren Eden vóór ons, altijd vóór ons uit, en nog beluisteren we den toon der gouden harpe en de arme mensch snelt voort, of hij, ware het slechts den zoom van het lichtgewaad grijpen mocht! Nu nader bij, dan eindeloos verloren voor den blik, nu ruischend en bruisend dat gouden lied, dan verstorven onder het lijden der wereld en den jamme van het eigen hart! Ha, nu had de stoute jager hem gegrepen, doch weder ontglipt hij en ginds lokt hij aan de overzijde en de snaren bruisen en het hart trilt van louter verlangen en duizeland werpt de mensch zich in de groeve! Zie, dan snelt die engel toe en reikt hem de hand en brengt hem aan gindsche zijde van die donkere zee der eeuwigheid, waarin de mensch zichzelf verloor, om zich zelf te gewinnen. Dáár drukt hij den moede aan het hart en dan niets dan vrede en harmonie, licht en zaligheid!

Of ik bazel?

Wel, indien twee jaren levens in storm en drang mij niets leerden, geen enkelen zegen voor mij hadden, waartoe doorleefde ik ze dan! Ik zou ze nóg willen vasthouden en spreken: „ik laat u niet los, voordat ge mij zegent!”

Indien mijn schetsen u niet leeren en stichten, verheffen en veredelen kunnen, zoo zou ik dan twee jaren tevergeefs ge-

leefd en geleden hebben en toch, daarvoor zond onze God mij immers ook van u niet heen!

Doch, zooals ik zeide: mijn Kerstvrede was gestoord. Waardoor? Tusschen ons huis en de spoorlijn lag de villa van den mijn-manager. Deze was bij het begin van den oorlog uitgeweken en had een „care-keeper” achtergelaten, een goedhartig en trouw Italiaansch Zwitser, de vriend van oud en jong in de buurt, maar met een, niet geboren, doch door Engeland gekweekten, haat tegen al wat khaki droeg. Ge kondt in dezen tijd van ontbering over geen gemis klagen, of mr. P. wist, waar men u in het dorp en in de winkels voor geld noch goede woorden helpen kon, u uit de welvoorzien „store” der mijn altijd wel iets te verschaffen, dat het gemis vergoeden kon. De tuin bij de mijn had bloemen en hij had altijd tijd genoeg om bouquets te plukken voor elken verjaardag in de buurt en hij kon niet naar Johannesburg geweest zijn, of ge zaagt de kleine wereld om u heen met zakjes suikergoed rondwarrelen. Geen wonder, dat de man dan ook van zonsopgang tot zonsondergang bijna geen oogenblik het zijne kon noemen en ge hem vaak zaagt met drie meisjes aan den éénen, drie jongens aan den anderen arm, terwijl een viertal anderen hem vóór op de voeten liepen en twee hem van achteren bij de jas vasthielden. Het geheele dorp kende mr. P. en ik kende altans zooveel van hem, dat ik wist, hoezeer hij zich in elken voorspoed der Boeren verheugde, hoe elke keer van hun fortuin hem een tegenslag was. Ik wist, hoe hij de Engelschen haatte met een volkomen haat, niet de individuen, maar de massa, niet den Engelschman in Engeland, maar den gehuurden moordenaar der kapitalisten in Afrika en als mr. P. zoo voorbij onze veranda wandelde en eens inkeek, dan wist ik wel, dat hij goed nieuws voor mij had en dat zijn hart bijna berste om het te luchten. Ja, als ik hem zag, dan dacht ik onwillekeurig aan den trouwen, eerlijken, Duitschen „Schneider in Pensa.”

Het huis van den mijn-manager was een van de schoonste en meest weelderig ingerichte huizen bij het dorp en op zulke huizen hadden de Engelsche officieren het gemunt. Ik heb er huizen gezien, pas door Engelsche officieren verlaten, waar de behangsel in de kamers afgescheurd, de stoelen gebroken, de kasten opengebroken en leeggeroofd, garnituurs moedwillig vernield, spiegels en ruiten verbrijzeld, piano's met de voeten bespeeld waren. Wat wilt ge? In den oorlog moet men toch leven en ieder, ook vier Engelsche officieren, leven op *hunne wijze!*

Het huis van den manager was het geliefkoosd en gezocht kwartier voor kolonels en generaals en tot tweemaal toe had mr. P. het huis reeds moeten verlaten en in het kleine huisje van den Secretaris de wijk moeten nemen, omdat hoofdofficieren zich in de groote woning vestigden. Maar als dezen het verlieten, was er zooveel glaswerk gebroken, zilveren tafelfgoed was verdwenen en de Kaffers vonden zooveel en zulk vuil op te nemen, dat zij er „het land” aan kregen en hun „land” werkte aanstekelijk op mr. P.

„Ik ga er niet meer uit,” zeide hij tot mij, „’t is nu mooi geweest en ze hebben er geen recht toe.”

„Ik heb er niets van willen zeggen, omdat we elkanders doen en laten zoo moeielijk beoordeelen kunnen in dezen tijd en ’t veel gemakkelijker is een ander iets af- of aan te raden dan ’t zelf te doen. Doch het heeft mij wel verwonderd, dat ge u tot tweemaal toe verdrijven liet. Gij zijt aan den manager verantwoordelijk voor huis en goed en ge kunt moeielijk daarop toezien, zoo ge er buiten woont.”

„Ze krijgen het ook niet meer gedaan. Ik hoor, dat generaal French hier zal komen, maar . . . ik verhuis niet.”

Acht dagen later kwamen eerst twee, daarna vier Engelsche officieren het huis bezien en aan mr. P. aanzeggen, dat hij plaats ruimen moest. Dat deed hij niet, zeide hij. Wel, dat zouden ze eens zien; ze hadden nog een „tronk.” Wel, dan hadden ze voorloopig nog een „onderkomen,” meende mr. P., en hadden „het huis” niet noodig. En grimmig gingen de officieren heen, aan mr. P. de moeite besparende, hun „good bye” te wenschen. Dien eigen morgen kreeg hij last bij den militairen gouverneur te komen.

„Ik wenschte de sleutels van „het huis” te hebben. Gij moet zorgen binnen twee dagen uw goed overgebracht te hebben naar dat ledige huis bij de lijn.”

„Ik zal geen sleutels afgeven dan aan den manager, die mij verantwoordelijk stelde.”

„Ik neem die verantwoordelijkheid over. „Het huis” staat onder krijgswet en wij hebben het noodig.”

„Ik zal geen sleutels afgeven. De mijn is neutraal eigendom en „het huis” heeft met de krijgswet niets uit te staan.”

„Doch gij wel en ik kan u arresteren.”

„Wel, dat kunt gij, doch recht hebt gij daartoe niet. Ik zal den manager en den Consul in kennis stellen van uw bedreiging. Als ik gearresteerd ben, kan ik de mijn en het huis niet langer bewaren.”

„Orderly, neem dien kerel onder uw bewaring in de wachtkamer!”

Mr. P. ging, door den „orderly” bewaakt. Ongeveer een uur later moest hij weer in het kantoor komen.

„Die sleutels zult ge mij geven, verstaat ge?”

„Geven! Wel, dat zal ik nooit!”

„Waar is uw pas?”

„Hier!”

„Die blijft hier en voortaan vertoont ge u dagelijks te 10 uren op het kantoor. Verzuimt ge, dan laat ik je onmiddellijk arresteren.”

„All right!”

Goed overlegd van den „captain.” Nu kon mr. P. niet naar Johannesburg om den manager of den Consul te spreken; en schrijven, wel, daartegen kon de censor de noodige maatregelen nemen. En mr. P. was „geplaagd,” want *hij kon niet uitgaan zonder pas.*

Tien dagen gingen voorbij en toen mr. P. zich naar gewoonte op het kantoor meldde, kreeg hij zijn pas terug.

Waarom?

Des middags ontving hij een nieuwe order om op het kantoor te komen. Hij moest enkele inlichtingen geven en bleef wat lang uit. Toen hij terugkwam, stond zijn goed buiten de deur van het huis: Kaffers, door Engelschen gecommandeerd, brachten het over naar het huisje bij de lijn en andere Engelschen maakten het huis gereed voor de ontvangst van generaal French.

Op Engelsche wijze had de „captain” het van mr. P. gewonnen. „Dat schuim!” zeide iemand en staarde met woedenden blik in de richting van het gouvernements-kantoor. „Als ze een Boer op drie uur afstand hooren hoesten, stapelen ze de zandzakken voor het kantoor, maar een ongewapend vreemdeling krijgen ze zóó!”

Des avonds deed generaal French zijn intrede. Door een vaandeldrager voorafgegaan, schommelde hij op zijn bruin paard het hek binnen. De zon ging juist onder.

„Zou dat een profetie zijn?” zeide een Boerenvrouw, die met andere Boeren op onze veranda naar de „gloriose entrée” stond te kijken. „Zou zijn zon ook ondergaan?”

Wij lachten. Generaal French zag naar ons om.

„Goeden avond, heeren!” zeide hij, maar niemand beantwoordde den groet van den indringer en hij liet ons den tijd niet, hem een goeden *morgen* te wenschen.

Des nachts te half drie werden we door ongewoon geraas gewekt. Ik ging naar buiten. Het geheele veld was vol troepen. Generaal French schommelde weder voort op zijn paard, door een keurbende van dertig zijner beste officieren omgeven. Hij zou generaal Clements gaan ontzetten en ging met zijn keurbende vooruit: de troepen zouden in allerijl volgen.

We hebben generaal French niet weergezien in „het huis.” Twee dagen later kwamen van het 30 tal officieren drie soupeeren in het Grand Hôtel te Krugersdorp. De overigen? Ja, waar die waren, wisten ze niet te zeggen, „misschien wel dood.” En de generaal?

„Die is doorgespoord naar Johannesburg, om met lord Kitchener te overleggen, wat hij toch in vrede's naam doen moet. Overal, overal zijn Boeren!”

Drie dagen later kwamen de troepen terug, dat wil zeggen, een klein deel daarvan, de een zonder jas, de ander zonder helm, een derde zonder geweer. Ze brachten heel wat ossen en schapen en een 4 tal Boeren zonder wapenen mede.

Den volgenden dag las men in de *Johb. Gazette*:

„De colonne van generaal French is eergisteren slaags geweest met den vijand. Deze vluchtte, na korten tegenstand geboden te hebben. Veel vee en eenige gevangenen kwamen in onze handen.”

Kaffers hadden het ons reeds beter verteld. „De troepen hadden leelijk klop gehad en uit weerwaak eenige hoeven langs den weg verbrand. Het vee hadden de Khaki's voor zich uitgedreven.”

Dat was de buit van French.

Boeren, die de wapenen neergelegd hadden, dwongen men mede te gaan naar het dorp, waaruit ze, na twee, drie dagen in de „tronk” doorgebracht te hebben, onder eed van geheimhouding ontslagen werden.

Dat waren French's krijgsgevangenen en met dien buit en die gevangenen trachtte men de Krugersdorpers en straks Europa wijs te maken, dat „French alweer een luisterrijke overwinning behaald had.”

Zoo schrijft Engeland historie, zóó groeit de Engelschman vast in zijn „national pride” en geen „butchers' rekening” van Chamberlain, of ze over millioenen ponden of tienduizenden van mannen loopt, is in staat hem er uit te rukken!

Maar de profetie der Boerenvrouw trad in vervulling: „De zon van generaal French was aan het ondergaan.” Men zegt, dat ze nu al gedaald is!

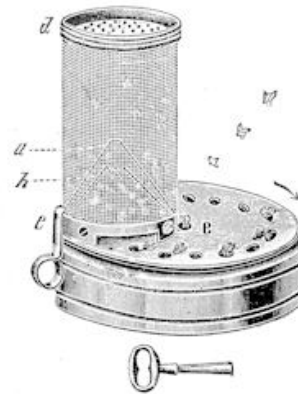
P. J. K.

Uitvindingen en Ontdekkingen.

EEN VLEGENFUIK.

Mijn lezers weten, dat er drie soorten van vliegen zijn — den loop van het jaar: nu-al-vliegen, wat-een-vliegen, en nu-vliegen. De eerste beginnen al gauw te verschijnen, de twee hebben we in Augustus en de laatste in November. I

mooie beestjes kunnen I ons nog al lastig maken, vooral de wat-een-vliegen. Bovendien zijn ze allen lid van de vereeniging tot werkverschaffing, waar ze op spiegels en glad hout de sporen van hun verblijf achterlaten. Ze heeten zelfs gevaarlijk ook te wezen als overbrengsters van de ziektebrengende microben, ofschoon een ander juist beweert, dat ze deze als vleeschvoedsel gebruiken bij hun maaltijd en dat ze zich juist zoo vaak zitten te schuieren, om dat kleine ontuig te verzamelen, dat in hun haren is

blijven zitten. In elk geval wij willen ze wel graag verwijderen en vechten er tegen met lijmsokken, vliegenglazen en papier, wat we maar kunnen.

Een zeer radicale vliegenvanger is de vliegenfuik. Zij bestaat uit een ronde plaat, die door een uurwerk, dat er onder is, langzaam en geregeld ronddraait. Boven die plaat staat een gazen koker, kleiner van doorsnede en niet meedraaiende. De schijf draait dus steeds onder dien koker door. Op de plaat zijn kuiltjes, waarin we honig, suiker, stukjes vleesch en dergelijke leggen. Daarop komen de vliegen af. Komen ze onder den koker, dan vliegen ze op en zijn gevangen. Terug kunnen ze niet gemakkelijk, daar er nog een paar kegelvormige kokertjes in zijn met nauwe opening. Is de koker gevuld, dan neemt men het deksel er af en schudt de beestjes uit in kokend water.

ALBERT.

Rigi en Pilatus nabij Lucern zijn de beroemdste bergen van het Vierwoudstedenmeer. Het is niet gemakkelijk te zeggen welke van beide het schoonste uitzicht biedt. Wilder en ernstiger is de blik van den Pilatus, lieflijker en bekoorlijker van den Rigi. Bij goed weder draagt de Pilatus vaak een op een hoed gelijkende wolk, vandaar ook den naam: *Pileatus*. Wanneer men het met de wolken goed treft, is het uitzicht verrassend schoon. Uit den breeden alpenkrans verheffen zich vooral de sneeuwbergen van het Berner-Oberland, waaronder Eiger, Mönch en Jungfrau weder den voorrang innemen. Het Vierwoudstedenmeer ziet men in zijn gansche, grillige gedaante; ver op de vlakke glinsteren nog verscheidene meren; en eerst de blauwe kammen van den Jura begrenzen den blik.

Aan de andere zijde van het meer, schuin tegenover den Pilatus, ligt de Rigi, 1800 M. hoog. Deze bestaat uit een groep van bergtoppen en wordt door drie meren, het Vierwoudsteden-, Zuger- en Lowerzermeer omgeven. Naar het noorden valt hij steil af, naar het zuiden langzaam in groote terrassen, aan zijn zuidelijken voet rijpen kastanjes, vijgen en amandelen. De geheele berg is bedekt met liefelijke weiden, waarover 4000 stuks rundvee grazen en 120 „Sennhütten“ den „Senner“ bescherming bieden tegen regen en koude.

Reeds meer dan honderd jaar is de Rigi het brandpunt der zomerreizigers; Goethe was in 1775 reeds hier. Hij wordt jaarlijks door vele duizenden bezocht, die hier een vereeniging van alle Europeesche talen en dialecten te voorschijn roepen. Bijna alle bezoekers maken gebruik van het hulpvaardige bergspoor, slechts enkele uitgezonderd, waaronder ook wij behoorden. Het is waarlijk meer dan schande, dat men al die krachtige, jonge toeristen gemakzuchtig in het spoor ziet zitten, inplaats van flink te loopen!

De voetweg voert langs boerenwoningen, weiden en bosch, terwijl hij bij iederen stap een schooner uitzicht biedt op het blauwe meer en zijn violetkleurige bergen.

Duidelijk ziet men, dat de Rigi gevormd is van „Nagelfluh“, bestaande uit het slib van machtige stroomen, welke ter tijd toen het oergebergte der alpen minder hoog was dan thans, uit het zuiden kwamen en vandaar rondgespoelde kiezel meevoerden, die met het slib samengevoegd den Rigi en nog vele andere bergen vormden.

Het uitzicht van den Rigi is het schoonst bij zons op- en ondergang; het is en blijft steeds een uiterst zeldzaam en niet genoeg te waardeeren voorrecht wanneer men het waarlijk schoon treft, en geen natte, koude wolken den top omhullen en alle uitzicht benemen. Eenigen tijd vóór zonsopgang wordt men in de verschillende hôtels gewekt; in sjawls en mantels, ja zelfs in wollen dekens gewikkeld, ijlt alles naar den Kulm, het hoogste punt, om de eerste zonnestrallen te begroeten. Een lichtschemering in het oosten, waarvoor de glans der sterren langzaam verbleekt, is de eerste bode van den nieuw aankomenden dag. De lichttinteling wordt een gouden lijn aan den horizon, en werpt een bleekrood licht op de eeuwig besneeuwde toppen der Berner alpen. De eene bergspits na de andere bloost over den groet der naderende zon; de donkere tusschenruimte tusschen Rigi en horizon wordt lichter: bosschen, meren, bergen, steden en dorpen worden langzaam zichtbaar — totdat eindelijk, met tintelende stralen, de zon van achter de bergen te voorschijn komt en snel omhoog stijgt; dan, verlicht door de goudstralende morgenzon, is het gansche tafereel een beeld van niet uit te spreken schoonheid. Het blauwe meer met zijn violette bergen, en al de kleine, glinsterende meren in de verte, de eindeloos lange keten van blozende sneeuwbergen, die langzaam weder hun zilveren witheid herkrijgen, alles is schoon, liefelijk en heerlijk. De bloemen openen hun kelken, de leuwerik antwoordt den leuwerik bij het jubelend omhoogstijgen, en de koning der schepping juicht en zingt Gode lof over het blijde morgenlicht. Hoor, hoe Jan van Beers zingt:

„Ziet! — als het daagt in het Oosten, dan juicht
„Gij heemlen; dan tintelt van vreugd
„Het grondeloos blauw uwer sferen; dan kleedt
„Gij de wiegende wolken in purper en goud.

„Ziet! — als het daagt in het Oosten — de zee.
„Uit den afgrond des afgronds
„Ruischt er een liefdegemurm; en — grootsch
„Glimlacht de onmeetlijke vlakte!

„En de aarde,
„Hooft! — als de morgen,
„Met zijn lippen
„Van dauw en van rozen,
„Haar wakker kust,
„Hooft wat een hymne er dan opstijgt van de aarde!
„Duizend millioenen van zielen
„Zingen: wees welkom, o licht!
„Bosschen en bergen en dalen,
„En stroomen en beken,
„En alle de ontwakende vogels
„En alle de ontlukende bloemen
„Zingen: wees welkom, o licht!”

E. v. O.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

4. Het monument van Paardenkraal.

Lezer, gij hebt wel eens gehoord van het *historische* Krugersdorp? Gij kent het monument van Paardenkraal?

„Zie, daarop heb ik het uitzicht van uit mijn stille studeer- cel,” zoo schreef ik in het nummer van 20 Januari 1900, „en terwijl ik aan u schrijf en er den blik onwillekeurig op vestig en mijn gansche hart schreeuwt: „Weg met den Brit!” is het mij als ware die naald daarboven een ziener Gods, onvermurwbaar als een boetprofeet en als antwoordde zij mij: „Afrika voor de Afrikaners of . . . de Dood!” — 't Was 8 December 1880. Shepstone had de Transvaal geannexeerd, juist als lord Roberts nu: van uit Pretoria, en Louis Botha zou zeggen: „Ja, het land, maar niet het volk!” Ach, zulke annexatiën op papier zijn zoo gemakkelijk. Dat bewijst de historie van 1880 en die van 1900. „Toen kwamen de Boeren van heinde en ver samen op het kopje te Paardenkraal, gewapend en wel. De Engelsche gouverneur Lauron had het verboden, maar wat recht had die verweten Brit om een Zuid-Afrikaner te gebieden of te verbieden! Vrij wilde men zijn en vrij was men en, als het noodig was, zou men als vrije mannen sterven. En ieder vrije man nam een klip en wierp dien daar neer op de klippen zijner broeders, saâm tot een waarborg en een teeken, dat men niet rusten zou, vóór de vlag der Republiek weder geheschen werd over den vrijen, Afrikaanschen grond en jong en oud bracht een steen toe tot het altaar der vrijheid.”

„Vier maanden gingen voorbij. De Engelsche dooden lagen als gezaaid bij Bronkhorstspruit, bij Laings Nek, bij Ingogo en daarboven op de hellingen en den kop van den Amajuba, en Colley zelf, hun opperbevelhebber, had den tol des bloeds betaald voor de schijnheiligheid en dwaze verwatenheid van zijn volk en zijn gouvernement. Toen bouwde men een monument van den steenhoop op Paardenkraal, „opdat die steenhoop een teeken ware onder henlieden: wanneer hun kinderen morgen vragen zouden, zeggende: wat zijn u deze steenen? zij tot hen zouden zeggen: zij zijn daar opdat alle volken der aarde de hand des Heeren kennen zouden, dat zij sterk is en opdat gijlieden den Heere, uwen God, vreezet te allen dage.”

Zoo schreef ik in Januari 1900. Veel is er gebeurd na dien tijd; en nog staat het monument te Paardenkraal daar en

ik trek nog geen woord terug van al wat ik er toen over schreef. Nog staat het dáár, als door Gods hand gedeekt, maar door den moedwil van Engelslands zonen, nog met meer schande voor Engeland beladen.

Niet lang nadat de Engelschen Krugersdorp bezet hadden, liep reeds het gerucht, dat men het monument zou laten springen en werkelijk: er werd dan ook druk binnen de omheining gewerkt en een sterk piket sloot den toegang daartoe af. Onwillekeurig dacht ik aan het monument, dat Napoleon te Coblenz deed oprichten bij zijn tocht over den Rijn en hoe straks de Russische generaal, toen hij aan het hoofd zijner Kozakken, den geweldenaar in den rug najoeg, dezen het meest meende te krenken en het monument van diens overwinningen het meest dacht te eeren, door daaronder te doen plaatsen: „Vu et approuvé par moi, commandant Russe!”

Zou waarlijk lord Roberts niet meer beschaafd en meer intelligent zijn dan deze Kozakken-hetman? zoo dacht ik.

Ik heb goed gedacht van onzen God en verkeerd van Lord Roberts, lezer. Men zegt, dat lord Roberts een vroom, voorzichtig, en edel man is. Men moet het mij maar dikwijls zeggen, anders loopt men gevaar, dat ik het niet geloof. Niemand van mijne bekenden in Afrika gelooft het, en dat pleit niet te zijnen faveure. Kennelijk hebben de fiere, de edele, de grootmoedige Engelschen het monument willen vernielen, maar nóg staat het daar, als waren ze door Zijn hand weerhouden en nóg roept het hun toe:

„Afrika voor de Afrikaners of . . . de Dood!”

Trotsch en fier verheft zich de naald van Paardenkraal, maar nu . . . beladen met Engelslands schande door Engelslands zonen. Weet ge, de spits is er afgekapt, de gouden inschriften op de marmeren platen aan de vier zijden zijn met de bijl geschonden, de klippen daaronder zijn weggehaald. De moedwil heeft zich gewroken, omdat de moed ontbrak; de kleinzieligheid neemt bij ontstentenis van dapperheid en fortuin de plaats achter het lijk van Engelslands glorie in. Zóó staat het daar ten eeuwigen dage „opdat alle volken der aarde de hand des Heeren kennen zouden, dat zij sterk is!”

Sterk, ja, ook in het verblinden der oogden van een groote natie, opdat ze zichzelf en haar ondergang niet meer zou kennen!

Zóó staat het daar, als een vloek voor Engelslands zonen en van vier zijden rondom buldert het kanon:

„Afrika voor de Afrikaners of . . . de Dood!”

Lord Roberts is te Krugersdorp geweest en heeft het monument bezocht. Hij heeft zijn hooge afkeuring te kennen gegeven over de schade, die men aan het monument deed. Hoe edel! Doch edeler ware het geweest, zoo hij, wetende wat van zijne barbaarsche Khaki's te wachten ware, te voren den last uitgevaardigd had, dat aan het monument te Paardenkraal geen schade mocht gedaan worden. Nu is de schande ook op het hoofd van lord Roberts en, als de klippen op Paardenkraal spreken konden, dan zouden ze tegen lord Roberts en Chamberlain in één adem getuigen, niet omdat ze iets vergaten, maar om zooveel dat ze deden.

Ja, nog steeds is het monument te Paardenkraal de schrik der Engelschen.

Laat mij u een grap vertellen! 't Zou over twee dagen Dingaansdag zijn. Op Dingaansdag verzamelen de Boeren zich jaarlijks rondom het monument om God te danken, hun God, die hun de overwinning op den woesten en wreeden Kafferking gaf. Dan zingen zij hun psalmen, luisteren naar de toespraken hunner leeraars en oefenen zich in schieten en volksspelen. Om de vijf jaren is er groot feest. Dan komen de President en de Leden van den Volksraad, dan is half Transvaal in zijne tenten vergaderd rondom het monument van Paardenkraal. Dit jaar zou het groote feest gevierd zijn, indien de oorlog niet alles en allen had verhinderd.

Ach, nu . . . de Transvaal geannexeerd, de grijze President een balling in Europa, de Leden van den Volksraad dood of gevangen, strijdende of van land tot land de ervaring opdoende, dat men „op prinszen geen betrouwen vesten kan!”

Ach, . . . nu geen feest, maar Transvaal in rouw!

Daar komt een spotvogel in het dorp en maakt den Engelschen diets, dat de Boeren morgen bij het monument Dingaansdag komen houden. De schrik slaat onze monument-

schenners om het hart. De zandzakken worden voor het gouvernements-office gestapeld, dubbele piketten langs alle wegen gesteld, patrouilles uitgezonden en een uur later zijn zestig burgers uit hun huizen gehaald en tot waarborg in het kamp opgesloten.

Een onzer burens kwam mij in allerijl verzoeken, of ik een weinig voor zijn vrouw en kinderen zou willen zorgen; hij was ook gearresteerd.

„Met genoeg, doch houd maar goeden moed! Over drie of vier dagen zijt gij weér tehuis!” antwoordde ik, het gansche spel wel begrijpende. Ik had mij niet vergist. Twee dagen lang hield die spotvogel de Engelsche bezetting van Krugersdorp in spanning, de piketten op hun wacht, de patrouille's dravende langs 's Heeren wegen, maar geen Boer kwam Dingaansdag vieren bij het monument. De zandzakken verdwenen weder!

Toen, 't was in den namiddag, kwam de „captain” in het kamp en zich tot de gevangen burgers richtende, sprak hij met bewogen stem:

„Ik dank u, mannen, dat gij zoolang tot waarborg hebt willen dienen voor de trouw (sic) der burgers. Och, ik heb het ook moeilijk (daaraan twijfelde niemand!) . . . Ik zal u nooit vergeten! . . .”

„Kunnen we huistoe gaan, captain?”

„Ja, maar . . . ik hoop, dat gij . . . mij ook niet vergeet. Als ik wat . . . voor je doen kan . . .”

„Maar kunnen wij nu gaan?”

„Ja, 't is all right, maar als ge alarm van de Boeren hoort, doe mij dan het genoeg en waarschuw . . .”

„All right, captain! Good night!”

En de burgers begaven zich, hartelijk lachende om de aandoenlijke zenuwachtigheid van den „captain,” en ten deele ook van ergernis, naar het dorp.

De patrouilles gingen rusten, de piketten werden afgelost en niet vervangen. De Engelsche bevelhebber was over den schrik heen.

Tegen den avond verliet een Engelsche dame het dorp. Ze had wel geen pas, maar toen zij bij het piket kwam, liet men er haar ditmaal door: 't gevaar was nu toch geweken. Ze sprak toch ook zóó zuiver Engelsch.

Men zegt, dat die dame en die spotvogel veel op elkaar geleken, dat die dame heel ver is gegaan, tot in de Boerenliniën toe, en dat ze aan de Boeren verteld heeft, hoe de Engelschen Dingaansdag gehouden hebben in Krugersdorp.

Wie zal het zeggen?

Er gingen wel eens meer „Engelsche dames” langs ons huis, die zóó wonderlijken stap over zich hadden, *alsof ze niet gewoon waren den sleep van haar japon op te houden!*

P. J. K.

Wetenswaardigheden.

HET ALLERNIEUWSTE.

In het jaar 1903 zal de stad St. Louis in Noord-Amerika haar wereld-tentoonstelling hebben. Natuurlijk moet daar weer iets bijzonders bij zijn. Wat men bij vroegere tentoonstellingen had, deugt natuurlijk niet. Een ballon-captif, en luchtballon aan een kabel, foi, wat oud! Een Eiffeltoren van 300 Meter hoog, wel die heeft iedereen tegenwoordig. Stoomboot- of spoorreizen, waarbij men op zijn plaats blijft, die zijn al van de vorige eeuw. Daar gaat geen mensch meer naar kijken. De Yankees hebben wat nieuws gevonden: Een horloge, zoo groot, dat geen Goliath het in zijn vestzak zal steken!

Men wil een horloge bouwen van 22 Meter doorsnede, zoo hoog dus als een dorpstoren. Het zal geheel worden ingericht als een gouden remontoir. Langs een wenteltrap zal men naar boven klimmen en daar zal men raderen zien draaien, zoo groot als die van locomotieven, op spillen als boomstammen, daar zal men een onrust zien slingeren van een doorsnede als uw huiskamer en wijzers, grooter dan molenwieken, zullen den tijd aanwijzen.

Of het horloge op diamanten of op robijnen zal loopen, wordt er niet bij gemeld, evenmin of het een gouden kast zal hebben.

ALBERT.

inductiedraad honderd stroomen in de eene en honderd in de andere richting.

De beide draden moeten zoo dicht mogelijk langs elkander loopen; men windt ze dus ieder op een klos en schuift den eenen klos in den anderen. Hoe langer de draden zijn, hoe beter; men heeft ze wel met honderdduizend wendingen, alles geïsoleerd natuurlijk.

In den inductieklos ontstaan dus wisselstroomen, die zeer sterk zijn en onophoudelijk van richting veranderen. Voor sommige verichtingen zijn deze wisselstroomen juist de geschikte. Echter niet voor alle. Men kan er bijv. geen electromagneten mede maken. Immers wat door den eenen stroom noordpool wordt, maakt de andere onmiddellijk weer tot zuidpool. Door de snelle opeenvolging werken die twee elkander tegen en voeren niets uit. De magneetnaald van den galvanometer kan ook zoo snel niet meekomen en wijst dus stilletjes naar 't Noorden, hoewel hij door twee sterke krachten naar 't Oosten en naar 't Westen wordt getrokken.

Scheikundige werkingen kunnen we ook niet van de wisselstroomen verwachten. Bij ontleiding van water bijv. ontstaat aan de positieve pool zuurstof en aan de negatieve tweemaal zooveel waterstof. In 't volgende oogenblik echter gaat de stroom in tegengestelde richting en zijn dus de polen verwisseld; aan de eerste ontstaat waterstof en aan de tweede zuurstof. Maar de beide stoffen, nu bij elkaar ontstaan, vereenigen zich onmiddellijk weer tot water.

De warmte en de lichtverschijnselen zijn niet afhankelijk van de richting van den stroom. Men gebruikt dus voor de verlichting gaarne wisselstroomen, omdat ze zoo krachtig zijn. Bij de gewone elektrische booglampkaarsen zijn ze zelfs noodzakelijk. Daar slijt immers de positieve koolspits voortdurend af en spoedig zou de afstand van beide zoo groot zijn, dat er geen lichtboog meer ontstond. Bij het gebruik van wisselstroomen slijten de beide spitsen even sterk af, daar ze beurtelings negatief en positief zijn, en waar ze naast elkander liggen, blijft de afstand dus dezelfde.

Ook in de geneeskunde gebruikt men gaarne wisselstroomen, omdat de werkingen in het menschelijk lichaam juist ontstaan bij het sluiten en verbreken van den stroom, en bij wisselstroomen geschiedt dat onophoudelijk.

Beweging kunnen we met den wisselstroom evenwel niet veroorzaken; daartoe moeten we een inductiestroom hebben, die steeds dezelfde richting behoudt.

Om daartoe te komen, gebruikt men gewone magneten of electromagneten.

Ge weet nog, dat men een gewonen magneet kan beschouwen als een solenoïde, d. i. als een spiraalvormig gewonden draad, waardoor een elektrische stroom gaat. Nadert men dus een inductie klos met een magneet, of liever steekt men een magneet in den klos of schuift men den klos over den magneet, dan ontstaat een stroom in den klos. Evengoed dus als men een magneet maakt van een stuk ijzer, door er een stroom om heen te leiden, evenzeer kan men met een gewonen magneet een elektrischen stroom doen ontstaan. Hoe sneller men den klos over den magneet schuift, des te sterker wordt de stroom. Het beste is dus dat men den magneet tot een ring maakt en dezen door den klos doet draaien of nog beter, dat men een rij klossen samenvoegt tot een ring en dezen doet draaien tusschen de polen van een krachtigen magneet. Men heeft dan weer de snelle nadering en verwijdering en dus weer het ontstaan van inductiestroomen, die sterker zullen zijn naarmate het wiel sneller draait. Weet men nu alle positieve stroomen in de eene richting af te leiden naar het eene einde van een koperdraad en alle negatieve naar het andere eind, dan heeft men een krachtigen elektrischen stroom, wiens richting dezelfde blijft. De hoofdzaak is maar, dat men een goeden magneet heeft, en dat men flink draait. Nu weet ge, dat een electromagneet veel sterker is dan een natuurlijke magneet. Men heeft dus den eersten liever en men gebruikt derhalve een kleine batterij om de eerste electriciteit te wekken. De draadklossen om het wiel passeeren steeds de noorden- en de eindpolen van den magneet en ontvangen daardoor wisselstroomen, die men weet af te leiden, zoodat alle positieve electriciteit op hetzelfde einde van een draad wordt verzameld. Men windt dezen draad ook nog om den electromagneet, waardoor die weer sterker wordt en zooveel sterker inductiestroomen te voorschijn roept. Er moet echter een kracht zijn die het klossenwiel steeds doet draaien. Hiertoe nu gebruikt men de waterkracht waarover ik straks sprak, of een gewone stoommachine. Het komt er hierbij op aan, dat het wiel snel draait.

Nu begrijpt ge, dat er twee krachten worden omgezet in electriciteit, de magneetkracht en de stoom- of waterkracht. Beide samen geven ons een sterken elektrischen stroom. Nu weet ge eenszins, hoe de elektrische centrale hier in Electra werkt.

ALBERT.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

5. Vaarwel aan Afrika.

Nog was de nagalm van het „Vrede op aarde” niet verstorven in mijne ziel, toen ik, ongeveer drie dagen na Kerstmis, last ontving op het Gouvernements-office te verschijnen. 't Was niets vreemds: het Britsche Gouvernement van Krugersdorp hield van zulke verrassingen. o Neen, vreemd was het niet, maar het beduidde zelden wat goeds!

Op zekeren namiddag, toen ik nog aan het Rode Kruis Hospitaal verbonden was, werd mij hetzelfde aangezegd.

„Captain Pollien moest mij spreken.”

Ik ging en stond weldra in zijn kantoor. 't Was twee uur.

„Mr. K., ik zou gaarne zien, dat u met den trein van drie uur medegingt naar Johannesburg.”

't Was in den tijd, toen Lord Roberts bij proclamatie bepaald had, dat de militaire overheid gerechtigd was, invloedrijke personen uit verschillende plaatsen aan te wijzen om de treinen te begeleiden, die troepen, ammunitie of voorraad vervoeren zouden.

„Ik, captain! Ik heb geen zaken in Johannesburg.”

„Neen, ter begeleiding van den trein. U kunt morgen met denzelfden trein weer terugkeeren.”

Nu, dat was op zichzelf vertroostend genoeg, doch gaf niet veel waarborg. Men had hetzelfde verzekerd aan andere invloedrijke burgers, en hen, te Johannesburg aangekomen, naar het fort gezonden en ze daar eenige weken gevangen gehouden; sommigen zelfs naar St. Helena of Ceylon vervoerd. Of de eersten toen met denzelfden trein teruggekeerd zijn, of de laatsten nog daarmede terug zullen komen, ik betwijfel het sterk, al verzekert captain Pollien dat. 't Is wel gebeurd, dat invloedrijke burgers medegingen en de Boeren, de rails vóór den trein opgebroken hebbende, wachtten totdat hij voorbij gestoomd was, om nu de lijn van achteren op te breken, ja, erger, dat ze een trein in het zand lieten loopen of door op den weg gelegde klippen de locomotief omver deden kantelen, dat ze op treinen schoten en invloedrijke burgers gewond werden, dat . . . Maar genoeg, stel u al die eventualiteiten met hare gevolgen voor en zeg dan met mij, dat captain Pollien wel wat teveel beloofde, als hij u verzekerde, dat ge met denzelfden trein terugkeeren kondt den volgenden dag!

Neen, dan was captain Brooklyn, de militaire commissaris van Krugersdorp, voorzigtiger. Toen een burger hem om een permit vragde en na het bekomen te hebben, onderzocht of hij ook op dat permit kon terugkeeren, antwoordde hij glimlachend:

„Dat kan ik je niet verzekeren! Dat moet je aan den „manager of the railway” vragen!”

„Wie is dat, captain?”

„Wie? Wel, dat is de Wet!”

Zie, dan belooft men ten minste niets en trekt geen wissels op een „krankzinnigen” vijand. 't Was temeer vermetel van captain Pollien, omdat hij, ziende, dat er zich weérzin op mijn trekken vertoonde, er glimlachende bijvoegde:

„Wel, 't is een uitstapje en u riskeert niets!”

„Dat weet ik nog zoo net niet. Als ik mede moet gaan om een trein te beveiligen, dan schijnt men toch wel eenig onraad te vermoeden.”

„o Neen, alleen als wij opgeblazen worden, dan gaat gij mede de luchtreis maken, mr. K.,” klonk het lachende, een akelige lach op dat lange, magere, bleeke gelaat. Precies de grijns van iemand, die wel gevoelt, dat hij zelf ten doode opgeschreven is en nu zich gestreeld voelt, dat hij gezelschap van anderen krijgt.

„Captain, u hebt geen recht mij daartoe te commandeeren. Ik ben als Roode Kruis-man aan het Hospitaal werkzaam.”

„o Ja, maar daar zult u wel eens een dag gemist kunnen worden.”

„Dat kan ik beter beoordeelen dan u. Bovendien heb ik den neutraliteitsdeed moeten afleggen en heb recht bescherming te eischen in stede van blootgesteld te worden.”

„Ja, maar dat gebeurde in den Fransch-Duitschen oorlog toch ook meermalen.”

De aandachtige lezer merkt, dat de Engelschman, ondanks Vredesconferentie en wat dies meer zij, tamelijk conservatief is uitgevallen en zich desnoods een beroep op Tilly te Maagdenburg of Alva in Zutphen zou veroorloven!

„Dat weet ik niet, doch ik reken mij ten laatste ook niet tot de „influential men,” welke lord Roberts in zijne proclamatie bedoelt.”

„Welnu, dan verhef ik u daartoe heden; over uw invloed kunnen wij beter oordeelen dan gij,” zeide de man, ietwat verstoord en met dien aakligen grijns op het akelige gelaat. „Of moet ik verstaan, dat u niet denkt te gehoorzamen?”

„Och, ik versta, dat u mij dan met geweld zoudt dwingen. Ik ga echter onder het protest, dat ik inbracht als Roode Kruis- en neutraal man.”

Ik had juist geen tijd om den trein te halen. Of het aan mijn „invloedrijkdom” te danken was, dat de trein ditmaal ongehinderd te Johannesburg aankwam, dat mag ik niet aannemen, te minder omdat mijne vrienden te J.b., die al groote oogen opzetten, toen ze mij in dezen tijd zoo onverwacht voor zich zagen staan, nog meer verbazing toonden bij het vernemen, dat ik nu waarlijk ook al tot de „influential men” behoorde, die een Engelschen trein konden beveiligen. Foei! Ik nam ze hun hoogst kwalijk, die verbazing over mijn „belangrijkheid!” ’t Is toch waarlijk wat, ’t werk van de Wet te kunnen verhinderen, voor de plannen van Botha een stokje te kunnen steken, tot de la Rey te kunnen zeggen: „Hallo! Wach ’n bietje! De schoolmeester van Krugersdorp zit in den trein!” Ik houd het er voor, dat lord Kitchener onlangs ook een „schoolmeester” opgekommendeerd heeft om met hem te rijden, toen hij zóó maar eventjes aan de gevangenneming door de Boeren ontsnapt is!

Maar — scherts nu daargelaten, als een Bismarck beweert, dat „de Duitse schoolmeester Frankrijk heeft overwonnen,” eilieve, waarom zou dan een Hollandsche schoolmeester een trein met Engelsche troepen niet op „veilig” mogen stellen? Het groote, machtige Engeland, het laat zijn treinen met troepen en kanonnen rijden onder geleide en bescherming van een Hollandschen schoolmeester! In gemoede, men moet groot geweest zijn, om zóó klein te kunnen worden! Maar wat mij betreft, ik dank voor de eer en ’t is in Timotheüs voor ’t eerst, doch ’t zal heusch niet voor het laatst zijn, dat ik nu openlijk mijn protest herhaal, dat Engeland mij, een Roode Kruis-man, dwong zijn trein met gewapenden te begeleiden. Ik zal dat protest te eigener plaatse doen hooren; geduld maar! Een Hollandsche schoolmeester schijnt een „invloedrijk man” te zijn: wacht u dan temeer voor hem, captain met het lange, magere, nare gezicht en met dien akeligen grijns daarop! Hij kon zijn invloed wel eens tegen uw lastgever willen gebruiken!

Ik had, zoo zeide men, den nacht op de bank in de wachtkamer kunnen doorbrengen, doch ik verkoos logies bij mijne vrienden en zij vonden dat ook meer gepast, ik denk, omdat ik nu door captain Pollien tot een „influential man” verheven was. Na de zorg en spanning van den dag in een gerusten slaap aan Morpheus ter bewaring gegeven te hebben, vertrok „Zijne Hoogheid, de Boerentemmer” den volgenden morgen per eerste gelegenheid en, zoowaar, het Britsche Gouvernement profiteerde alweer van de gelegenheid en zond onder mijne hooge bescherming weér eenige wagens met troepen en kanonnen mede. ’k Had er weinig mede op, maar wat zult ge er nu van zeggen, als het trotsche keizerrijk, het machtige Brittanje, voor zijn troepen en kanonnen, voor zijn „lions” en hun „gallant work” bescherming zocht onder de schaduw der vleugelen van een ... Hollandschen schoolmeester! Zoo’n buitenkansje overkomt u niet elken dag!

„Waar komt u van daan?” vroegde mij een Hollander in den trein. Den man was zeker ook al mijne waardigheid opgevallen.

„Och, mijn lieve man!” antwoordde ik, „ik ben overal nog al vandaan gekomen; ’k wou, dat ik hier ook vandaan was!”

Maar ik sprak natuurlijk Hollandsch! ’t Zou mijn waardigheid in de oogen van mijne Engelsche medereizigers misschien geschaad hebben, indien ik in het Engelsch deze verklaring van onvermogen afgelegd had en ... ’t zou jammer geweest zijn; zij gevoelden zich zóó veilig, zóó „happy!”

Lezer, lach, zoo ge wilt, maar denk u nu even de omstandigheden in! Denk, dat ge vrouw en kinderen tehuis in spanning en zorg achterlaat, den tijd tusschen uw vertrek, waarvan gij ze niet eens persoonlijk hadt kunnen verwittigen, en het vermoedelijk terugkomen van den trein aanvullende met herinneringen aan hetgeen er al zoo in den oorlog en in de nabijheid met gewapende treinen gebeurd was, denk u, dat ze eindelijk met een beklemd hart naar het station gaan en staan uit te kijken, of ge nog niet komt, doch dat die ellendige trein een gansch uur te laat komt en niemand, ook de chef niet, weet waarom; denk u, dat uwe vrouw wat bleek ziet, als ge haar ontmoet en uwe kinderen daar ook staan met een gelukkigen lach en een kleur van blijdschap op de wangen, omdat zij u heelhuids uit dien naren trein zien komen, denk u dat alles in, en vraag dan uzelf af, of ik geen gelijk heb, er thans nog luide, zóó dat de geheele wereld het hoort, tegen te protesteeren, dat die man met het lange, magere, bleeke gezicht en met dien akeligen grijns er op, dat Captain Pollien te Krugersdorp een Roode Kruis-man, die daarenboven den neutraliteitsdeed afgelegd had, in naam van het Britsche Gouvernement gedwongen heeft, een trein met troepen en ammunities te begeleiden.

Ik wil het captain Pollien vergeven: hij kon het misschien evenmin verhelpen als zijn gelaat en zijn lach: het Britsche Gouvernement vergeef ik het nooit. Het is geen „broeder,” die „tegen mij gezondigd heeft,” geen „vijand,” dien ik heb „lief te hebben,” het is een „stelsel,” dat ik verafschuw met al de kracht mijner ziel, met al de macht van een „influential man,” met al de taatheid van een Hollandschen schoolmeester!

Doch, ik zou inderdaad geheel vergeten, dat ik mij gereed maken moest, om andermaal naar het Governements-office te gaan, om „mijn noodlot te vernemen.” Ja, ziet ge, lezer, wij „mensen” in Afrika doen het „stadig” aan. Ik vrees, dat de Engelschen bij die „stadigheid” van „ons mensen” nog hun geduld inboeten. Ze worden daar vreeselijk boos over en schelden de Wet voor zijn „stadigheid” krankzinnig en vloeken onze „stadigheid”, nu deze hun steenkolen, hun kopje thee, hun sigaren en wat niet al wat duurder laat worden. Wel, ik zou zeggen: die oorlog maakt, die oorlog raakt, en, als ge nu eenmaal lust hebt, oorlog te maken, dan moet ge het voelen in uw zak en diep en „bajing zwaar” in het hart. Ja, ik verblijd mij, dat de Engelschen nu eens wat belasting betalen moeten; de Boeren hebben al zoo lang en zooveel belasting betaald in geleden geweldenaar, in gestolen vee, in dagen van gevangenschap, in verbrande hoeven en meubelen, in honger van vrouw en kinderen, in ... bloed, duur bloed! Zou nu de beurt aan het Engelsche volk zijn om belasting te betalen? In geld...? Ach, het betaalde reeds zooveel in bloed! In geld...? Maar als het niet anders kan, dan hoop ik van God, dat, zoo het bloed niet duur genoeg was, de thee en de tabak, de kolen en de oorlog zóó duur zullen worden, dat Engeland dien belastinggaarder in Downingstreet den tol weigert.

Maar help mij toch in vrede’s naam onthouden, dat ik weer op het Governements-office komen moet! „Om mijn noodlot te vernemen?” Ach neen, militaire gouverneur van het machtige Brittanje! ge hebt alweer met dien taaien Hollandschen schoolmeester te doen! Een „invloedrijk man!” Zeker, tot zelfs „de haren van zijn hoofd zijn alle geteld!”

„Kind, ge moet maar niets aan moé zeggen, maar ik moet op het Governements-office komen. Mocht ik wat lang uitblijven, zeg het dan maar!”

Zoo sprak ik tot mijn dochter. Mijn zoon wilde met mij mede en samen gingen we zwijgend over het veld naar het dorp.

(Wordt vervolgd.)

P. J. K.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

5. Vaarwel aan Afrika. (2.)

„Mr. K., u zijt geen burger, niet waar?”
Met deze vraag viel de militaire gouverneur mij aan, toen ik zijn kantoor binnengetreden was.

„Ik, wel zeker,” antwoordde ik, direct gevoelende, dat een aanval op mij bedoeld was, en mijn Transvaal-pas uit mijn portefeuille nemende, toonde ik hem die.

„o Ja, gedurende den oorlog geworden!”

„Pardon, ik was burger van het oogenblik aan, dat ik den voet op grond der Republiek zette; ik ben ambtenaar.”

„Ja, dat is uwe meening?”

„Vraagdet u mij dan misschien naar uwe meening?”

„Neen, maar wij verschillen in dat opzicht, en ik acht het maar het best, dat u naar Johannesburg gaat en uw Consul om vrije passage naar Holland vraagt.”

„Mijn Consul? Ik heb geen Consul. Heeft in Engeland een Engelsman een Consul, captain?”

„Ja, u zult mij wel begrijpen, aan den *Hollandschen* Consul!”

„En indien deze van *mijne* meening mocht zijn en dus in dezen weigert, iets voor mij te doen?”

„Dan kunt u zich tot mij vervoegen!”

„Mag ik ook weten, waarom u mij noodzaakt weg te gaan, captain? Heb ik hier misschien iemand beleedigd?”

„o Neen, mr. K., maar u zijt vóór de Boeren. Wij zouden u moeten voeden en, als de Boeren in het dorp kwamen, zoudt u de Boeren helpen.”

„U mij voeden! Dan toch zeker voor mijn eigen geld. Ik heb tot heden alles betaald, wat ik uit den gouvernements-winkel ontving. Voorts ik ben vóór de Boeren, maar als de Boeren het van mijne hulp moeten hebben, wanneer ze in het dorp komen, dan beklag ik ze: ik heb nooit een geweer gehanteerd, in Holland niet en hier niet.”

„Ja, ja, mr. K.,” zoo viel de captain uit, als had hij mij eindelijk op heeter daad gegrepen, „U zijt vóór de Boeren! Dat kunt u niet ontkennen! Anders zouden ze u zoo'n positie niet gegeven hebben.”

„Maar, captain, ik zou u niet gaarne de illusie ontnemen, dat ik vóór de Boeren ben. Ik hoop zelfs u nooit aanleiding gegeven te hebben tot de vooronderstelling, dat ik vóór het Britsche Gouvernement was.”

„Welnu, daarom juist wenschte ik, dat u aan den Consul om vrije passage naar Holland vraagdet. U gevoelt, ik handel op order, wanneer ik dat zeg.”

„Dat gevoel ik. Zulk een groot man, als u zijt, zult een klein man, als mij, wel niet zoeken. U wilt mij zeker nog wel een opmerking veroorloven?”

„o Zeker, wat wenscht u?”

„Captain, ik ontving een nieuwe bijdrage tot beoordeeling van de edelmoedigheid van het Britsche Gouvernement. Negen maanden lang werkte ik aan het Hospitaal van het Roode Kruis alhier, van den morgen tot den avond, zonder eenig loon. Wij zorgden voor uwe gewonden zoo goed als voor die der Boeren. Mannen als Lord Roberts, de generaals Barton en Hardt, kolonel Edwards, enz. betuigden daarover hunne voldoening en nu, terwijl het Gouvernement weet, dat twee van de drie lijnen onveilig zijn, en ik nòch mijn goed medenemen, nòch het gemakkelijk tot geld maken kan, loont het mij met een: „Maak nu maar, dat je naar Holland komt!””

De captain begon na te denken, wreef zich de kin en zeide:

„Wel, mr. K., als u die dingen eens op papier zetten wilt en u wilt dan applicatie bij mij maken om te blijven, dan zal ik zien, wat ik voor u doen kan.”

„Applicatie maken om te blijven! Dank u, captain! Dat heb ik nog nergens behoeven te doen. De menschen hebben gewoonlijk applicatie bij mij gemaakt, of ik blijven wilde.”

„Nu, dan zou ik maar eens gaan hooren, wat de consul zegt.”

„All right! Mag ik een geschreven verklaring van u, dat u mij verplicht heen te gaan. Iedereen kan zich wel met deze vraag tot den consul richten.”

„Och, ja!” antwoordde de captain meesmuilend, als had hij er weinig lust toe. Doch ik bleef wachten en een verklaring werd geschreven en in gesloten couvert aan mij overhandigd. Ik was niet onbescheiden genoeg, het couvert in tegenwoordigheid van den captain te openen. Tehuis gekomen, las ik:

„De heer K., burger geworden zijnde gedurende den oorlog, valt buiten de termen om voedsel te kunnen verkrijgen uit den gouvernementswinkel.”

Een half uur later stond ik weér voor den captain, zeide hem, dat ik de verklaring gelezen had en ze minder juist vond.

„Wel?”

„U hebt mij gezegd, dat ik *vrije passage moest vragen*, en daarvan meldt uwe verklaring niets.”

„Nu, mr. K., ik dwing u niet heen te gaan. Doch wij kunnen u niet voeden.”

„Ik heb u reeds gezegd, dat ik mij misschien buiten den gouvernements-winkel om zou kunnen voeden.”

„Daarop zie ik geen mogelijkheid, mr. K., daar de andere winkels gesloten worden.”

„Dus dwingt u mij dan niet, om heen te gaan, waar u mij de keus geeft te gaan of met mijne familie te verhongeren? Ik wil u niet forceeren, uwe verklaring over te schrijven, doch ik zal, zoo noodig onder eede, daaraan toevoegen, wat u mij gezegd hebt: uw eerste en uw laatste woord was, dat ik den Consul *moest* vragen om vrije passage naar Holland!”

„All right!”

Zoo was dan mijn gebed verhoord. Reeds geruimen tijd was de toestand mijner vrouw zóó, dat we ons zeer bezorgd over haar maakten. Zij werd al bleeker en magerder en geheel het slachtoffer van spanning en zenuwwerking. Wat moest ik doen? Zelf wegloopen van de plaats, mij door gouvernement en departement, door plicht mij aangewezen? Zelf mij eigenmachtig onttrekken aan de ouders en kinderen van Krugersdorp, aan zoovelen, die mij daar achten en liefhadden, dat mocht ik immers niet doen? En toch, als ik op dat al spitsers gelaat en die bij den dag meer gespannen trekken staarde, wat moest ik doen? Ik bad, dat God mij op de eene of andere wijze duidelijk Zijn wil zou doen verstaan en ging voort. Ik zocht subsidie te verkrijgen van het Nederl. Bijstandsfonds om mijne school te kunnen voortzetten, ik maakte van ons Kerstzangkoor een blijvende vereeniging.

„Pa, ik vrees toch, dat moé het niet outhoudt!” zeide mijne dochter op zekeren morgen tot mij, terwijl wij samen het veld overtrokken om naar school te gaan. „Moe is zoo overspannen. Zoudt u maar geen moeite doen, naar Holland terug te keeren?”

Ik zweeg. Mijn gezicht zeide: „Ik weet het ook wel! Zwijg gij stil!” Mijn hart ging uit tot Hem, die, waar we Hem nederig te voet vallen, ons Zijne wegen leeren wil!

En nu God mij door captain Cary deed zeggen, dat ik vrije passage naar Holland vragen moest, had ik nu nog recht allerlei middelen en middeljes ter hand te nemen om te blijven? Gaarne had ik het anders gewild, gaarne gewacht, totdat we van onzen oudsten zoon eindelijk eens iets zouden vernomen hebben. Gaarne zou ik gewacht hebben, tot we het onze tot geld hadden kunnen maken, doch... ik had om aanwijzing van den weg gebeden en de militaire gouverneur bande mij naar Holland: 't was mij duidelijk, wat ik te doen had.

Zoo ging ik naar Johannesburg en zocht consul Van B. op. Hij was inderdaad van *mijne* meening en deed mij aan captain Cary zeggen, dat deze niet het recht had, mij weg te zenden, aangezien ik burger en niet van middelen ontbloot was, zoodat ik, als tot heden, voor mijzelf zorgen kon.

„Zeg hem, dat ik er den militairen gouverneur van Johannesburg terstond over spreken zal en kom u overmorgen maar weér hier!”

Ik ging en bracht mijn boodschap weder aan het gouvernementskantoor te Krugersdorp.

„Dat dacht ik wel,” zeide captain Cary, „doch ik handel juist op last van den militairen gouverneur van Johannesburg. Welnu, u moet morgen maar weér gaan!”

Ik keerde weder, en de Consul zou mij naar den militairen gouverneur verzegellen, die mij wel een certificaat geven zou, waarop ik dan voedsel uit den governmentsstore zou kunnen koopen. Ik deelde den Consul echter nu al mijne omstandigheden mede, verheelde hem ook niet, dat ik weinig vertrouwen in deze certificaten had, die heden uitgereikt en allicht over veertien dagen geconcelleerd werden en wees er hem op, dat ik heden misschien nog gaan kon, iets waarvan ik, na verloop van korter of langer tijd, niet zeker was. Als Consul kon hij mij niet helpen, niet raden. Als mensch echter gaf hij mij volkomen gelijk en, met zijn steun gewapend, begaf ik mij tot den militairen gouverneur en ontving vrije passage, nadat ik een formulier geteekend had, dat ik vrijwillig de Transvaal verliet. Waarom niet? Ik teekende onder *force majeure*, wyl mij anders vrije passage zou geweigerd zijn en, immers, ik kon, in Holland gekomen, wel duidelijk maken, wat het Engelsche gouvernement onder *vrijwillig* heengaan verston; verhongeren of een voetval doen voor een Engelsch captain! Met mijn vrij-passage biljet ging ik dan weêr naar Krugersdorp en meldde mij bij den captain aan, wien ik zeide, dat ik *besloten* had naar Holland te gaan.

„Het spijt mij, mr. K., voor u en voor de Krugersdorpers!”

„Dank u! Ja, ik geloof, dat de Krugersdorpers het er niet mede eens zullen zijn, dat ik naar Holland verwezen word!”

„Neen, dat weet ik al van verschillende zijden anders! Maar als ik nu nog iets voor u doen kan, dat zal mij recht aangenaam zijn. Kan ik u misschien nu reeds in iets helpen?”

„Dank u, captain!”

„Nu, mocht ik u van dienst kunnen zijn, al is het tweemaal per dag, kom gerust!”

Hoe nu zoo anders?

Een dame, wier broeder gevangen zat, had dezen geschreven, dat nu mr. K. ook genoodzaakt werd heen te gaan. Zij moest hare brieven vóór de verzending aan den captain laten lezen. Driëtig beval de captain haar binnen te roepen.

„Wat zijn dat voor vertelsels! Dat is nog volstrekt niet zeker, dat mr. K. vertrekken moet! Jullie met je geruchten! Dat moet er uit, anders mag die brief niet verzonden worden!”

Maar wat beoogde captain Cary dan toch? Had hij gewacht, als hij mr. K. maar dreigde, dat deze een knie zou buigen en zich de wet zou doen voorschrijven?

Mr. K. was al bezig zich reisvaardig te maken, al was hem gezegd, dat hij „zich volstrekt niet behoefde te haasten.” Mr. K. kende deze dingen en wenschte niet te wachten, totdat hij onverwacht een order krijgen zou om binnen vier en twintig uur of nog korter heen te gaan. Zoo goed en kwaad als het ging werd een deel van den inboedel tot geld gemaakt, het overige bij vrienden geborgen, die het er geen van allen mede eens waren, dat mr. K. naar Holland moest en gaarne het hunne deden om hem te helpen.

Drie dagen vóór het heengaan, ontving ik bezoek in mijne school van den Engelschen Schoolinspecteur, mr. Robinson.

Hij vraagde naar alles en allerlei en, daar het vragen slechts algemeen bekende zaken gold, beantwoordde ik ze zonder eenige aarzeling. Toen hij, na naar de akten van het personeel gevraagd te hebben, ook, met wat aarzeling, naar mijne bevoegdheid onderzoek deed, stelde ik hem gerust, doch voegde er bij, dat ik de volgende week heengaan zou naar Holland.

„Hé, zoudt u naar Holland gaan! En waarom?”

„Wel, het gouvernement wil mij geen voedingsmiddelen meer verkoopen!”

„Maar daar kunnen we wel wat op vinden! Als ik daarover vandaag spreek, is het morgen anders!”

„Zeker, mr. R., als ik daarover vandaag spreek, is het vandaag al anders; doch ik wil daarover niet spreken.”

„Ja, maar dan hebt u zeker nog andere redenen. Ziet u, wij moeten trachten, goede Hollandsche onderwijzers hier te houden.”

„Och, en waarom worden dan zoovelen gevangen genomen en weggezonden?”

„Ja, dat is om militaire redenen. Maar zijn er geen andere zaken, die u aanleiding geven tot heengaan?”

„Zeker, de ouders der kinderen kunnen geen schoolgeld betalen. Ik ontvang slechts £ 2 gemiddeld per maand. U gevoelt . . .”

„o Maar, dat wordt anders. We zullen u behoorlijk subsidieeren.”

„Wie, mr. Robinson?”

„Het Britsche gouvernement.”

„Dank u! Ik zal geen subsidie van het Britsche gouvernement aannemen. Ik ben ambtenaar van de Z. A. regering.”

„Nu ja, mr. K., doch die kan thans niets voor u doen.”

„En zoudt u dat nobel vinden, mr. R. indien ik, terwijl de regering, die mij tot heden salarieerde, nu ze oogenblikkelijk niets voor mij doen kan, geld van den vijand aannam. Misschien waardeert u mijne weigering niet, doch u zult ze althans kunnen begrijpen.”

„o Zeker, mr. K., ik kan het niet alleen begrijpen, doch ik waardeer het ook, als iemand naar beginsel handelt.”

Mr. R. beweerde, dat velen van mijne collega's het toch wel deden en dat ik geen eed behoefde te doen. Ik drukte mijn twijfel uit over hetgeen hij van mijne collega's beweerde — ik wist toch beter — en gaf hem te kennen, dat ik weinig eerbied had voor eeden, die men zes malen per dag eischte en twaalf malen per dag zelf brak. Eenigszins ontstemd verliet hij de school, om straks nog eens weêr te komen. Nadat hij een half uur het onderwijs bijgewoond had, plaatste hij zich vóór mij en vroegde:

„Zijt u nu onherroepelijk besloten, Krugersdorp te verlaten, mr. K.?”

„Ja, mr. R., ik kan hier niet vrij leven en dan leef ik hier liever niet!”

„Dat spijt mij zeer, dat wil ik u wel verzekeren!”

„Dank u, mr. R.”

Ik had met het Britsche gouvernement en zijn vertegenwoordigers afgerekend en ik was er blijde om. Drie dagen later waren we tot heengaan gereed. Niet spoedig zal ik de vriendelijke en teedere bezorgdheid van de Krugersdorpers vergeten, die maar al bang waren, dat we óf bij het heengaan óf op de reis aan iets gebrek zouden hebben. We werden letterlijk als overladen. En nu, een laatsten rit met onzen geachten predikant door het dorp, waartoe hij mij zelf in zijn rijtuig afhaalde; een laatsten blik op kerk en school, op heel mijn lieve, goede dorp, op gebroken levensillusiën en onuitgevoerde goede voornemens; een laatst vaarwel aan ons huis, waar we na zóó korten tijd zooveel en zoo rijke herinneringen achterlieten; een laatsten handdruk aan onze trouwhartige bureu en we gingen naar den trein, waar ons nieuwe ergernis wachtte. Doch hierover later.

Opzettelijk beschreef ik dit alles zonder eenige illustratie van mijne zijde. Laat mij met een enkele opmerking sluiten. Gaarne vergeef ik captain de Vic Cary, dat hij gemeend had, uit *mijn* mond *zijne* meening te hooren. Dat toch is echt Engelsch! Een meening is, volgens den Engelschman, een abstract ding, en hij heeft het „gevat.” Hij meent, dat de oorlog, die het machtige Engeland twee onschuldige republieken aandoet, gewettigd is, en wacht daarom, dat ieder dit ook zoo meent. Hij meent, dat Chamberlain een eerlijke rol speelt en wacht, dat nu ook de wereld het dus meent. Hij meent, dat de Boeren wilde, onbeschaafde, zwarten-mishandelende barbaren zijn, en nu moet Europa precies denken als hij. Hij gelooft, dat de gruwelen en barbaarschheden, door hem verricht, tot het doel leiden zullen, en neemt het ieder kwalijk, die van een ander geloof is. Hij meent, dat hij van overwinning tot overwinning voortgaat en rekt het òn den Boer òn geheel de beschaafde menschheid hoog aan, dat ze in Afrika voor Engeland niets dan verlies en achteruitgang boeken. Hij meent, dat men niet gelukkig zijn kan dan onder Engelsche vlag en Engelschen invloed, en wordt bitter, als hij ziet, dat de volken van Engeland gruwen, dat zijn eigen kolonies mokken en wrokken tegen het Engelsch bewind. Hij meent, dat men alles van Engeland verkrijgen zal, als men Englands heerschappij maar eerst aanvaardt, en nu verstaat hij niet, dat een Boer alles aan Engeland wil geven, als hij maar niet onder Englands heerschappij den vrijen nek behoefte te buigen. Hij meent doch laat hem zijn meening! Hij is er in geboren en opgegroeid, en eer zal de Engelschman geheel Afrika verliezen, eer hij dulden zou, dat meeningverschil met hem gerechtigd ware!

(Wordt vervolgd.)

P. J. K.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

5. Vaarwel aan Afrika. (3.)

W een, Afrika is niet bestemd, onder Engelsch bestuur te leven! 't Schijnt mij steeds toe, of daar een noodlot hangt boven Brit en Boer, dat ze uiteen houdt en uiteen drijft, met de kracht van een wervelwind, op 't oogenblik zelf, dat ze elkaâr in liefde en vriendschap denken te naderen, dat ze verder van elkander verwijderd dan ze ooit geweest zijn en dat op het punt, waar de historische kloof, door nationale herinneringen gescheurd, juist gedempt zou zijn. 't Is of de genius der volken heeft gesproken over beide natiën: „Ik zal vriendschap zetten tusschen u beiden en tusschen beider zaad!” Nauw is Slachtersnek vergeten, of de afschaffing der slavernij scheurt de wond weër open. Nauw dreigt de herinnering aan den Grooten Trek verloren te gaan, of de Engelsche geweren, aan Dingaans Kaffers gevonden, vereenigen zich met de sluimerende herinnering aan Slachtersnek en den Grooten Trek tot een slagboom. Nauw zou de Boer, door de tractaten van Zandrivier en Bloemfontein bijna tot dankbaarheid bewogen, aan Engeland de gulle vriendschapshand aanbieden, of in Kimberley worden diamanten gevonden en Shepstone stoot hen de verklaring uit de ziel: „vrienden wel, onderdanen nooit!” Het „gedenk aan Amajuba!” trilt over het verraad van Jameson heen tot den vreeselijken strijd, die thans den laatsten Boer dwingt te volharden „tot het bitter eind” en Engeland tot opoffering van het edelst bloed en het dierste geld, tot verlies van zijn God en zijn eer, tot verkrachting van geweten en nationale toekomst, tot duivelschen haat en helsche wreedheid, tot, ja, wie zal het „tot waar” bepalen, als het den laatsten Boer maar worgen kan!

Dat is de geschiedenis van Afrika, van elken Afrikaner, 't was ook de mijne!

Ik had besloten, als Roode-Kruisman neutraal te blijven, maar Engeland schond het statuut van het Roode-Kruis en dwong mij zijn gewapenden trein te begeleiden. Ik had ten overvloede, men dwong er mij toe, den neutraliteitsced afgelegd en de inkt in de pen laten drogen, waarmede ik tegen Engeland schreef. Maar Engeland had evenzeer van zijne zijde bij dien eed beloofd, mijn persoon en bezittingen te beschermen en het brak dien eed, door mijn leven in de waagschaal te stellen en mij tot heengaan te noodzaken.

Ook thans, bij het heengaan, er was weemoed in mijn ziel, geen ergernis. Ik boog mij onder de hand mijns Gods en dan heeft men ook vrede met de menschen. Ik had medelijden met de achterblijvenden in Krugersdorp, ook met die arme Britten en . . .

„He, daar staat de landdrost met nog iemand ons te wachten op den weg!” zeide de predikant, in wiens rijtuig en aan wiens zijde ik gezeten was. Toen we de beide mannen bereikt hadden, hield hij de teugels in.

„k Moet hier maar afscheid van meester nemen!” zeide de landdrost. „Ze jagen mij van het station weg!” en daar glom iets in zijn oog, wat ik daar zelden had gezien.

„Hier, neem deze pijp mede naar Holland en kom maar gauw weër! God zegen' je op reis en misses ook en de kinders!”

Warm drukte zijn zware hand de onze. Toen keerde hij zich om en ging heen. Toen ik eens over het veld met hem wandelde, had hij mij gevraagd:

„Hebben ze meester niet gezegd, dat ik een „Hollander-hater” ben?”

„Ja, landdrost!”

„En wat denkt meester er nu van?”

„Ik kan daarover nog niet oordeelen, landdrost! Ik zie alleen wel, dat ge mij niet haat.”

„Meester is toch een snaaksche Hollander! Maar 't is recht zoo: wij vrouwen iemand ook niet op het eerste gezicht. Ik zal het meester zeggen: de Hollanders, met wie ik tot nog toe kennis maakte, waren vloekers of drinkebroers en met dat soort menschen kan ik nu eenmaal niet goed omgaan!”

„Daarmee gaan wij in Holland ook niet om, landdrost! Ik ben blijde, dat ik u overtuigen kon, dat er nog een derde soort Hollanders bestaat en er zijn nog veel meerdere en betere soorten dan ik.”

„Ja, maar meester is al genoeg, om ons te doen zien, dat er bij alle natiën, juist als bij ons, goede en slechte menschen zijn.”

De landdrost zal het wel voortzeggen en ik ben blijde, dat ik in zijne ziel dat leelijke merkteken van den Hollander wegwisschen kon.

Trouw vriendenhart! Ik weet, dat gij mij niet haat, dat gij mij in uw gebeden gedenkt, zooals ik u in de mijne en ik heb veel van u geleerd.

Op zekeren middag wandelden we in zijn tuin, waar alles zooveel schooner en beter stond dan in den onze.

„Ik laat den mijne nog niet bewerken,” zeide ik, „ik moet eerst wat zekerder zijn, dat ik hier blijf.”

„Maar we werken toch allen voor die na ons komen,” zeide hij, „ik ben nog minder zeker dan meester en ik heb toch al die boomen geplant in het dorp. Wat wist ik, wie onder de schaduw nu loopt.”

„Ja, maar straks komen er misschien Engelschen in mijn huis wonen en dan zouden die de vruchten plukken van mijn geld en mijn moeite.”

„Staat dan niet in den Bijbel: hebt uwe vijanden lief?” zeide hij.

„o Zeker, als een Engelschman in nood is, of gewond of stervende, dan zal ik alles voor hem doen . . .”

„Maar zoolang hij in goeden doen is niet?” viel hij mij in de rede. „Dat is geen liefde, dat is maar medelijden!”

Ja, landdrost, ge hebt gelijk, daar is nog een groote schrede tusschen een gevoelig hart en een wedergeboren ziel, die den vijand zegent om Christus' wil. Ik had daarover nog niet gedacht, doch nu had ik het verstaan.

Meer van onze vrienden kwamen ons tegen langs den weg, om afscheid van ons te nemen: zij waren ook van het station weggejaagd. Wij waren geschokt en geërgerd. Zie, waarom had Engeland ons dat nu gedaan? We hadden daartoe niet de minste aanleiding gegeven. Dáár op het perron hadden de ouders, de jongelieden der zangvereniging, de kinderen van school ons de hand willen drukken, ze hadden willen zeggen: „meester moet gauw weërkomen!” ze hadden willen zingen:

„Waar ons geen schepsel helpt, helpt Hij!
Als alles vlucht, staat Hij nabij!
In rust en vreugd, in nood en strijd,
Blijft Hij dezelfde te aller tijd!

Komt, treën wij dan gemoedigd voort
In vast vertrouwen op Zijn Woord!
Hoe moeilijk ons de weg ook schijn';
Het eind zal zeker zalig zijn!”

Zie, waarom heeft Engeland het hun niet toegelaten? 'k Zou beter van Krugersdorp gegaan zijn! Maar Engeland had ze van het perron gejaagd en daarmede de ergernis weder in mijne ziel en de hunne gebracht. Ginds stonden ze verstrooid langs den weg en wuifden mij uit de verte een vaarwel toe, want ze mochten niet eens in de nabijheid van het station komen.

Waarom toch niet? „Om militaire redenen?”

Och, neen, alweer „uit pure vergissing!”

Met een stap, afgemeten als een klok, en een zweep onder den arm liep daar een Engelsch sergeant over het perron. De man had ten minste vier-en-twintig jaren trouwen dienst achter den rug. Veel intelligentie, ontwikkeling en beschaving, of wat dies meer zij, kan ik hem onmogelijk toeschrijven. Ik geloof, dat hij een oud „loafer” was van de Londensche straat, en naar Afrika gezonden met de belofte, dat hij er de belooning voor, was het dan ook voor niets anders, vier-en-twintigjarige trouwen dienst zou krijgen. Toen had men hem „hondenslager” gemaakt op het perron van het station te

Krugersdorp. Zoo mat hij dan in het hoog gevoel zijner waardigheid met altijd saamgepreste lippen, met altijd gespannen gelaat, als een kalkoen, die gereed staat op elken rooden zakloek los te gaan, het perron met afgemeten schreden. o Zeker, die ééne vertegenwoordiger van Albions grootheid was voldoende om de Krugersdorpers van alle Engelschgezindheid te genezen.

„Wat moet je hier?” grauwde hij den predikant en zijne dames toe, toen we ons op het perron vertoonden.

„Wel,” antwoordde deze, „mr. K. vertrekt naar Holland en we wenschten hem te zien heengaan.”

„Ge moet weg!” was het bescheiden bevel van Chamberlains „hondenslager.” „Ga weg; ge hebt hier niets te doen!” en dreigend werd de zweep van onder den arm genomen.

„Dat moest u toch eens aan captain de Vic Carey berichten,” zeide ik verontwaardigd tot den predikant. „Dat kan nooit zijne bedoeling zijn: hij houdt niet van martelaren!”

„Mijne dochter moest het hem eens gaan zeggen. Die kan nog al met hem praten en ik gevoel mij te geërgerd.”

„Wacht, ik zal dadelijk met het rijtuig tot hem gaan,” zeide mejuffrouw R., met den gloed van verontwaardiging op het gelaat en, nadat zij mijne dochter genoodigd had, haar te vergezellen, reden beide dames heen.

„Wat moet gij hier?” vraagde de „hondenslager” mij, terwijl ik mij met den predikant een weinig terzijde van het station onderhield. en hij zette een gezicht, als wilde hij zeggen: „Durft gij mij, sentry van wege het Britsche gouvernement op het perron van het station van Krugersdorp, trotseeren? Dat zal ik je afleeren, jou rekkel!”

„Wel man, ik moet met den trein mede. Doch waarom treedt ge toch zoo ruw tegen de menschen op?”

„Weg hier!” commandeerde hij tot mij, „naar de wachtkamer, — en gij . . . naar het dorp!” zoo klonk het bevel van den sentry tot den predikant.

„Maar we hinderen toch niemand hier en bovendien mijne dochter is naar captain de Vic Carey om een permit voor ons te vragen.”

„Captain de Vic Carey scheelt mij niets!” hernam de hoogwaardigheidsbekleeder van het perron, „wilt ge weggaan, of ik zal je arresteeren!” en weér kwam het zweepje onder den arm uit.

Maar daar kwam het rijtuig terug en mejuffrouw R. zwaaide met een papier.

„Wel?” vraagden we de dames, „wat zegt de captain?”

„o Hij was vreeselijk verlegen met de zaak. „Dat is een verzuim van mij!” zeide hij, „ik had dat moeten voorkomen. Ik wist, dat mr. Kloppers een „man van invloed” was. Hoe dom! Wacht, ik zal dadelijk een permit schrijven, dat men allen toelaat, die mr. K. wenschen te zien bij het afreizen. Doe hem mijne groeten en wensch hem een goede reis!” — En hier is het verlot.”

„Wat moet je hier!” zeide de sentry, uit alle macht op Mejuffrouw R. losstuivende.

„Wij zullen mr. K. zien afreizen. Hier is een permit van captain de Vic Carey!”

„Laat lezen!”

„Nee, 'tis niet voor u; 't is voor den Station-master!”

Was dat een kleine wraak?

Ha, sentry, een Boerendochter heeft ook *self-respect*! Ge merkt het wel aan den blik, dien ze u toewerpt.

De Station-master kwam en maakte honderd verontschuldgingen en de „sentry” trad ook uit zijn rol van „hondenslager” en maakte zich ook vriendelijk, of wel: hij werd vriendelijk gemaakt, want 't ging hem toch maar „zuur” af.

Vaarwel dan, Krugersdorp, en zijt Gode en Zijne genade in Christus onzen Heiland bevolen! Zullen we elkander nog eens wederzien? En wanneer?

„De wreede hand des vijands scheurt ons van elkaar, de goede hand van onzen God brenge ons spoedig weér samen!” zoo schreef mij de schoolraad.

En ik . . . schrijf daarop een Amen!

Maar als ik niet weér tot u komen mag?

„Dan zijt gij hier niet voor niets geweest, mr. K.” zeide de predikant tot mij. „Ik had niet gedacht, dat gij in zóó korten tijd en waarin ge dan nog zóó weinig hebt kunnen doen, zoóveler haart voor u hadt kunnen veroveren. Onze

dank en de gebeden van mijn huis en mijne gemeente vergezellen u op den weg en daarboven zien we elkaar zeker weder: boven alle moeite en strijd!”

Vaarwel, mijn Krugersdorp! Misschien zal het Engelsche gouvernement uit „pure vergissing” nog menigen galdrop in uw lijdensbeker, den mijne mede, werpen, doch op den bodem blinkt de hoop. Dáár staat het beschreven, dat deze gansche oorlog ééne wreede, ééne onherstelbare vergissing is, en dat Afrika voor de Afrikaners bestemd is en wezen zal. En ik weet, gij zult het niet sluiten voor den Hollander, mits hij maar geen vloeker of drinkebroer zij! Tot zoolang, goeden moed! Wat God doet met u en mij, wij weten het nu niet, maar wij zullen het na dezen verstaan! Zóóveel is gewis: Zijne liefde en wijsheid arbeiden aan het raam van Zijn historisch borduurwerk voort! Hier, aan de kranke zijde, wat kris-kras warwerk van lijn en kleur! Aan de rechte zijde, nu reeds voor Hem, straks voor ons zichtbaar: Zijn raadsbesluit der toekomst. Hier, rivieren van bloed en tranen, dáár: een gelouterd, een welbewust, een krachtig volksbestaan! Hier een krijg van barbaren en moordenaren om uw goud en uwe vrijheid, dáár . . . een Vereenigd Zuid-Afrika!

(Slot volgt.)

P. J. K.

De gekookte bijbel.

Het was het jaar 1730. De Jezuiten waren in Boheme de helden van den dag. Bittere vijandschap tegen de zuivere prediking van het Evangelie openbaarde zich in een rusteloos zoeken en verdelen van bijbelboeken; in een vervolging van allen, die het Woord Gods liefhadden. De straks bedoelde monniken hadden er namelijk belang bij, dat de Heilige Schrift *niet* werd onderzocht, daar dit een getuigenis was tegen hun leven en hunne werken.

Eens vernamen ze, dat er op zekere boerenhoeve een bijbel aanwezig moest zijn. En spoedig waren enige volgelingen van Loyola gereed om een onderzoek in te stellen en het gevaarlijke boek zoo mogelijk machtig te worden.

De wakkere boer werd alzo plotseling door het onwelkome bezoek overvallen. Gelukkig ontdekte hij nog tijdig beweging op het erf, en dadelijk begreep hij waarom het den onbeschaamd indringers te doen was; hij gevoelde het, dat men hem zijn bijbel wilde ontroofen. Hoe die te redden?

Juist hing er een groote waschketel boven het vuur; het kokende water suiste en borrelde. En, snel besloten, wierp de boer den bijbel daarin. De mannen kwamen binnen en doorzochten het geheele huis twee uren lang. Toen gaven zij het op en moesten onverrichter zake vertrekken.

Toen de lucht weer zuiver was geworden, vischte de boer zijn gekookten bijbel uit de waschketel. Het boek had wel veel geleden, doch kon nog zeer goed gelezen worden. Dat had de eigenaar gehoopt; en nu kon hij dus blijde zijn.

Het Woord Gods was veilig geweest in de ure des gevaars en werd verder een familiestuk, dat voor velen tot een rijken geestelijken zegen is geweest.

L. K.

ERRATA.

Tot ons leedwezen zijn er in de artikelen „In het Land der Alpen” eenige fouten ingeslopen, die verbetering noodig maken. De welwillende lezer gellieve de volgende wijzigingen aan te brengen:

Op bladz. 207 in 't eerste couplet *mond* in plaats van *wond*.

„ 254 regel 19 van boven en verder: *Rosenlani* in plaats van *Rosentani*.

„ 260 regel 2 v. boven en 30 van onderen: *Schuyz* in plaats van *Schweiz*.

„ 261 regel 29 van boven: *overstrooien* in plaats van *zoeken*.

„ 271 *Brunnen* in plaats van *Breunen*; *Bannberg*, in plaats van *Baumberg*; en *Bristenlani* in plaats van *Bristenlani*.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

5. Vaarwel aan Afrika. (SLOT.)

't Was reeds avond, toen wij in Johannesburg aankwamen, en, daar ieder van ons zich geschokt gevoelde, bleven we niet te lang bij den vriendenkring, die zich om ons verzameld had.

Hoe was de stemming reeds in Johannesburg veranderd. Men lachte wat met de Engelschen, ook al gevoelde men de ijzere vuist van hun schrikbewind. Kon het wel anders? Een schrikbewind voeren is een gevaarlijk ding. Twee voorwaarden zijn noodig om het staande te houden, neen, om het niet tot een voorwerp van bespotting te maken. Hij, die het schrikbewind voert, moet zich onoverwinnelijk blijven toonen en bij hen, over wie het gevoerd wordt, moet het laatste vonkje van geestkracht uitgedoofd zijn, de laatste hope op verlossing verloren. Geen van beide voorwaarden waren aanwezig. In den omtrek van Johannesburg waren talrijke gevechten geleverd en herhaalde malen had men de Engelsche troepen zien terugkomen in zulk een onbeschrijfelijke wanorde en overhaasting, dat men inderdaad niet behoefde te vragen, wat er gebeurd was. De een kwam zonder helm, de ander zonder geweer, een derde zonder jas. Kanonnen waren uitgezonden en keerden niet weer. o Zeker, in de Johannesburgse Gazette heette het des avonds al weder, dat „de Boeren verslagen en geretireerd waren met zooveel verlies aan manschappen, ammunitie, enz., en dat de Engelschen slechts één doode te betreuren en 4 of 5 licht gewonden hadden,” maar met dat al werden de groote hospitalen al meer met gewonden gevuld en moest men het eene gebouw na het andere inruimen om aan de rest plaatsing te geven, terwijl zoovele officieren en minderen, die men kende en had zien uitgaan, spoorloos verdwenen waren. Trein op trein met voedingsmiddelen en ammunitie werd ingewacht, maar intusschen leed men hoe langer zoo meer gebrek in de stad en bromden de Engelschen tusschen hun tanden zoo iets van „the devil de Wet” en „the bloody Boers.”

Veertien dagen geleden, toen ik door de straten van Johannesburg ging, was daar een gansche oloep, doch eensdeels ben ik niet erg nieuwsgierig naar straatnieuws en anderdeels had ik weinig tijd. Ik begaf mij dus naar de woning van mijn gastheer, die weldra lachende binnenkwam.

„Dáár hadt ge bij moeten zijn! 't Was, in één woord, belachelijk!”

„Wat dan?”

„Wel, de Engelschen hebben van morgen een trein met ammunitie en mondvoorraad naar het kamp gestuurd, geëscort door een troep vrijwilligers. De Boeren hebben den trein gestopt, den voorraad en de ammunitie genomen en de vrijwilligers al hun bovenkleeren doen uittrekken. Daarna lieten ze de heeren instappen en terug ging de trein naar de stad. In dezen toestand deden de soldaten hun intocht, onder het gejuig en het schelden van de eerzame straatjeugd.”

En dan nog een schrikbewind voeren!

Men wist bovendien, dat er avond aan avond Boeren van de commando's in de stad kwamen en in den vroegen morgen weer welgemoed door de Engelsche piketten heen naar hun commando gingen; dat de Wet, Theron en anderen herhaaldelijk in de stad waren; dat de Boeren van alles op de hoogte waren, wat er in de stad geschiedde; dat er op sommige dagen slechts een handvol Engelschen in de stad was, terwijl de overigen ter versterking weggezonden waren naar buiten. Men wist, dat bij de commando's niemand aan een goeden uitslag twijfelde en men lachte er wat mee, als de Engelschen in de stad zich

tegenover een ongewapend burger, een vrouw of kind, „de onoverwinnelijken” toonden en meenden met gansche couranten vol proclamaties en permitten hun prestige op te houden!

Doch wij moesten den volgenden morgen vroeg weg. Een hartelijke dank dan aan allen voor zooveel vriendschap en zoo trouwe hulp, een woord van aanbeveling voor onzen oudsten zoon, hun aller vriend, dien we onder Gods hoede in Afrika achterlieten, een warme handdruk, en — wij scheidden.

's Morgens, te 6 uren, vertrokken we naar Durban.

Wat een stroom van herinneringen overweldigde ons, toen we, na Volksrust verlaten te hebben, over dien historischen grond van Natal stoomden, dat land, eenmaal rood van rozen, nu rood van bloed, waar zich het eerste bedrijf in den oorlog voor een groot deel afspeelde, waar de Boeren-commando's, met hun Jouberts en Meyers en Trichardts aan de spits, overwinnend doortogen, Symons en White en Yule voor zich heen dreven en de vierkleur plantten onder het zingen hunner psalmen! Aan de eene zijde de Langsnek, aan de andere de Majuba, tegen welks helling de naam van de regimenten die er streden, in witte steentjes de graven der gevallen teekende. Majuba met zijne herinnering aan den vrijheidsoorlog van '81 en sinds dien tijd als een duister spook den oorlogsfakkel brandend aan Brittanje reikend met het eeuwig: „Remember Majuba!” Ja, denk aan Majuba, ook gij, mijn volk en mijn land! Immers ook toen had de Britsche luipaard u den voet op den nek gezet en gij stondt met uw honderen tegen het machtige Brittanje. Doch het „remember Majuba!” in Englands mond zegt het u, dat God Zijn volk bezocht en den weinigen, die voor u streden, uw verlossing en overwinning, uw vrede en vrijheid schonk en zie, de onveranderlijke God leeft heden nog!

Wij stoomden intusschen Newcastle voorbij, door lachend groene streken, vol afwisseling, ja, ook vol van Engelsche graven, vernielde lijnen en opgeblazen bruggen langs den weg. Ach, dat ook in dit Paradijs de oude slang aan menschen de vrucht der begeerlijkheid toonen moest en het „gij zult als God zijn!” een gansch volk met blindheid sloeg! Chamberlain! Chamberlain, als eenmaal ook de lijn van Natal hare dooden zal hergeven en Uwe ziel geene genade vond voor het gericht van den wreken God, hoe zult gij wenschen, dat deze lachend groene bergen op u vielen om u voor Zijn wrake te dekken!

Achter ons de Majuba, waar Colley den tol betaalde aan het Boerengeweer voor Englands trouweloosheid, vóór ons en ter zijde de Tabana-heuvel, waar generaal Symons als een der eerste offers viel in dezen strijd om land en om goud. Inderdaad, te duur voert Engeland zijne krijgen! zoo roepen Glencoe en Dundee elkaar toe en de wanden van den Biggarsberg, waardoor onze trein zich een weg baant, weérkaatsen tot elkaar: „alles is verloren, ook de eer!”

Ook de eer? Of naderen we niet Elandslaagte, waar de zonen van het vrome, beschaafde, machtige Engeland, als woeste tijgers, dorstende naar menschenbloed, gewonden aan de bajonet staken, menschen, die zich overgaven, nadat ze met God en met eere voor hun land en hun vrijheid gestreden hadden, vermoordden, generaal Kock zóó verzorgden, dat er de dood op volgde. Wie nog twijfelen mocht, of de Engelschen niet het meest beschaafde volk ter wereld en de Boeren niet de Barbaren zijn, waarvoor men hen in Engeland houdt, die ga van de Modelschool te Pretoria, waar de Boeren hun Engelsche krijgsgevangenen verzorgden, naar het slagveld bij Elandslaagte en het laatste zal over Engeland roepen: „Ikabod! De eer is weg!”

Ladysmith en de Tugela! Hoe getuigen ze om strijd, wat een klein volk vermag, als het in vast vertrouwen op den Heere der legerscharen optrekt, om het patrimonium zijner vrijheid en onafhankelijkheid te verdedigen tegen de shillingsknechten van gewetenlooze ministers en lage goudzoekers. Tot het belachelijke toe worstelde Buller immers hier om zijn goeden naam op te houden en toch, Sir Redvers Buller werd onder ovatiën naar de vergetelheid geleid. Onwillekeurig dachten we aan zijn opvolger, Lord Roberts, den man van uitgevaardigde en gecancelde (weer ingetrokken) proclamatiën, den vromen, beschaafden edelman, die de hoeven der Boeren deed verbranden en hun vrouwen en kinderen in kampen zond, om toch maar

waar te maken, wat hij naar Engeland schreef, dat hij den Oranje-Vrijstaat en de Republiek annexeerde. Maar de Boer laat zijn vee stelen en zijn hoeven verbranden en nog vecht hij voort en zijn vrouw en kinderen lijden liever ellende en gebrek, dan dat zij vader van het commando tehuis zien komen, eer het land zijne onafhankelijkheid terug bekomen heeft. En zoo moest dan Lord Roberts, de man die Sir Redvers Buller zòd hard viel, naar Engeland terugkeeren en aan Lord Kitchener een volk overlaten, dat hij niet annexeren kon en een grond, dien hij geannexieerd had, doch die den lijken-schenner uit Egypte niets dan één groot slagveld bleek. Lord Kitchener zag dan ook wel, dat het met hoeven verbranden en proclamatiën, en met den eisch van onvoorwaardelijke onderwerping niet zou gaan en nu... reeds spookt het tusschen Kitchener en Milner en Chamberlain zóó hard, dat Europa het hoort. Waarlijk, de Engelsche generaals, die het ont-komen, hebben recht en reden om uit te roepen: „Zalig zijn de dooden! Zij hebben zichzelf niet overleefd!”

En voort, altijd voort stoomden we, langs Colenso en Chiveley, de getuigen van Buller's vergissingen, als hij Londen blijde maakte met zijn quasi-overwinningen. Waarlijk we begripen, dat Engeland 250.000 man zond, dat Lord Roberts er nog 50.000 man bij vraagde en dat Lord Kitchener er nog wel 100.000 bij wilde hebben, om de 40 à 50.000 Boeren ten onder te brengen. Als zij ze langs de eindeloze lijnen plaatsen, waarvan wij slechts één van de vier passeeren, dan hebben ze nog niet genoeg tegen den Boer, die de gansche streek kent en van elk kopje een bergvesting maakt, waar-achter hij voor een Vereenigd Zuid-Afrika kampt!

Helaas, we zijn aan de grens genaderd, toen de geschiedenis van Paardenberg een keerpunt vormde in de historie van den krijg, toen de Gefedereerden uit Natal trokken, toen de Boeren, door schrik bevangen, „huistoe” gingen, toen allen verlamd waren en alles verloren scheen. Waartoe dit? Is het om het Boeren-volk in den smeltkroes des lijdens te heiligen? Is het om den nationalen stam door de mokerslagen van den storm des tegenspoeds vaster in Afrika's bodem te drijven? Is het om den zelfmoord, welken Engeland pleegt, te voltooiën? God weet het en omdat Hij het weet en het wil, buigen we het hoofd en zwijgen, want wij weten het: „deze God is onze God eeuwiglijk en altoos, Hij zal ons geleiden tot den dood toe!”

Nu eens in scherpe zigzaglijnen, stijgend en dalend, dan als een spiraalveer zich om de toppen van het Draken- en Kathlambageberge slingerend, is het, of de trein u al het schoon van het heerlijke landschap op eenmaal en voor het laatst wil toonen. Nu worstelend en schurend tusschen de rotswanden, dan onder het loover van eeuwenheugende wouden, stoomt gij voort, terwijl hier en daar de rotsen zich openen en de kruinen der eiken schijnen te wijken om u aan beide zijden onvergelykelijke vergezichten op het tooverlandschap te bieden. Onophoudelijk vraagden we elkanders aandacht met een: „o ziet eens!” of „dat is schoon!” In trouwe, ge-zoudt u kunnen verbeelden in het Midden-Duitsche bergland te zijn. En dáár, boven op den hoogsten top Pieter-Maritzburg, de hoofdstad, welks witte huizen, door de stralen der onder-gaande zon beschenen, tusschen het groen en de bosschen, die de helling bedekken, tegen een effen, blauwen hemel af-sterken als woningen van geluk en vrede in een aardsch Paradijs.

Maar neen,

„Droom niet van dat wonderland,
Vol liefde en poëzij!
Het visioen van Edens strand
Gaaf droef omfloerst voorbij!”

Ook hier heeft de Brit zijn Union-Jack geheschen, doch niet vóór de genius der historie op haar banen schreef: „gestolen goed!” En ook nu, worden wij zelf niet als ballingen door dit paradijs heengejaagd, als vreemdelingen en bijwoners, wien men geen bete broods gunt te koopen op den gestolen grond? Neen, evenmin als voor de Boeren is Natal, „Afrika's tuin” het land onzer ruste! Zie slechts! Met duizelingwekkende vaart gaat het naar beneden! Een frissche regenbui verkoelt ons en, als straks de nevel wijkt, dan... dáár is de zee!

't Was laat in den avond, toen we Durban naderden. Een dame uit ons gezelschap had ons hartroerende „stories” verteld van familiën, die vóór ons aangekomen waren en den halven nacht hadden moeten rondwalken met hun kinderen om een passend verblijf te vinden. 't Leek ons beter, om hier, waar toch de Wet geen railway-manager was, te vragen, of we tot den volgenden morgen in onze coupé konden blijven en waarlijk, dit werd ons niet alleen toegestaan, doch, daar we tamelijk in drang gezeten hadden op den weg, werden nu zelfs twee coupé's tot onze beschikking gesteld. Vroeg in den morgen zou echter de trein weér vertrekken en, daar we niet van retourkaarten voorzien waren, was het zaak vóór dien tijd uit te stappen. Aan het station was nog alles gesloten, in de stad sliepen ook de goddeloozen nog den slaap des rechtvaardigen: en er schoot ons dus weinig anders over dan tusschen onze koffers en kisten te gaan staan en ons door de reizigers te laten bekijken met blikken, waarop te lezen stond: „Wat zouden die gedaan hebben, dat ze weggestuurd worden?”

P. J. K.

HET ROODE KRUIS.

Onze lezers weten wel, dat met dien naam de Vereeniging bedoeld wordt, die zich met de verpleging der gewonden in den oorlog belast heeft.

Het is terecht opgemerkt, dat zoo de oorlog geen gebroken beenen en armen en wonden had veroorzaakt, een instelling als het Roode Kruis niet noodig zou geweest zijn. Dit is ontwijfelbaar; maar nu er toch oorlog bestaat en wel zal blijven, trots vredesconferenties, totdat de Vredevorst zal gekomen zijn, mag men dankbaar het menschlievend werk erkennen, dat het Roode Kruis verricht.

Omtrent den oorsprong en het bestaan dier Vereeniging deelen we het volgende mede, waaruit we zien, dat haar begin en stichting, als zoo vele andere nuttige instellingen, al zeer eenvoudig is geweest.

Florence Nightingale was een lief meisje met een teer en gevoelig hart. Zij was geboren in de schoone Italiaansche stad Florence (van waar ze haar naam ontving) in het jaar 1820. Haar vader heette William Shore Nightingale, en was later een rijk grond-eigenaar geworden in Derbyshire (Engeland.) Eens deed Florence in gezelschap van een geestelijke een rijtoertje over de heuvels van haars vaders landgoed. Hier zag zij een kudde schapen, die zonder den gewonen herdershond verstrooid uiteen liepen.

„Waar is Cap, uw herdershond?” vroeg zij den herder.

„Ach, hij is ziek; kwade jongens hebben hem met steenen gegooid en zijn poot gebroken, hij zal zeker sterven,” was het antwoord.

De kleine Florence hoorde dat met diep medelijden, en ging dadelijk naar het dier zien. Zij verpleegde het van dat oogenblik, en onder hare getrouwe verzorging werd de hond weér geheel hersteld. Dit was haar eerste ziekenverpleging, en van dien tijd af was haar jeugdig gemoed vervuld met medelijden jegens lijdenden en ongelukkigen. Toen zij ouder werd wijdde zij zich geheel aan de oppassing van krankten in hunne woonplaatsen en beschouwde zij zich later als van Gods wege daartoe geroepen.

In 1854 brak de vreeselijke Krim-oorlog uit tusschen Rusland en Engeland, Frankrijk en Turkije. Toen de teerhartige Florence de vele gewonde Engelsche soldaten uit den krijg zag terugkeeren, besloot zij zelve naar het toneel des oorlogs te vertrekken en in het vreemde land de verzorging der gewonden op zich te nemen. Veel heeft zij daar ter wille harer menschen-liefde moeten uitstaan, maar haar edel voorbeeld oefende zulk een invloed uit op de harten van anderen, dat men daardoor tot de stichting van het „Roode Kruis” geleid werd, dat zooveel reeds gedaan heeft en nog doet om de ellenden en de wreedheden van den oorlog te verzachten en te lenigen.

Oorlog, vreeselijk oordeel! Oorlog ook reeds sedert ruim ander-half jaar in Z.-Afrika, wie betreurt dien niet? Dank echter dat het edel voorbeeld van Florence Nightingale het „Roode Kruis” in het leven geroepen heeft, dat zoekt te redden, te heelen, te verkwikken wat de vloek des oorlogs ellendig en ongelukkig gemaakt heeft. Toch zien alle geloovigen, die op grond van 's Heeren Woord tegen allen en elken oorlog zijn, naar de gezegende vervulling der belofte uit: „Zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkelen; het eene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen den krijg niet meer leeren.” (Micha 4 : 37.)

Kaapstad.

G. J. W.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

6. Naar het Vaderland. (1.)

Men had mij steeds Durban als een schoone stad beschreven.

„Hé ja, als ge dat eens doen kunt, een reisje naar Durban moet ge niet verzuimen!” Zoo had men mij vóór den oorlog meermalen gezegd, en ik moet eerlijk bekennen: men had recht. Durban is een schoone stad. Dit viel ons reeds op, toen we in den vroegen morgen van uit onzen waggon naar het station en, wijl het te vroeg was om daar iets te kunnen gebruiken, van het station uit door de straten wandelden om een tea-room te vinden, waarin we zouden kunnen ontbijten. Aangezien hieraan geen gebrek bestaat, was deze spoedig gevonden en nu, na ons verkwikt en versterkt te hebben, gingen we er op uit, om eenige noodzakelijke aankopen te doen. Winkels, hôtels, publieke gebouwen wedijveren met elkander in schoonheid van bouw en aanleg, en vooral de hoofdstraat, die van de helling van het gebergte afdaald tot in het centrum der stad, om dan weder zacht op te klimmen naar het strand, is werkelijk eenig schoon. Durban mag dan ook met alle recht boven Kaapstad geroemd worden. Het stadhuis en het postkantoor zijn trotsche modellen van architectuur. Tal van villa's, met hun langs de straat gelegen tuinen, waaruit oleanders, camelia's, rozen en de meest zeldzame kinderen van Flora hun geuren uitzenden, schoone parken, waar trotsche aloëgewassen, hoog opgaande en rijkgekruidde palmen, reuzencactussen met de schoonste bloemen en dichte rhododendronbosschen u om strijd noodigen, omzoomen den weg, waar langs een dicht gewoel van stedelingen en vreemdelingen van allerlei natie zich voortspoedt naar zaken of ontspanning. Honderden jinrikisha's, in de wandeling „riksja's" geheeten, bewegen zich in duizelende vaart over het effen plaveisel. De „riksja's" zijn kleine, lichte rijtuigen voor één of twee personen, waarvoor een Zoeloe-kaffer in stede van het paard dienst doet. Gewoonlijk draagt de rijsja een bordje met het opschrift: „only for Europeans;" ge merkt derhalve, dat, hoe de Engelschman ook pocht op zijn liefde voor de „natives," ook hij eigenaardige bezwaren heeft om met hem gelijk op te deelen. De trekkende Zoeloe's zijn op de meest fantastische wijze uitgedoscht: hier ziet ge er een met een hoogen vederbos op het hoofd, dáár een ander met wijd uitgebogen hoornen, ginds een derde met een zwaren, schilderachtigen tulband om de slapen gewonden. De één is nagenoeg naakt, de ander in een wijd, wit of zonderling beschilderd gewaad gehuld, straks heeft een derde om uwe aandacht te boeien de grilligste teekeningen in rood op het zwarte gelaat en de borst aangebracht. Ge roept „riksja!" en terstond laat een Zoeloe de boomen van zijn wagentje voor u vallen. Ge stapt in, hij heft de boomen op, gij zinkt terug tegen den rug van den wagen en met angstwekkende snelheid brengt u de looper, waar gij zijn wilt, en dat voor betrekkelijk geringen prijs. Loopt de snelvoeter niet hard genoeg, welnu, het zal u geen rechtsvervolging kosten, zoo ge er den stok overheen legt. Daarentegen hebt ge ook weinig plaats van beklag, wanneer het ritje hem niet medevalt en hij onderweg de boomen laat zakken en niet verder wil: uitstappen en een ander nemen is al, wat er opziet. Terwijl de dames met de kinderen nog wat rondkijken zouden op de straat, steeg ik in een rijsja en liet mij naar het gouvernements-kantoor brengen, waartoe ik ook van de tram had kunnen gebruik maken. Ik moest voor het gezelschap en voor ons zelf over onze afvaart spreken. Gelukkig ontving ik de verzekering, dat we — 't was

Zaterdag — den volgenden Maandag vertrekken konden, een verzekering, ons te aangenamer, daar we wel door het Britsche gouvernement weggezonden werden, wel op rekening van dat gouvernement reisden, maar niet op zijn kosten onder weg logeeren konden en nu wist ik, dat familiën, die voor ons uit togen, wel veertien dagen in Durban hadden moeten verblijven, eer ze met de boot vertrekken konden. Daartegenover stond de treurige ontdekking dat onze medereizigers, dames met kinderen, genoodzaakt zouden zijn derde klasse te reizen; zelfs kon mijne verhouding tot het Roode Kruis slechts met moeite Engeland bewegen woord te houden en mij tweede klasse passage te bestendigen. Het verblijf in de derde klasse, temidden van Russische Joden, beschonken en vechtende mijnwerkers, enz. was trouwens zóó, dat de dames, over wie ik zooeven sprak, al spoedig besloten uit eigen middelen het surplus te betalen en met ons in de tweede klasse de reis voortzetten.

Nadat dit alles in orde was, haalden we onze bagage van het station en namen onzen intrek in Beach-Hôtel, aan het einde van de hoofdstraat, bij het strand gelegen en nadat we een weinig bekomen waren, gingen we het strand langs. Straks namen we plaats in de tram naar Berea, één der buitenwijken van Durban, tegen de helling en op den top van een heuvel gebouwd. Ook hier weder langs den ganschen weg wedijveren natuur en kunst om u te doen gelooven, dat ge in een Paradijs zijt, waar de palmen u vrede toewuiven en de bloemen u hemelbalsem tegengeuren. Helaas, dat onze herinneringen aan den oorlog en zijne verschrikkingen, dat ook ons historisch bewustzijn, — doch daarover straks, — met geen bloemenbalsem te verdrijven, met geen palmen weg te wuiven waren. Doch schoon is het er, schoon in het park, waar de frissche zeewind als over een bed van bloemen strijkt, schoon daarboven, op de spits van de landpunt, waarop Durban gelegen is, tusschen de baai en de Indische zee. Te uwer rechter de baai, ter linker de blauwe oceaan met hare wiegelende bootjes en dansende zeekasteelen en om u heen de lachend groene heuvelen, waartegen de witte huizen der stad betooverend afsteken. O, indien Afrika u niet zoo veel treurigs te zien en te ervaren gegeven had, en het hart u niet naar Holland trok, hoe zoudt ge hier kunnen genieten!

Jammer, dat ook hier vóór ons, als overal op de reize, voor onze verbeelding een Engelsche vlag woei, een witte, met roode letters het opschrift voerende: „Door het perfide Albion van den Boer gestolen!" 't Was immers hier in Natal, dat Dingaan dezen „tuin van Afrika" aan Pieter Retief en zijn tochtgenooten in goede trouw en eerlijkheid verkocht; ginds, niet ver van de plaats, waar wij staan, vermoordde het monster de argelooze Boeren verraderlijk en sneed hun het lijf open. Ginds viel hij met zijne Zoeloe's op de onbeschermden laagers, doodde de mannen, martelde de vrouwen, verbrijzelde den kinderen de hersenpan tegen de wielen der wagens en vervulde hij de harten der overgeblevenen met smart en wraakzucht. De gruwelen van Weenen werden bij Bloedrivier gewroken en Dingaan vluchtte voor het wrekend Boerengeweer, totdat één zijner trawanten hem doorstak. En toen nu de Boer zich gereed maakte, om den met zijn bloed en tranen duur gekochten grond in bezit te nemen, toen hij er de Oud-Hollandsche vlag planten wilde, was daar al, hier, waar wij staan, een vlag geheschen, . . . die van Englands koloniale politiek! Zou het waar zijn, dat de Zoeloe's van Britsche geweren voorzien waren bij Weenen en Umkungunhklou? Zou het waar zijn, dat de Engelschen niet vreemd waren aan de gruweltooneelen van Weenen en Moordrivier? Hoe dit zij, Natal is door de Engelschen op wederrechtelijke en lage wijze van de Boeren gestolen en dezen hebben gezworen, dat ze niet rusten zullen, eer het Vereenigd Zuid-Afrika ook over zijn „tuin" de vierkleur weder ziet wapperen! Nog zijn de boetprofeten niet uitgestorven, die den roover en moordenaar in de gestolen tuinen komen tegentreden en tot de imperialistische Achabs spreken: „In naam van den God der gerechtigheid en der historie, ik heb u gevonden!"

P. J. K.

Neptunus, den koning van alle oceanen. Hij deelt mede, dat zijn meester plan heeft morgen dit schip te bezoeken, nu het zijn residentie passeert. Een van de officieren van het schip antwoordt, dat men zeer vereerd zal zijn met dit bezoek en Triton verlaat het fregat weer langs de valreep, want daar beneden ligt zijn boot. En jawel, daar ziet men zijn boot het schip verlaten, maar 't is een vuurboot. Hoog slaan de vlammen op, die spookachtig het schip verlichten, en al dansend verwijderd zich de brandende boot, die natuurlijk een teerton is, en waar Triton *niet* aan boord is.

En morgen komt Neptunus zelf, gekleed met een langen mantel, met een langen golvenden baard van uitgeplozen touw, de drietandige harpoen in de hand. Staande op de verchansing houdt hij een potsierlijke toespraak, berispt de matrozen en de jongens over al wat er verkeerd is voorgevallen gedurende de reis, want dat alles weet hij, en hij laat het niet bij berisping alleen. Neen, hij deelt straffen uit. De overtreders krijgen een douche, oftewel worden begoten met een emmer water, en in 't bijzonder krijgen de nieuwelingen een beurt. Wie nog niet eerder de linie gepasseerd is, wordt op last van koning Neptunus gedoopt. Niet met enkele druppels water. Neen, de handlangers van Zijn Zoute Majesteit weten beter. Ze pakken den nieuweling op en werpen hem over boord om hem geheel in Neptunus' element in te dompelen, waarbij ze natuurlijk zorgen, dat ze hem tijdig weer boven halen. In vroeger tijden werd hij wel gekielhaald, d. w. z. aan een touw onder het schip doorgetrokken. Tegenwoordig stelt men zich tevreden met een enkele indompeling.

Wanneer zoo de schuldigen zijn gestraft en de nieuwelingen gedoopt, dan wordt de dag verder feestelijk doorgebracht. De kapitein geeft een extra oorlam, de kok zorgt voor een bijzondere maaltijd. En meer nog dan anders geeft men de verbeelding vrij spel en amuseert men zich met al wat men kan bedenken, terwijl de harmonica opwekt tot zingen. Altijd, zoo de zee het toelaat. Want die houdt niet altijd van grappen.

ALBERT.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

6. Naar het Vaderland. (2.)

Eindelijk was de laatste bagage opgeladen, de laatste dienst betaald, — want hier heerscht weer het foioenstelsel, waaraan Transvaal vreemd is — en in een zestal riksja's vlogen we naar de dokken. Wat een hurry! We hadden inderdaad werk er door te komen. Eindelijk schommelden we in het kleine stoombootje heen, dat ons weer naar de „Briton” bracht.

„Naar de Briton!”

Ja! Lezer, gij gelooft toch niet aan toeval? Zoo ja, dan beklag ik u! Zeg mij toch, wat dat is en hoe? Ellendig toeval, dat den verstandigen en zedigen mensch doodt onder de zorgen en den kommer, en het gewetenlooze monster over miljoenen doet beschikken! Wreed toeval, dat de jonge en zorgzame moeder door den dood uit haar weenend gezin scheurt en den ouden vrek, om wien niemand zich bekommert en die tot niets nut is, krom gebogen doet gaan onder zijn al te ouden dag! Blind toeval, dat den goddelooze op rozen doet gaan en den rechtvaardige en goede met tranenbrood spijst! Schandelijk toeval, dat de Chamberlains en Rhodessen, de Milners en Beits toelaat den onschuldigen Boer te vermoorden, zijn vee en geld te stelen, zijn hoeven te verbranden, zijn vrouwen en kinderen te doen verhongeren in Engelsche kampen! Gruwelijk toeval, wat zijt gij en, *indien gij zijt*, zoo zijt gij waard, dat al Gods schepselen zich opmaken om u van uit Zijne schepping te verdelen, dan moet de gansche lijdende menschheid op u wreken al de tranen en het bloed, al het lijden dezer wereld!

Maar neen, *gij zijt niet!* Hoor: „ik geloof aan God den

Vader, den Almachtigen Schepper des hemels en der aarde, den eeuwigen Vader van onzen Heer Jezus Christus, die hemel en aarde en al wat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook dezelve nog door Zijn eeuwigen raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus wil, mijn God en mijn Vader is; op wien ik alzoo vertrouwd, dat ik niet twijfele, of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keeren!”

Arme lezer, die nog aan het monster van een toeval gelooft, wijs mij den weg, waar ik het gedrocht in zijn hol vinden kan, maar — laat mij intusschen den eenigen troost, beide in leven en sterven, dat ik niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers eigen ben en dat Hij mij alzoo bewaart, dat zonder den wil mijns hemelschen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja, ook dat mij *alle* ding tot mijn zaligheid dienen moet!”

Lezer, ik geloof . . . aan het tellen mijner haren; ik geloof . . . dat er geen muschke ter aarde valt, of mijn Hemelsche Vader moet het „weten en willen;” en ik geloof *niet*, dat het *toeval* de locomotief, die mij van Krugersdorp naar Durban bracht „Holland” gedoopt had en dat het *toeval* dezelfde „Briton,” die mij naar Afrika gebracht had, nu ook tijdig afgezonden had, om ons van uit Afrika weer te halen.

Hoe gansch anders toen en thans!

Toen naar Afrika geroepen, thans als „ongewenscht” daaruit gejaagd; toen met een nieuw leven in het verschiet, thans met een gebroken leven achter ons; toen vol illusien, thans . . . maar neen, waren de illusien ook verloren, het ideaal bleef behouden; toen met een: „Mijn oog zal op u zijn en Ik zal u leiden den weg, dien gij gaan zult!” in de ziel, het donkere Afrika binnen; nu daaruit met een: „Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan!” Maar beide toch van denzelfden God en, vooral als we den blik richten op zooveel, die nog meer geleden en geofferd hebben, op ons zelf meest, die zooveel genadige bewaring niet verdiend hebben, dan den steen gezocht, dien we met olie zalfden en met een Eben-Haëzer het offer van dank gebracht aan onzen trouwen God!

We waren nu niet de gewenschte passagiers, om wier gunst men bedelde, wier gezelschap men zocht, wien men om strijd diensten aanbod, neen, van den kapitein af tot aan den lichtmatroos toe-hield men ons op een eerbiedigen afstand en van daar uit zag men wantrouwend tot ons op, minachtend op ons neer of nieuwsgierig ons aan en 'tergste van alles was, dat we er ons niets om bekreunden en om niemand wat gaven: ons eigen gezelschap was ons genoeg.

Wie bijna twee jaren lang in den oorlog en zijn ellende geleefd heeft, waarlijk, aan dien zijn de blikken van den kapitein en den lichtmatroos van de Briton verknoeid, al zeggen ze ook nog zooveel en zelfs hadden die jaren ons geleerd, medelijden met hun beperktheid te gevoelen. Tot de chieft-steward toe scheen zijn self-respect te bewaren tegenover de gewaande „prisoners of war,” of wel, hij kon al evenmin met die „bloody Dutchmen” terecht komen als de Engelsche lord-generaals, want het duurde een uur, eer we de derde klasse mochten verlaten, waar we als haring opgepakt stonden en voor het minst drie uren, eer ons onze hutten aangewezen waren en wie een zereis medegemaakt heeft, weet wel, wat dit beteekent. Men wist misschien, dat we den tijd hadden en precies zooveel weken voor den boeg, als ge noodig hebt, om, mits geen krijgsgevangene zijnde, naar Afrika heen te gaan, een gansche week zaken te doen, en in het vaderland terug te keeren!

Ja waarlijk, drie dagen lang bleven we vóór Durban liggen en nauwelijks lichten we de ankers, of het gerucht verspreidde zich, dat we te Oost-Londen of te Port-Elisabeth overgescheept zouden worden en dan nog wel liefst op een transportschip, met troepen geladen. Ik begaf mij tot den kapitein om zekerheid te bekomen en, ja, het was zoo, doch hij wist niet, of we op een transportschip dan wel op een andere boot der maatschappij zouden te land komen. Afwachten, dat was al, wat ons overschoot!

Voor Oost-Londen bleven we andermaal een goeden dag liggen. We vragden, of we eenige inkoop en de kust konden gaan doen, doch het strenge consigne, aan en van den

kapitein gegeven, luidde, dat niemand aan de kust komen mocht en, ofschoon ik den militairen gouverneur zelfs verzocht ons, ware het dan ook onder militair geleide, gelegenheid te geven, eenige winkels te bezoeken, het klonk andermaal: „Niemand onder enig voorwendsel aan de kust!”

Van Oost-Londen stoomden we den volgenden dag naar Port-Elisabeth en andermaal lagen we twee dagen stil. Intusschen waren de Duitschers, vooral van de derde klasse zeer ontevreden. Naar hun voorgeven lieten voedsel en ligging zóóveel te wenschen over, dat zij besloten zich met hun beklag tot hun consul te wenden met verzoek, door zijn bemiddeling, kon het zijn, hun reis te bespoedigen, hun verblijf dragelijker te maken en hun gelegenheid te geven aan de kust te komen. Weldra kwam het antwoord: alle vrij-passagiers moeten zich gereed maken om binnen een half uur overgescheept te worden op de „Moor,” een oude mail-steamer, die nu als „intermediate” dienst deed.

Wanneer men zich eenmaal met een gezin op een zeeboot ingericht heeft tot een reis van drie weken, dan is het, voorwaar, niet zoo gemakkelijk om binnen een half uur gereed te zijn om overgescheept te worden, doch „gut geht gut,” we kwamen er, en weldra schommelden we andermaal in een kleine stoomboot, die ons naar de Moor overbracht. We hadden het gansché schip tot onze beschikking: er waren geene andere passagiers. In het eerst schenen we bij den kapitein, de officieren en de bemanning onder dezelfde suspicie van hoogverraad te verkeerren, want allen namen dezelfde gereserveerde houding tegenover ons aan en wij, wel, wij hadden geenerlei reden ons aan iemand op te dringen. Aangezien wij echter de eenige passagiers waren, was dit moeilijk vol te houden en al spoedig gaven zóówel de kapitein als de officieren blijken van toenadering, vooral, nadat ik een der hoofdofficieren, op zijn onderzoek, verklaard had, dat niemand van ons „krijgsgevangene” was. Dagen achtereen bleven we liggen en al weder rezen de klaagtonen van de Duitschers der derde klasse luider en luider en gaven zich lucht in een nieuwe petitie aan den Consul. Ik wendde mij tot den kapitein en verklaarde hem, dat wij niet de minste reden tot beklag hadden en verzocht, dat men ons met rust zou laten. Doch het mocht niet baten. Een nieuwe order tot overscheeping volgde en bij guur weder en een holle zee zagen we ons naar de Garth Castle getransporteerd, die, naar het heette, eer wegvaren zou. Niemand, ook de kapitein en de officieren van de Moor niet, die ons nu hadden leeren kennen, waren daarmede ingenomen; zelfs verzekerde de kapitein mij, dat hij niets van de zaak begreep, aangezien zijn boot waarschijnlijk nog vóór de Garth-Castle Engeland bereiken zou, wat dan ook straks het geval bleek te zijn. Toen we op de Garth-Castle aangekomen waren, leek het mij, of men ons onder strenger discipline had willen stellen. Hier vonden we enkele passagiers en met hen alleen bemoeide zich de kapitein, terwijl hij óns eenvoudig in ontvangst genomen scheen te hebben om ons voorts met geen blik te verwaardigen. De „chief-officer” speelde den baas en hield ons in toom, terwijl men ons elke meer of minder noodzakelijke inlichting bij order, op den wand van de kajuit geplakt, deed toekomen en, vraagden wij iets, zoo werden we zwijgend, naar de geschreven regulaties verwezen. Van den kapitein af tot den kajuitsjongen toe scheen ieder ons met zijn blikken te willen zeggen:

„Dat komt er nu van, als ge tegen Engeland oorlog voert. En nu, zijn wij nu niet waardig en gepast, wij, Engelschen, en gevoelt ge u niet zalig en tevreden onder onze regeering? Zoo niet, dat ligt aan u en we zullen er u wel aan gewennen. Wij zullen u opvoeden, totdat ge even gelukkige en beschaafde loyalen zijt als wij!”

Ik dacht onwillekeurig aan „het leelijke, jonge eendjen” van Andersen en Ten Kate, en met een verstolen glimlach repeteerde ik voor mijzelf de toespraak van de hen:

„Zeg, kunt gij eiers leggen?” — „Neen!” — „Houd u dan bedaard! — „Zeg, kunt gij vonken geven en spinnen naar den aard?” — „Neen!” — „o Schrikkelijk, houd dan stil!”

Als knappe menschen spreken, en heb geen eigen will!”

(Slot volgt.)

P. J. K.

Wetenswaardigheden.

Veilig reizen.

Nu de tijd van reizen weer dáár is, kan het geen kwaad, ons even te herinneren aan de betrekkelijk groote veiligheid van het reizen met den spoortrein. Het is wel waar, dat wij — al is het in anderen zin dan de Apostel — alle uur in gevaar zijn, doch dit geldt ook, wanneer we rustig in 't hoekje van den haard zitten. Het veiligst reist men natuurlijk nog altijd met den *schoenmakerswagen*, het onveiligst met het luchtschip. Automobielen leveren ook nog al gevaar op en bij het fietsen is het gevaar evenmin buitengesloten, al is het waar, dat het hierbij meer zijn oorzaak vindt in de woestheid van den rijder, dan in de gebrekkigheid van het werktuig. De spoortrein heeft echter al heel weinig gevaar. En daar deze bewering vele lezers ongemotiveerd zal voorkomen, zullen wij trachten haar te bewijzen.

Nauwkeurige tellingen toch hebben doen zien, dat tegenwoordig in Duitschland de kans, om bij een spoorwegongeluk gedood te worden, is: één op de dertien millioen. D. w. z., als ge elken dag in den trein zit, dan kunt ge ruim 35,000 jaar reizen, eer u een ongeluk treft. Of, als ge reist zoo dikwijls als hier in W.-Europa gemiddeld de menschen reizen, veertien maal per jaar, dan kunt ge meer dan 900,000 jaren reizen, met de kans om éénmaal gedood te worden. Die kans is dus al uiterst klein. Het gevaar van verwonding is ongeveer zes maal zoo groot, dus ook nog niet zoo groot, als men wel eens vreest.

Laten we dus dankbaar zijn aan de directiën der spoorwegmaatschappijen, die alle mogelijke middelen bedenken, om de veiligheid te vermeerderen, en die in de laatste tien jaar de kansen met $\frac{1}{3}$ hebben verbeterd. Laten we echter ook niet vergeten, dat het God is, Die alle middelen en ook alle gevaren in Zijne hand heeft en Die alleen ons een veilige reis kan schenken. En bovenal, laten we ons leven verzekeren. Zoo ons leven met Christus verborgen is in God, dan stappen we gerust in den spoortrein, want dan weten we, dat ook geen spoorwegongeluk aan ons leven een einde kan maken.

Snel reizen.

Wij verbeeldden ons wel eens, dat wij met den spoortrein hoe langer hoe sneller zullen reizen. De heer von Mühlenfels, president van een Duitsche spoorwegdirectie, deelt dat gevoelen niet. Volgens hem zullen we in de toekomst niet veel sneller reizen dan tegenwoordig. 't Zou wel kunnen, maar het komt te duur. De grootste snelheid, waarmede men in Duitschland tegenwoordig mag rijden, is 90 KM. per uur, dat is ruim 16 uren gaans. Wij zullen dat misschien verhoogden tot 100 KM. of zelfs tot 120, maar hooger komen we niet, en 't is zelfs niet waarschijnlijk, dat we zoover zullen gaan. Men heeft wel eens proeftochten gedaan, die sneller gingen. Den 5 Januari 1899 reed een trein in Jowa (N. Amerika) op een geheel rechten weg met een snelheid van 165 KM. en onlangs heeft in Florida een trein, bestaande uit locomotief, postwaggon, goederenwaggon en één slaapwagen, gereden met een snelheid van 195 KM. of ruim 35 uren gaans. Maar dat is sport, anders niet. Wanneer onze sneltreinen in den regel zoo zouden rijden, dan zou dat veel te veel steenkolen kosten niet alleen, maar we zouden ook al onze spoorwegen moeten herzien, die daarop niet gebouwd zijn; bovendien zouden we nieuwe locomotieven moeten hebben. Die we thans hebben, kunnen wel eens zoo'n snelreisje doen, maar ze zouden spoedig versleten zijn. Zulk snel reizen komt dus veel duurder, en de menschen willen er toch niet meer voor betalen. Daarom blijven we bij de gewone snelheid en hebben we de groote snelheid alleen voor enkele verbindingen, ten dienste van het groote verkeer en vooral ten dienste van de postreiz.

ALBERT.

Twee jaren in Afrika.

Schelsen uit het leven van een uitgewezene.

6. Naar het Vaderland. (SLOT.)

‘**T**was leelijk van mij, om zoo maar daad’lijk aan „de kip en den kater” uit „het leelijke, jonge eendtjen” van Andersen te denken, — een prachtig sprookje intusschen, waarvan ik iedereen, die het niet kent, de lezing ten hoogste aanbeveel! — maar, ziet ge, als het tweede-klasdek zoo bitter klein is, en benepen ligt tusschen een derde-klas vol drinkende en vechtende Joden en tusschen een eerste-klas, die alleen voor de hoofdofficieren van het schip gereserveerd wordt, in gemoede, dan wordt ge er niet mooier op. Als daarenboven de kapitein een gereserveerde houding tegenover u aanneemt, en u zijn order, om u van deze bank te verwijderen, wijl ze tot de eerste-klas behoort, per bootsman doet toekomen, als de „chief officer,” als vastgegroeid in zijn waardigheid, u met zijn bewindvoerende blik als wil biologieeren, als de jonge dokter met zijn afgemeten pas en het voorhoofd vol rimpels en saamgetrokken wenkbrauwen van zorg over passagiers en bemanning, wier gezondheidstoestand hem niets te doen geeft, u liever omverloopt dan u goedenmorgen te wenschen, eilieve, dan wordt ge leelijk! Ik nam mij voor dat zielkundig verschijnsel homoöpathisch te behandelen. Ik was óók gereserveerd tegenover den kapitein, mijn blik ontmoette nooit dien biologieerenden blik van den chef-officier, hoeveel moeite deze zich ook getroostte, om zijne waardigheid te doen gelden in mijne tegenwoordigheid, en den dokter liep ik uit den weg, als was ik inderdaad bevreesd, dat hij mij omverloopen zou.

Lezer, indien ge ooit als quasi-prisoner-of-war met de Garth-Castle reizen moet, ik kan u dit middel aanbevelen. Den volgenden dag scheen de kapitein scheepsraad gehouden te hebben en ik vermoed, dat één van de punten van behandeling geweest is: „De verhouding der officieren van H. M. Steamship the Garth-Castle tegenover de „Dutchmen” der tweede-klas aan boord.” Genoeg, den volgenden morgen was ik vroeg op het dek en, zoowaar, de chief-officer kwam naar mij toe en, een weinig kleurende, zeide hij:

„A nice morning, mr. K! You like early rising!”¹⁾

De kapitein kwam dienzelfden namiddag ons schaakspel bewonderen en twee dagen later praaide de dokter mij met de vraag:

„Uw kinderen zijn toch wèl, mr. K.? De kleine scheen mij gisteren wat bleek toe. Ik vraag er naar, omdat het onder de kinderen van de derde-klas niet pluis is en, als er iets is, heb ik liever, dat u mij dadelijk waarschuwt.”

Ik dankte hem zeer beleefd en stelde hem gerust. Hoe had ik mij vergist in den Engelschen jonkman, die mij drie dagen lang bijna omvergelopen had van zorg over den welstand mijner kinderen! Welk een belangstelling, en wat is het toch rustig en goed onder Engelsche zorg te leven! Ze zou u van dek loopen, zoo geoccupeerd is ze met uw welstand en uwe belangen en dan „bluft” ze er nog niet eens op.

Kortom, een Hollandsche stijfkop had het van vier Engelsche waardigheidsbekleeders gewonnen. De chief-officer liet veel oogluikend toe, als hij mij zag, de dokter speelde reversie met onze kinderen en toen we van boord gingen, drukte de kapitein mij warm de hand en verzocht mij, hem toch vooral te bezoeken, als ik weer naar Kaapstad ging, ja zelfs de „purser,” een lang, mager en bleek jongmensch verklaarde mij vertrouwelijk, dat ik zijne afgetrokkenheid moest toeschrijven

¹⁾ „Een schoone morgen, mr. K! Gij houdt van vroeg opstaan!”

aan niets anders dan hieraan, dat hij zich eigenlijk nooit wèl gevoelde.

Op den 4^{en} Februari kwamen we op de reede voor Kaapstad, waar de boot kolen inladen moest. We mochten of konden niet in de dokken en de kapitein had de meest strenge orders ontvangen, niemand van boord te laten gaan. Couranten of brieven schenen ons niet te mogen bereiken. Maar onze ooren kon men niet sluiten en duidelijk hoorden we, zoowel hier als te Port-Elisabeth en Oost-Londen het Boerenkanon en de kapitein liet althans zóóveel uit, dat we wisten, dat de krijgswet langs de gansche kust geproclameerd was en dat de pest in Kaapstad dagelijks meer slachtoffers vraagde. En intusschen gingen de booten met Kaffers, die ware overbrengrers van besmettelijke ziektekiemen, dagelijks weer van kust naar boord en omgekeerd. Bevreesd het u, dat we verlangden van hier weg te komen en elken dag voor gewonnen rekenden? Weder rees de ontevredenheid onder de derde-klas-passagiers tot zulk een bedenkelijke hoogte, weder vingen we zulke sterke geruchten van overschepping naar een troepenschip op, dat ik besloot, den militairen gouverneur, den Duitschen en den Hollandschen Consul te schrijven, dat wij niets liever wenschten dan van overbrenging verschoond te blijven. Reeds den volgenden dag ontving ik daarop een geruststellend antwoord van onzen Consul.

Dag na dag verstreek en de regen van steenkolenruis, waartegen baden noch wisselkleeders bestand waren, kleurde ons al zwaarter, zoodat het verschil tusschen Kaffers en Witmensen, de geur niet medegerekend, uiterlijk niet bijster groot was. Eindelijk, aan den vierden dag, was het kolen laden gedaan en hoopten we te zullen vertrekken, doch we mochten nog een drie dagen op de reede blijven met geene andere afwisseling dan dat we een schip met Boereengevangenen van Kaapstad naar St. Helena zagen gaan en een ander met Engelsche troepen naar Delagoabaai zagen afreizen.

Arme gevangenen! Met welke andere gevoelens nog dan de onze zult gij de reis maken! Geheel en al slachtoffer van Britsche willekeur en ruwheid, die zelfs de ridderlijke eigenschap mist, eerbied te gevoelen voor den overwonnen held, die haat en wraak botviert op den man, die voor zijn vaderland alles gaf, hoeve, bezitting, vee, vrouw, kind, bloed en persoonlijke vrijheid! Arme gevangenen met uwe onuitsprekelijke liefde voor Afrika, zoo lang als de voor, die het schip, dat u draagt, in de blauwe zee maakt, en zoo vlijmend en diep, moet de smartelijke gedachte, dat ge Afrika verliet, u door de ziel gesneden hebben! Arme gevangenen, hoe is dat hart gewond en gescheurd, als het zich krampachtig hechten bleef aan vrouw en kind waarvan men u, wie zal zeggen voor hoe lang, verwijdert en die ge nu achterlaat onder Englands genadige hoede!

En toch, ik benijd u, want ge hebt vrede in het hart en het recht vaart met u mede; en God, de rechtvaardige Rechter, ziet op dat schip toe en, terwijl u geen leed genaken zal, dan wat Zijne wijsheid en liefde u tot bestwil rekent, zal Hij eenmaal opstaan en het vergelden, wat men u ook doe! Ja, ik benijd u boven gindsche kinderen en ouden van dagen — ach, Engeland! is dat nu het overblijfsel, dat u gelaten werd om naar Afrika te zenden! — die, lichtzinnig en vermetel, met een „Rule Britannia!” op de lippen en een vloek tegen den Boer, dien ze niet kennen, in de ziel, voor een shilling per dag hun leven aan het Boeren Mauser-geweer, hun vleesch aan het kanon verkochten! Zie, terwijl gij daarheen drijft op Gods genade, worden dezen heengezonden om onrecht te plegen in een gansch richtig land en wie weet, hoe velen hunner zullen, vóór hun oog breekt, den Boer zien, zooals hij is, een beter man dan de ministers en goudwolven, die hen heenzen! O, indien men het hun nu nog aanzeggen kon, wat hun wacht, hoe zouden de hoerah’s op hunne lippen verstommen, waarmede ze hun kameraads op den oever groeten, nu de duivel van het imperialisme blaast in hun ziel en het hart hunkert om ook een deel te hebben in de overwinningen en den buit, waarmede de leugenachtige pers en de misleidende telegraaf Englands oorlogskroniek vol schrijven, totdat de genius der historie de laatste bladzijde voor zich behoudt, om daarop te teekenen voor den Boer: *Een Vereenigd Zuid-Afrika*, voor den Brit: *Ikabod! De eer is weg!*

„Wanneer zullen we toch eindelijk vertrekken, kapitein?” zoo vraagde ik den volgenden morgen.

„Mr. K., ik verlang even hard als u om te hooren, dat ik gaan kan. Ik ga straks aan de kust en hoop u bij terugkomst meer te kunnen mededeelen. Die „plague” ginds bevat mij niets en ik wou liever weg zijn, vóór we een geval aan boord hebben.”

En gelukkig, toen de captain na een uur of drie aan boord wederkeerde, nam hij mij op zijde en sprak: „We vertrekken van avond om zes uur!”

„Dank u, kapitein! Gelukkig!”

Klokslag zes uren dan ook vertrokken we. We waren allen op het dek. Hier klonk een lach, daar glom een traan. We verlieten Afrika. Niemand onzer, of hij liet er wat achter: een echtgenoot in gevangenschap, een zoon in den strijd, een broeder of zuster in ellende en zorg, een gebroken leven, verloren illusiën, rijke bezittingen van armen of arm goed van rijken, een land en volk, dat men lief gekregen had en 't was ons, als tooverde Afrika ons dat alles nog eens voor den blik, terwijl we zijne kust almeer uit het oog verloren.

Mijn God, dat land en dat volk, in zijn storm en zijn drang, mijne verwachtingen en illusiën, mijn lieven jongen en al mijn bezitting, ik laat ze onder uwe hoede dáár en ik weet, veiliger dan ik het kon, zult Gij ze voor mij bewaren en straks, aan het einde der reize, als ik zal verstaan, wat Gij doet en wat ik nu niet weet, dan zal ik Uwe liefde en wijsheid danken. Maak Gij zelf onze zielen stil tot U!

„En gaat Pa nog weér naar Afrika terug?” zei onze kleine wijsneus.

Eén zoo'n gekje kan meer vragen dan zeven wijzen beantwoorden kunnen. 't Was dan ook geen antwoord, toen ik zeide:

„We gaan nu naar Holland? Vindt ge dat niet heerlijk?”

„Ja!” antwoordde zij, en ik vond het ook heerlijk.

De warmte werd al drukkender, naarmate we de linie naderden en, ronduit gezegd, er was niets hartverheffends aan boord. Het herhaalde en lange stilliggen had ons in een stemming gebracht, die we, zoo we niet midden in volle zee waren, „het land” zouden hebben kunnen noemen. Daarbij kwamen we maar langzaam vooruit, aangezien de boot van onderen vol zewier zat en men geen gelegenheid gehad had, ze vóór de afreize schoon te laten maken. We telden de dagen en rekenden elken daarvan gewonnen. De kapitein scheen het minder noodig te achten voor het scheepsvolk om des Zondags kerk te houden. Ons gezelschap verschilde zóózeer in levensbeginsel, dat onderlinge stichting nagenoeg geheel gemist werd. We verlangden hard naar het einde.

Nauwelijks waren we de linie gepasseerd, of de temperatuur daalde en we kregen winderig, ja, zelfs woest weder. Het schip schommelde hevig en de zeeziekte hernieuwde hare aanvallen, op de dames vooral. Nu en dan zagen we booten gaan en komen, doch het interesseerde ons weinig. Den 28sten Februari waren we te Las Palmas. Van naar de kust te gaan was geen sprake. De eerste officier, die weér geheel in zijn waardigheid scheen te groeien, wilde zelfs niet gedoogen, dat de Koelies, wier booten met allerlei koopwaren onze steamer in talloze menigte omgaven, het dek betraden. Ik liet hem gevoelen, dat ik weinig achting had voor de kleingeestige wijze, waarop hij zijn plicht vervulde. Dat hielp: één schaap kwam over den dam en weldra was het dek gevuld met zwarten, die kanarievogels, tabak, sigaren, kostelijk kantwerk, en ik weet al niet wat, te koop aanboden, inderdaad een ware verademing te midden der algemeene verveling. Eerst meende de chief-officer, dat hij het toezicht houden moest op de echtheid van de koopwaar of de spilzucht van de dames, doch daar ik hem reeds zoover buiten de lijn gekregen had, maakte ik mij sterk hem wel verder te krijgen. Ik beduidde hem, dat Hollandsche dames bij dergelijke aankopen slechts de tegenwoordigheid van een heer dulden, wanneer deze de portemonnaie draagt en dat ze hem straks nog een fleschje odeur zouden aanbieden, als hij nog langer bleef kijken.

„Mr. K., my heart breaks me!” riep hij wanhopig uit, „but if you can take all the responsibility on you, I don't care for the matter!”¹⁾

¹⁾ „Mr. K., mijn hart breekt! Maar als gij de verantwoordelijkheid op u wilt nemen, dan is het mij goed!”

„All right!” zeide ik, de kapitein en ik schoten beiden in den lach; de hoogwaardigheidsbekleeder liet het dek aan de Koelies en de dames over en ging naar de brug. Toen hij echter straks terugkeerde en na zich overtuigd te hebben, dat de dames zich ordelijk gedroegen (sic), mij een goedkeurenden glimlach toewierp en daarna zelf ook een kanten shawl kocht, vertelde ik hem, dat ik mij van nu aan van alle verantwoordelijkheid ontslagen rekende en waarlijk, de chief-officer van H. M. S. S. the Garth Castle schoot uit zijn waardigheid. Zijn uniform, zijn corset, of wat het was, barstte! Hij werd weér 'n mensch en lachte zichzelf hartelijk uit.

Och, wat is het toch ongezond, om zich zoo stijf in z'n waardigheid te rijgen!

Stelselmatig had men de gansche reis over gezorgd, dat we geen andere dan Jingo-bladen gekregen hadden, doch in Las Palmas barstte de waarheid door het cordon van Engelsche voorzorgsmaatregelen heen en vernamen wij, hoe men in Europa buiten Engeland over den oorlog dacht en schreef. Vooral hier hadden we gelegenheid op te merken, hoe natiën als Portugeezen en Spanjaarden zelfs, Engeland verfoeiden, hoe daar wrok en ergernis koken in de ziel van het volk en welk een schuld de lieden, die dezen strijd te voorschijn riepen, zich jegens hun vaderland op den hals haalden. Een beschaafd Spanjaard, die Fransch sprak, zeide tot mij:

„Mijnheer, zóó hebben ze altijd daar geschiedenis geschreven. Engeland is te land nooit sterk, nooit gelukkig geweest. Zonder onze guerilla's zou Wellington op geen Salamanca of Talavera la Reyna tegenover den grooten Napoleon kunnen bogen, zonder uw prins van Oranje zou hij bij Waterloo verslagen zijn.”

't Laatste is waar, volgens eigen bekentenis van Wellington; of ook het eerste zoo is, dáár wil ik af zijn. Doch zóóveel is zeker, dat Engeland gewoon is, zóó oorlog te voeren als het doet. Al is dit misschien minder bekend, daar in dien tijd de nieuwsbladen ontbraken en de schrijvers niet zoovele waren, ook al daar wij over het algemeen minder kennis nemen van hetgeen in die oude werken staat, met Gothische letter gedrukt, — dezelfde wreede gruweldaden en barbaarschheden pleegde het ook in de oorlogen tegen ons eigen land. En ik houd het er voor, dat de gansche antipathie tegen de Boeren niet anders is dan de afkeer van de Engelschen tegen al wat Hollander heet, de vruchten van een jaloezie, in de zestiende en zeventiende eeuwen geboren, toen Engeland met leede oogen zag, welk een machtig concurrent het in het kleine Holland had. „The Dutchmen are the plague of the Republics,” zoo spreken ze open hun meening uit temidden van den krijg.

Doch wat dien inwendigen wrok der volken van Europa tegen Engeland betreft, daar komt een uur, waarin het innerlijk vuur door geen uitwendige banden zich zal laten beteugelen, dat vorsten noch ministers in staat zullen zijn te beletten, dat het in lichte laaie uitsla, want Engeland heeft zich vergrepen aan „den mensch” en hoe zal het den dag zijner toekomst verdragen! Het heeft zich toorn vergaderd als een schat; het zaaide wind, en storm zal het oogsten! —

We verlieten Las Palmas, bewonderden nog een tijdlang de schilderachtige ligging van het eiland met zijn door de kruinen van hooge palmen beschaduwde, witte woningen en toen was het weér uit met het genoegen. Al meer verhief zich de storm, zware stortzeen stortten haar inhoud over het dek, we konden geen plaats der rust vinden en zelfs de kinderen staakten hun spel en klemden zich angstig aan ons vast. De keuken en de bakkerij stortten hun ganschen voorraad met den inventaris over het dek uit, de ijzeren schroeven, waarmede de banken op het dek genageld waren, bleken niet bestand tegen de kracht van den storm en de banken vlogen met de passagiers, die er zich aan vastklemden, tegen de borstwering aan, het water sloeg over de brug, waar de kapitein zich bevond, kortom, de golf van Biscaye overtuigde ons, dat de Brit alleen beheerscher der zee was bij hare gratie.

Doch God bewaarde ons, en na vier stormachtige dagen stoomden we bij helderen zonneshijn en een frisschen wind het Kanaal binnen.

„En hoe zal men te Londen met ons doen, kapitein?”

„Ik weet het niet, mr. K., doch ik zal morgen wel order ontvangen, waar we u te brengen hebben; zoodra ik het weet zal ik het u mededeelen.”

P. J. K.

Twee jaren in Afrika.

Schetsen uit het leven van een uitgewezene.

7. De Aankomst.

Londen lag vóór ons. Met welke andere blikken beschouwden we het dan twee jaren geleden. Toen, bij het doorreizen naar Afrika, gevoelden we ons met eerbied vervuld voor het groote en grootsche Engeland, met bewondering voor zijn Christendom, zijn beschaving, zijn macht en de uitgebreidheid van zijn gebied, en zoo ook wij ons aangegord hadden, om op vreedzame wijze en alleen door het gebruik van zedelijken invloed, het onze te doen om de Zuid-Afrikaansche Republiek te hoeden, dat ze onder Engelsche omarming niet zichzelf verloor, dat Engelsche vriendelijkheid haar niet dood-drukte aan hare borst, zoo was het toch alleen gedreven door Oud-Hollandsche, traditioneele liefde tot de oude stamverwanten, met warmte bezielde voor den ideëelen strijd van het onderwijs aldaar en steunende, op hoop tegen hoop, op God den Al-machtige!

Hoe gansch anders nu. De Christenen in Engeland, zij zullen alleen in den weg van schuldbelijdenis en verootmoediging tegenover God en menschen, hun kroon weder kunnen bekomen, die daar nu vertreden ligt in het slijk van mijnzand en bloed, vertreden zelfs onder den voet van den lichtzinnigen, ongelooovigen zoon van Gallië. O Zeker, de Engelschen hebben een bijzondere opvatting van het Christendom en zijne eischen, een bijzonderen hemel, een bijzonderen Christus, en de God van Chamberlain schijnt wel een andere God te zijn dan die van Kruger en den Bijbel van alle Christenen, en met schaamte en ergernis hoorde ik een Franschman tot mij spreken: „O ja, ik respecteer ieders meening, mr. K., maar christelijke liefde schijnt nog al veel en onderscheidene uitlegging toe te laten, getuige de gruwelen, hier gepleegd, waartegen toch uw Christenen in Engeland zich in den beginne in het geheel niet, en thans ook nog maar heel zwakjes verzetten. Ik houd er geen christelijke liefde op na, en doe het maar met menschelievendheid af, en ik zou mij schamen, indien ik of mijne gelijkdenkenden, een tiende deel van de barbaarschheden op onze rekening hadden, die hier gepleegd worden.”

Christenen van Engeland, die toegelaten hebt, dat uwe zendingen den Boer hebben belasterd, en de inboorlingen tegen hem hebben opgezet om hem te ruïneeren; die gezwezen hebt, toen uwe regeering dien Boer zijne vrijheid roofde, zijn land, zijn goud, zijn diamanten stal; die zweegt, toen uwe regeering tractaten brak en heilige geloften tegenover dien Boer schond, toen een gewetenloos minister en een eerzuchtig bankroetier rooverbenden in het land zond om te Johannesburg de Engelsche vlag te planten op het domein van eens anders goud; die gezwezen hebt, toen deze zelfde lieden dezen gruwelijken, onrechtvaardigen oorlog over uw eigen land en Afrika brachten, eenvoudig en alleen om hun aandeelen te redden, — Christenen van Engeland, wat zal men dien ongelooovigen, lichtzinnigen Franschman in uw naam ter eere van onzen God en Zijn Christus zeggen?

Antwoordt mij, want ik weet geen antwoord voor hem!

Beschaafde Brit, van welks barbaarschheden en wreedheden de gansche beschaafde wereld gruwet, die moordt en roofd en brandt, die u op vrouwen en kinderen wreekt, waar ge de mannen niet ten onder krijgen kunt, die

Maar neen, laat mij niet voortgaan! De lezer toch zou denken, dat haat tegen Engeland en de Engelschen mij bezielde en, laat mij verklaren, dat is niet zoo. Ik haat die misleiding, dat zelfbedrog, die onchristelijke, onzedelijke prak-

tijken, maar ik heb nog christelijke liefde in het hart voor den Engelschman en daarom juist haat ik zijne zonde in dezen! Ik haat die zonde zóó, en heb hem zóó lief, dat ik niet anders dan een blik vol medelijden en weemoed op dat groote en grootsche Engeland daar vóór mij werpen kan.

Neen, geen haat in mijne ziel, maar veeleer eerbiedige huivering, want meer dan ooit treft mij de gedachte: „Hier wordt een Godsoordeel afgespeeld! Hier verliest een groot en grootsch volk zichzelf! Hier gaat een machtige natie ten gronde! En waartoe zou ik dan een steen van verontwaardiging werpen tegen gindsche krijtrotsen? Ik wend den blik af naar het vaste land, en 't is als sprak daar een stem over gansch Europa: „Indien gij u niet bekeert, gij zult allen desgelijks vergaan!” —

„Kijk eens, pa, wat moeten toch al die politie-agenten?” vroegde mijne dochter, toen we den steiger zóó dicht genaderd waren, dat we de lieden aan den oever konden onderscheiden.

„Nu, ik denk, dat de Londensche politie telegrafisch bericht ontvangen heeft, dat mejuffr. K. met de Garth Castle zou arriveeren en het raadzaam vindt haar behoorlijk in beslag te nemen bij aankomst.”

„Neen pa, ik heb nooit wat in „Timotheüs” over de Engelschen geschreven,” antwoordde zij, ondeugend genoeg.

Weldra werd het ons duidelijk. De boot legde aan, onze bagage werd naar het douanen-kantoor gebracht, en daarna mochten we aan den oever. Tusschen twee rijen van politie-agenten, en haie opgesteld, leidde onze weg naar het douanen-kantoor en toen daar alles gevisiteerd was, werden we, door Cook's representant voorafgegaan en door hetzelfde escorte van de politie begeleid, door Londens straten van de dokken naar Liverpool-Station gebracht.

Waarom toch?

We hadden, dat wist men wel, geen wapenen en bovendien, zoo wij ze gehad hadden, wie zou het pro-Boer zóóver uitstrekken, dat hij er in Londens straten gebruik van zou gemaakt hebben!

Voor de straatjongens en om ons tegen pro-Britsche uitlatingen te beschermen? Van de eene zijde te leelijk, van de andere te nobel om het te gelooven!

Maar waarom dan?

Och, ziet ge, die menschen kwamen zoo kersversch uit de Transvaal en konden veel vertellen. De meesten hunner verstonden en spraken Engelsch. Ze mochten eens meer verklappen dan mr. Chamberlain goed vond. Zoo was ik dan bijna in de verzoeking een minachtenden blik te werpen op den police-man aan mijne zijde, temeer wijl ook hij al een gezicht zette, alsof hij zeggen wilde: „Is 't niet zalig en veilig, om, al is het dan nolens volens, onder de zorg van het Britsch gouvernement te staan?” Doch weder nam het medelijden de overhand. Arm volk, zóó wordt de waarheid, uit vrees van aanraking met de Londensche, met de Engelsche wereld, onder politiegeleide door Londen's straten gevoerd, zóó houdt men de waarheid voor Londen en Engeland verborgen, alsof Londen en Engeland ze toch niet eenmaal hooren zullen. Ach, hoe schrikkelijk zal dan de ontuchtering zijn!

We werden naar de bovenzaal van een restaurant gebracht, waar ons ververschingen zouden aangeboden worden. Wel vriendelijk, doch als daartegenover staat, dat het ons niet geoorloofd was, zelf een winkel of restaurant binnen te gaan, dan denkt ge onwillekeurig aan het politie-systeem van boven en weldra werden we in ons vermoeden versterkt. Immers na geruimen tijd gewacht te hebben, vernamen we, dat er „emmers” thee en „cakes” zouden gebracht worden. Nu ben ik geen liefhebber van „cake” en tot mijn eigenaardigheden behoort mede, dat ik mij niet gaarne van thee uit „emmers” bedienen zie. Ik vraagde dus verlof, om met mijne familie in de een of andere tea-room beneden iets te mogen gaan gebruiken. Dit kon mij toegestaan worden, indien ik „onder geleide” wilde gaan. Wat zou ik er tegen hebben om „onder geleide” een kop koffie te drinken of een broodje te eten, als 't anders niet wil. We vertrokken dus, doch vonden de deur van de zaal, waar we met een 150 man dooréén krioelden, gesloten en twee agenten daarbuiten op wacht gesteld.

„Wat wenscht mijnheer?” zeide één hunner tot mij, nadat hij de deur geopend had.

„Ik heb verlof om beneden iets met mijn familie te gebruiken en zou dat gaarne doen.”

„Slechts twee tegelijk en onder geleide!” klonk de order. Een ander van mijn eigendommelijkheden is misschien, dat ik spoedig verzadigd ben en zoo had ik er ook nu genoeg van en besloot te wachten, totdat we straks op de boot zouden zijn. Ik bedankte derhalve voor de thee uit „den emmer” en voor de „cake.”

„You took any refreshment, sir?” zeide Cook's vertegenwoordiger tot mij, ik denk omdat hij op mijn gezicht lezen kon, dat ik niets genomen had.

„Thank you, sir, it is all right!” antwoordde ik.

Wat had die vertegenwoordiger met mijn „refreshment” of mijn gezicht te maken! Ik was zoo echt Anti-Engelsch op dat oogenblik! Hier . . . Russische Joden, dáár Engelsche politie en dien „emmer” met thee in het midden, mijn vrouw en mijn kinderen op een hoopje gedrongen tegen den muur en ik . . . ! Weet ge wat het is om „het land” te hebben, lezer? Zoo niet, hoe jammer, dat ge toen niet in mijn plaats dáár waart aan Liverpool-station: 'k zou u gaarne mijn beurt eens overgedaan hebben!

Eindelijk zaten we in den trein. Die representant van Cook is een „gentleman!” Nog eens ging hij alle coupés langs om de aan zijn zorg overgedragen „ongewenschten” de hand te drukken.

„Is nu alles in orde, mijnheer?” zeide hij en reikte mij de hand.

„Dank u, nu is alles in orde!” zeide ik, tegelijk het geursiveerde woord en zijn hand drukkende. Ja, nu was het in orde en met duizelingwekkende snelheid stoomden we naar Harwich. 't Was donker en, daar we allen naar ziel en lichaam moede waren, zwegen we. Dommeland bereikten we de dokken van Harwich. Hier hield de Britsche welwillendheid op, ik denk, omdat Engeland nog niet zeker is, of de zee tusschen Harwich en zijn kust wel onder zijn gouvernement behoort. Hier werden Christen-dames en Russische Joden, dronken Schotten en Hollandsche schoolmeesterskinderen saamgedrongen door hulpvaardige bootslieden in het kleine derde-klas kajuitje van een Harwichboot en, nadat we een kwartiertje van het gezelschap geprofitteerd hadden, nadat we beproefd hadden voor onze dames en kinderen ten minste een behoorlijk (?) nachtverblijf te vinden, begaven we ons op dek. 't Was een koude, natte nacht, doch daarbinnen werd het warm en het licht streed met de duisternis. Immers we gingen naar Holland, naar het vaderland met zijne herinneringen en banden, naar het moederland met zijn liefde voor den Transvaalschen Boer! Wat zouden we er vinden? Warme vriendenhartes, een welkom tehuis en immers, we hadden Engeland achter ons, Holland vóór ons en, al bruieste de zee om ons heen, we hadden een hemel boven het hoofd.

Dáár was dan de Hoek van Holland en — we waren vrij. Met een traan in het oog zagen we elkander aan; 't was of ons een stuk van voor de keel vloog.

„Komt mijnheer uit de Transvaal?” zeide een oud en eenvoudige man tot ons, toen we van de boot kwamen.

„Ja, vriend!” zeide ik.

„Dan heeft mijnheer in den laatsten tijd genoeg te dragen gehad,” zeide hij, „laat mij dat dan eens voor mijnheer dragen!” ging hij voort, en ondanks al mijn protesteeren, nam hij mijn reiskoffer voor zijne rekening. Mungo Park verhaalt ergens, hoe temidden der eenzame woestijnreis het zien van een enkel, eenvoudig bloempje hem verkwikte. Mijn lezer, het leven is vaak een woestijnreise: laat ons voor elkander eenvoudige bloemkens langs den weg zijn!

„En wat denkt mijnheer? Zouden de Boeren het nog kunnen winnen?”

„O, zij winnen het zeker, maar het kan nog een lange en bange tijd voor hen duren.”

„Zouden de Engelschen daar niet de baas zijn?”

„Dat zijn ze niet en ze worden het nooit, vriend!” zeide ik.

Ik wilde den oude wat geven voor zijn goede hulp bij de bezorging van ons goed. Maar hij wilde niets aannemen; hij was al genoeg beloond, zeide hij en met zijn: „God moge je zegenen, mijnheer!” stapten we in den trein. P. J. K.

Uit de grijze oudheid.

IV. (SLOT.)

Bijgaande plaatjes brengen ons van de Egyptologie (de wetenschap der ontdekkingen en opgravingen in Egypte,) waarmede we ons herhaaldelijk bezig hielden, tot de Assyriologie, de wetenschap van het oude Assyrië en Babylonië, ten Noorden, of tusschen de rivieren Tigris en Euphraat in Azië gelegen. Waarschijnlijk was hier eenmaal het Paradijs, en bevinden we ons dus in het land, dat misschien de bakermat der menschheid mag worden genoemd.

In Gen. 2 : 14 lezen we: „En de naam der derde rivier is Hiddékél; deze is gaande naar het Oosten van Assur. En de vierde rivier is Frath.” De Oud-Babylonische naam van de Tigris was Idikla of Idiklat of Diklat; de naam Frath herinnert aan het latere Euphraat. 't Is dus zoo goed als zeker, dat we hier met de bovengenoemde rivieren te doen hebben.

Meer dan een eeuw geleden waren er reeds in de vervallen paleizen en graf-tomben van Persepolis en op andere punten in Perzië inscripties, in spijkerschrift, (de lettervormen geleken op pijlen of spijkers) ontdekt. Wie zou ze echter ontcijferen? Reeds in 't begin van 1800 werd niet zonder vrucht het onderzoek begonnen; een 50 jaar later was men reeds veel verder. Tot 1842 was het letterlijk waar, dat „een kist met afmetingen van drie voet alles bevatte, wat overgebleven was van de groote steden Ninevé (Assyrië) en Babylon (Babel).” Sedert zijn echter deze oer-steden grootendeels ontgraven en hebben ze voor de onderzoekers „een nieuwe wereld” van „een oude wereld” bloot gelegd. Van het grootste belang voor ons echter is, wat zekere Dr. Nicol heeft gezegd: „Deze monumenten zijn uit het stof van eeuwen verzezen om de waarheid der Schrift te bewijzen op een tijd, wanneer die ernstig wordt betwijfeld; en zij zijn teruggevonden juist dan, wanneer, in de voorzienigheid Gods, de studie en de wetenschap zóó ver gevorderd zijn, dat wij hun getuigenis kunnen lezen.”

De Franschman Emil Botha ontdekte de fundamenten van een grooten tempel en vond op de muren den naam van een koning Sargon genoemd. Lees na Jesaja 20 : 1: „In het jaar toen Tartan naar Asdod kwam, als hem Sargon, de koning van Assyrië, gezonden had, toen hij krijg voerde tegen Asdod.” De genoemde ontdekker vond op de wanden van het paleis het volgende inschrift: „Azuri, koning van Asdod, nam in zijn hart voor om geen cijns meer te brengen, en zond naar de koningen der aangrenzende streken om aan Assyrië den oorlog te verklaren. Vanwege het kwaad, dat hij gedaan had, deed ik hem weg van de regering van het volk des lands en ik plaatste Akhimiti, zijn broeder, over hen. Doch kwaadwillige Hethieten waren vijandig tegen de regering van dezen vorst en verwekten Yamani, die geen aanspraak had op den troon, en mijn overheerschappij niet wilde erkennen. In den toorn mijns harten verzamelde ik niet mijn leger, noch verzette ik mijn kamp. Met mijn voornaamste strijders rukte ik op Asdod aan. Doch Yamani hoorde van het oprukken van mijn leger, toen ik nog ver was, vluchtte naar Egypte, geen teeken van hem werd meer gezien. Asdod, Gath en Asdudimmu belegerde ik, ik nam ze in. Zijne goden, zijn vrouw, zijn zonen en dochteren, zijn eigendom, zijn schatten, met het volk van zijn land, nam ik als buit.”

Het woord Tartan uit bovengenoemden tekst is geen eigenaam, maar een soortnaam; tur-ta-nu = generaal. Zoo heeft de Assyriologie ook uitgemaakt, dat de namen van 2 Kon. 18 : 17, geen persoonsnamen maar ambtsnamen beteekenen. De Rabsaris is het hoofd der kamerlingen, de Rabsake is het hoofd der schenkers.

De Engelschman Layard ontdekte de steenen boeken van de groote bibliotheek van Assur-banipal; tafels van tijdrekening, sterrekunde, almanakken, enz. alle zoogenaamde kleiftafeltjes.

De Mesopotamiër Hormuzd Rassam vond den zwarten obelisk met beschrijvingen der veldtochten van Salmanes II (860—824 v. Chr.), een tijdgenoot van Josafat, Achab, Jehu en Hazael. De figuren op den steen stellen o. a. voor de geschenken,